

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์
เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ
พฤษภาคม 2554

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์
เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน

ปริญญาโท
ของ
ปรีดาร์ตน์ รัตนาคม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์
เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ
พฤษภาคม 2554

ปรีดารัตน์ รัตนาคม. (2554). การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศป.ม. (นวัตกรรมการออกแบบ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐสิริ, รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปทรงสมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป จากการศึกษาดังกล่าวนำไปสู่แนวทางการพัฒนารูปทรงสมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป โดยใช้วิจัยเชิงพรรณนา โดยทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ กลุ่มสมุนไพรจันทร์หอม เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวเป็นแนวคิดในการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน

ผลวิจัยพบว่า

1. ด้านรูปทรงสมุนไพรแปรรูป ทางกลุ่มได้รูปทรงใหม่สำหรับสมุนไพรแปรรูปซึ่งเป็นรูปทรงใหม่สำหรับกลุ่ม โดยเป็นรูปทรงที่ได้แนวคิดในการออกแบบจากรูปทรงเลขาคณิตและรูปทรงจากธรรมชาติ ในการออกแบบให้มีรูปทรงก่อนสมุนไพรแปรรูปมีทั้ง 2 รูปแบบ เพื่อให้ดึงดูดความสนใจแก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อ รวมถึงสามารถนำเป็นของฝากได้อีกทางหนึ่ง

2. ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป ทางกลุ่มได้รูปแบบใหม่สำหรับบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปซึ่งเป็นรูปแบบใหม่สำหรับกลุ่ม ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับทางกลุ่ม โดยการออกแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบจาก 2 แนวคิด คือ รูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปแบบชั้นเดียวและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปแบบชุด เพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ผู้บริโภคในการเลือกซื้อมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปแบบชุดนั้นสามารถนำผลิตภัณฑ์อื่นๆ ของทางกลุ่มมาจัดใส่ตามความเหมาะสมได้ ซึ่งบรรจุภัณฑ์ทั้ง 2 แบบ ที่มีการออกแบบใหม่นี้สามารถนำเป็นของฝากได้

A STUDY AND DEVELOPMENT OF PROCESSED HERB PRODUCTS AND PACKAGING
FOR COMMUNICATION OCCUPATIONAL PROMOTION

AN ABSTRACT
BY
PREEDARAT RATTANAKOM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Design Innovation
at Srinakharinwirot University

May 2011

Preedarat Rattanakom. (2011). *A Study and Development of Processed Herb Products and Packaging for Communication Occupational Promotion*. Master thesis, M.F.A. (Design Innovation). Bangkok; Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof.Prit Supasetsiri, Assoc.Prof.Wannarat Tungcharoen.

The primary purpose of this study was aimed to examine the shape of the herbal soaps and its packaging. The results are expected to be useful guidelines for improving the herbal soap products and packaging. This paper was a descriptive research which data was collected by interviewing method. The purposive sampling method was used. The 'Chanhom' herbal soap was sample product. The information and data obtained would be a guideline for design concept of herbal soaps and packaging, as well as communication occupational promotion.

The results showed that

1. In regard of product shape, the concept of new product shape was developed from geometric and natural shape. The product design included two different types to attract the customer's attention of buying and would be available as souvenir product.
2. In regard of packaging, the concept of new product packaging was conceptualized appropriately, which design concept for packaging came from two different models; single packaging and package set as alternative for customer's decision on buying. In particular, the herbal soaps in package set can be positioned with other products on the shelves as deemed appropriate and would be available as souvenir product.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์พฤษดิ์ ศุภเศรษฐศิริ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยในชุมชนและรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยให้การทำงานในด้านการพัฒนาเป็นไปอย่างมีคุณค่ามากขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ น้องและเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจและกำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

ปรีดารัตน์ รัตนาคม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวความคิด.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป	6
ความหมายของสมุนไพร	7
ลักษณะของสมุนไพร	8
การเก็บเกี่ยวสมุนไพร	9
การแปรรูปพืชสมุนไพร	11
การเก็บรักษาสมุนไพร	11
ชนิดของสมุนไพร	12
ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป	14
ข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์	25
ความหมายของการบรรจุภัณฑ์	26
ความเป็นมาของการบรรจุภัณฑ์	27
หน้าที่บทบาทของบรรจุภัณฑ์	29
ประเภทของบรรจุภัณฑ์	32
วัสดุสำหรับบรรจุภัณฑ์	33
การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์	42
การออกแบบบรรจุภัณฑ์	43
รูปทรงบรรจุภัณฑ์	44
หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์	45
วัตถุประสงค์ของการออกแบบบรรจุภัณฑ์	49
การออกแบบกราฟิกสำหรับบรรจุภัณฑ์	50
การพิมพ์บรรจุภัณฑ์	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	72
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	72
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	74
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	75
การวิเคราะห์รูปทรงสัณฐานไฟรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัณฐานไฟร แปรรูป.....	80
การพัฒนารูปทรงสัณฐานไฟรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัณฐานไฟร แปรรูป.....	98
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	111
ความมุ่งหมายของการวิจัย	111
ขอบเขตของการวิจัย	111
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	111
สรุปผลการวิจัย	112
อภิปรายผล	112
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย	112
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	117
ภาคผนวก ก	118
ภาคผนวก ข	120
ภาคผนวก ค	140
ประวัติย่อผู้วิจัย	142

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้เกี่ยวกับสปา	80
2 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปด้านความงาม	86
3 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปใช้ในครัวเรือน	90
4 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์น้ำมันหอมระเหยจากสมุนไพร	99

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 สบู่จุ่มกข้าวสาลี	19
2 สบู่ใส่ตะไคร้หอม	20
3 สบู่มะขาม	21
4 สบู่ใสน้ำผึ้ง	21
5 สบู่ขมิ้นชัน	22
6 สบู่มะกรูด	23
7 สบู่มะนาว+กวางเครือขาว	23
8 สบู่ถั่วเขียว + นมแพะ	24
9 สบู่อบเชย	25
10 ประเภทของบรรจุภัณฑ์	32
11 กล่องกระดาษลูกฟูก	37
12 แผ่นกระดาษลูกฟูกหน้าเดียว	37
13 แผ่นกระดาษลูกฟูก 1 ชั้น	38
14 แผ่นกระดาษลูกฟูก 2 ชั้น	38
15 แผ่นกระดาษลูกฟูก 3 ชั้น	39
16 ตัวอักษรแบบมีเชิง (Seruf)	52
17 ตัวอักษรแบบไม่มีเชิง (Sans serif)	53
18 ตัวอักษรแบบตัวเขียน (Script)	53
19 ตัวอักษรแบบตัวอักษร (Text Letter)	53
20 ตัวอักษรแบบประดิษฐ์ (Display Type)	54
21 ตัวอักษรแบบสมัยใหม่ (Modern Typed)	54
22 ตัวอักษรภาษาไทยแบบดั้งเดิม	55
23 ตัวอักษรภาษาไทยแบบหัวตัด	55
24 ตัวอักษรภาษาไทยแบบลายมือ	55
25 ตัวอักษรภาษาไทยแบบคัดลายมือ	56
26 ตัวอักษรภาษาไทยแบบประดิษฐ์	56
27 วงจรสีขั้นที่ 1 และวงจรสีขั้นที่	58
28 วงจรสีขั้นที่ 3	59
29 วรรณะของสี	59
30 ระบบสี RGB	62

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
31 ระบบสี CMYK	63
32 สถานที่ตั้งกลุ่มสมุนไพรจันทร์หอม	75
33 ผลิตภัณฑ์สมุนไพรหอมและช่วยในการดูดกลิ่น	78
34 ผลิตภัณฑ์สมุนไพรใช้ในครัวเรือน	79
35 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป Sense of Emotional	104
36 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป จันทร์หอม for your style	105
37 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป Variety Ingredients Favour	106
38 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป Fresh & Splash	107
39 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป Craft for your body	108
(Handmade soap)	108
40 บรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปจากแนวความคิดที่ 3	109
41 บรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปจากแนวความคิดที่ 4	109
42 บรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป	110

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้จะประกอบด้วยกิจกรรมที่มีความเกี่ยวพันกันตลอดเวลา กิจกรรมทั้งสามด้าน ยังมีความเกี่ยวข้องกันกับสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ที่ผ่าน มาสังคมไทยมีปัญหาในทุกๆระดับทั้งปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง จาก ภาพรวมของประเทศไทยภายหลังสิ้นสุดแผนพัฒนาฉบับที่ 7 ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การ พัฒนาไม่ยั่งยืน” กลายมาเป็นภาพรวมตอนต้นของแผนพัฒนาพัฒนาฉบับที่ 8 ว่า “เศรษฐกิจไม่ดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ทำให้ต้องมีการทบทวนและกำหนดทิศทางในการพัฒนา สังคมไทยทั้งด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง เพื่อเป็นการหาทางออกให้แก่ สังคมไทย ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดแนวคิด และเป็นการแสวงหาสังคมที่ควรจะเป็นระบบเศรษฐกิจที่ เหมาะสม (วิมล วิโรจน์พันธ์และคณะ .2548: 200-201)

การพัฒนาประเทศในปัจจุบัน เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนหรือคนในสังคม ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้คนมีคุณภาพที่ดีขึ้น และมีความสุข สอดคล้องกับ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554:ม) ที่กล่าวถึงวิสัยทัศน์ ประเทศไทย มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมี คุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมี คุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืนอยู่ภายใต้ ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548:ออนไลน์) ระบุเป้าหมายการพัฒนาประเทศว่ามุ่งการพัฒนา ประเทศให้มีรากฐานที่เข้มแข็ง มีการกระจายผลประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง สามารถแก้ปัญหาความ ยากจน และเป็นการกระจายรายได้ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสพึ่งพาตนเองพร้อมทั้ง ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสถึงเรื่องการพัฒนา คนไว้ว่า “ต้องระเบิดข้างใน” หมายถึง ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มี สภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความ เจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหรือหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือ ตั้งตัว ทศนิยม ยาวะประภาษ (2550: 26)

แนวทางอีกประการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน คือ การใช้วิธีการที่จะทำให้ คนในชุมชนดำรงชีวิตตามหลักการพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงทั้งนี้ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของ สังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามอิทธิพลของกระแสโลกภิวัตน์ เพื่อไม่ให้เข้ามาทำลาย

เอกลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชน จนชุมชนต้องล่มสลาย ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างให้ชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตที่พอเพียงมีเหตุผลสามารถสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง ชุมชนสังคมและเศรษฐกิจทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง (นโยบายและทิศทางการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2544-2551)

การจะพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตตลอดเวลา เพื่อให้สังคมอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจอย่างมีความสุข และมีความเหมาะสมกับสังคมไทยนั้น (วิมล วิโรจพันธ์และคณะ.2548:205-209) ควรเป็นระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการพึ่งตนเองหรือเศรษฐกิจพอเพียง เป็นระบบเศรษฐกิจแห่งความพอดี มีความมั่นคง มีความมั่นคงมีเสถียรภาพเศรษฐกิจ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ดีก่อให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน มีการสร้างและขยายเครือข่ายทางด้านการค้า ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป็นการจักระบบสวัสดิการแก่ผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรี และเป็นระบบเศรษฐกิจที่ถ่ายโอนการผลิตให้แก่ภาคธุรกิจเอกชน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบยั่งยืนมีพื้นฐานจากการผลิตที่อาศัยเทคโนโลยีของท้องถิ่นพร้อมภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นเศรษฐกิจแบบความพอดี มีความมั่นคงและใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาผลิตเป็นสินค้าหรือบริการ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด เพิ่มพูนรายได้ เกิดอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างพออยู่พอกินตามสภาพของท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มคนชั้นรากหญ้า เป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ กลุ่มคนเหล่านี้มักจะมีการสร้างสมความรู้ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของกลุ่มคนหรือชุมชนพื้นมาอย่างยาวนาน โดยมีบางส่วนสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้ โดยที่รู้จักกันดีในรูปของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ประพันธ์ ภัคดีกุลและคณะ. 2549: 2)

เพ็ญจันทร์ กรุณามัยวงศ์ (2545: 7-9) กล่าวถึง การนำสมุนไพรที่มีในท้องถิ่น ที่มีราคาถูกหรือหยาบได้จากธรรมชาติคิดนำมาแปรรูปสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งในปัจจุบันประชาชนในประเทศได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรทั้งในด้านที่ใช้เป็นยารักษาโรค อาหาร เครื่องดื่มเครื่องสำอาง และของใช้ในครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องจากสมุนไพรก่อให้เกิดอาการพิษ และอาการข้างเคียงน้อยกว่าสารสังเคราะห์ในปัจจุบันรัฐบาลไทยโดยกระทรวงสาธารณสุข ได้ส่งเสริมให้มีการทำผลิตภัณฑ์ที่มีสมุนไพรเป็นส่วนประกอบ อาทิ สมุนไพรขัดผิว สมุนไพรล้างหน้า เป็นต้น การนำสมุนไพรมาทำการแปรรูปสภาพโดยผ่านขบวนการต่าง ๆ เป็นผลิตภัณฑ์อเนกประสงค์นานาชนิดแล้วนั้นสามารถนำมาผลิตใช้ในครอบครัวหรืออาจจะแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นอาชีพเสริมหรือประกอบเป็นธุรกิจครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปในปัจจุบันสิ่งหนึ่งที่เข้ามามีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค นั่นคือ การบรรจุภัณฑ์ซึ่ง วุฒิชชาติ สุนทรสมัย (2545: 37) ได้กล่าวถึง ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสมุนไพรได้การยอมรับจากผู้บริโภคตามกระแสดังกล่าวจนทำให้ผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ทั้งด้านคุณภาพ รูปแบบ กำหนดชื่อตราสินค้า ออกแบบหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์ให้มีความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสมุนไพรดั้งเดิมให้มากขึ้น

อีกประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้ผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจมากขึ้นจากเดิมหรือมาเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปสามารถแข่งขันกับสินค้าอื่น ๆ ตามท้องตลาดได้อีกประการหนึ่งคือ ด้านบรรจุภัณฑ์ ซึ่งบรรจุภัณฑ์ในปัจจุบันเข้ามามีบทบาทสำคัญในตลาดอย่างแท้จริง และทวีความสำคัญยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ก็เนื่องจากบรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่หลายประการ คือ ป้องกันและรักษาคุณภาพของสินค้าในระหว่างการเก็บรักษา ขนส่ง และการเก็บรักษาในคลังสินค้า จนถึงผู้บริโภค โดยช่วยป้องกันผลิตภัณฑ์จากสิ่งสกปรก ไร่น้ำ ความชื้น แสง การกระแทก และการกดทับ รวมทั้งช่วยรักษารส กลิ่น และส่วนผสมต่าง ของสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ดี ช่วยกระตุ้นและสามารถดึงดูดใจในการซื้อสินค้า ณ จุดขาย ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมการขายได้อย่างดี แต่อย่างไรก็ตามการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์นั้นย่อมมีความสำคัญต่อสินค้าภายในด้วยเช่นกัน ฉะนั้นแล้วการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับสินค้าก็ถือได้ว่ามีความสำคัญและอาจส่งผลถึงทุนของผู้ผลิตเองด้วยเช่นกัน อีกทั้งผู้ผลิตเองจำเป็นต้องได้รับความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพสินค้า รวมทั้งรูปแบบบรรจุภัณฑ์จะต้องมีลักษณะที่โดดเด่นสะดุดตา ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค มีความทันสมัย ฉะนั้นแล้วบรรจุภัณฑ์จึงมีความสำคัญยิ่งกับผลิตภัณฑ์

จากข้างต้นผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปนั้นมีการพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้แข่งขันกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ในตลาดสินค้าทั่วไปได้ ซึ่งการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้กับกลุ่มอาชีพรวมถึงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของสมุนไพรแปรรูปด้วยเช่นกัน เพื่อเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ให้มีความก้าวหน้าของผลิตภัณฑ์รวมถึงการพัฒนารูปแบบของการบรรจุภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพอีกทางหนึ่ง ซึ่งในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมอาชีพชุมชนครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาสูตรสมุนไพรแปรรูปขึ้นมาสำหรับกลุ่มอาชีพพร้อมการออกแบบทางด้านโครงสร้างและภาพประกอบรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับวัสดุเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์สมุนไพร เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมอาชีพชุมชน เพื่อให้กลุ่มอาชีพมีผลิตภัณฑ์สมุนไพรใหม่ให้กับกลุ่มรวมถึงมีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับกลุ่ม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

2. เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนาสบู่สมุนไพรแปรรูป หมายถึง การพัฒนารูปทรงก่อนสบู่สมุนไพรแปรรูป และรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปในท้องตลาด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

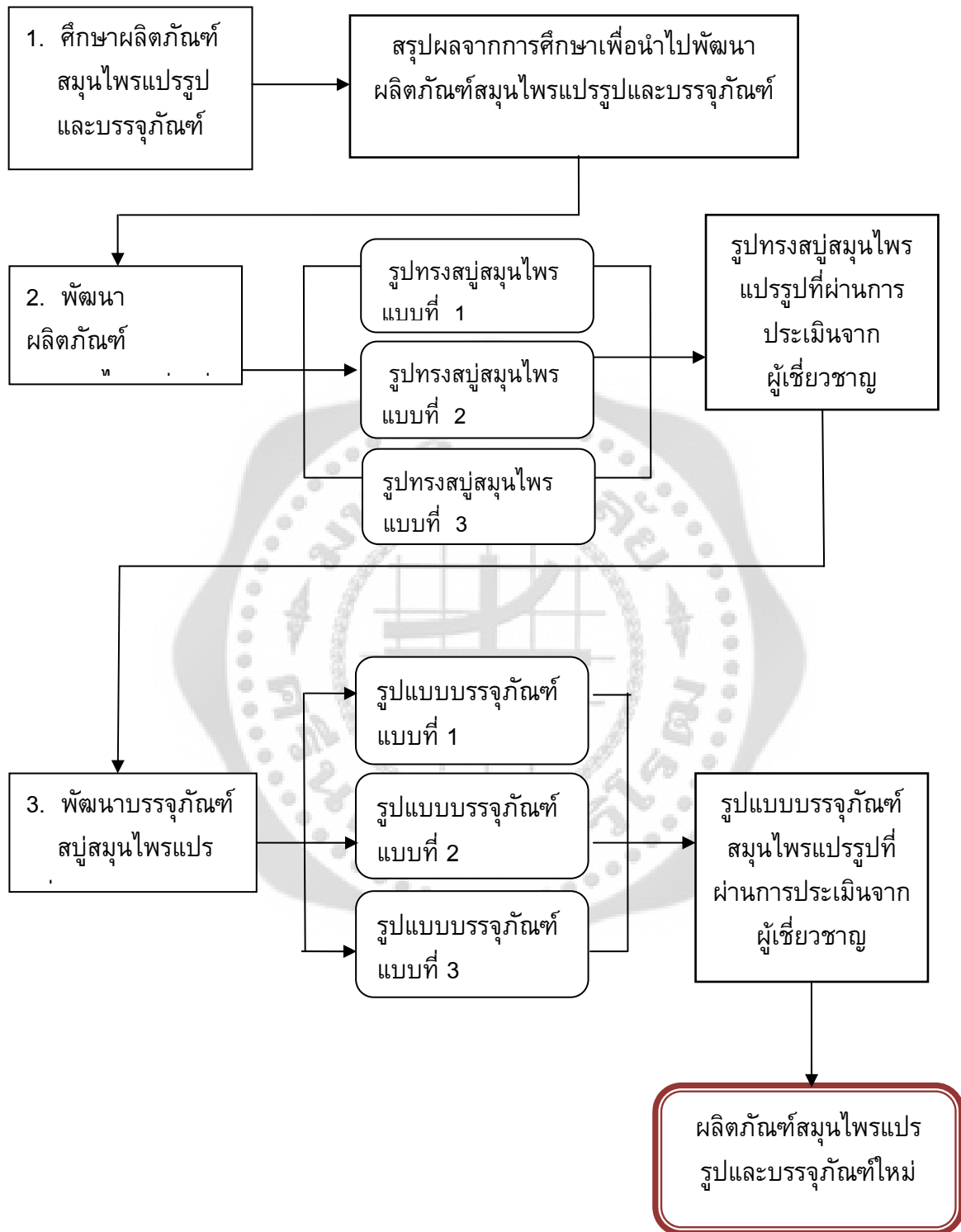
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในการศึกษาพัฒนาผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน ได้เลือกศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือ

กลุ่มสบู่สมุนไพรจันทร์หอม หัวหน้ากลุ่ม คุณรัชณี เอี่ยมสะอาด สถานที่ติดต่อ 939 ถ.ริมน้ำน อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร 66110

นิยามศัพท์

สบู่สมุนไพรแปรรูป หมายถึง รูปทรงก่อนสบู่สมุนไพรแปรรูปที่ออกแบบใหม่
รูปแบบบรรจุภัณฑ์ หมายถึง รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปที่ออกแบบใหม่

กรอบแนวความคิด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป
 - 1.1 ความหมายของสมุนไพร
 - 1.2 ลักษณะของสมุนไพร
 - 1.3 การเก็บเกี่ยวสมุนไพร
 - 1.4 การแปรรูปพืชสมุนไพร
 - 1.5 การเก็บรักษาสมุนไพร
 - 1.6 ชนิดของสมุนไพร
 - 1.7 ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป
2. ข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์
 - 2.1 ความหมายของการบรรจุภัณฑ์
 - 2.2 ความเป็นมาของการบรรจุภัณฑ์
 - 2.3 หน้าที่บทบาทของบรรจุภัณฑ์
 - 2.4 ประเภทของบรรจุภัณฑ์
 - 2.5 วัสดุสำหรับบรรจุภัณฑ์
 - 2.6 การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์
 - 2.7 การออกแบบบรรจุภัณฑ์
 - 2.8 รูปทรงบรรจุภัณฑ์
 - 2.9 หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์
 - 2.10 วัตถุประสงค์ของการออกแบบบรรจุภัณฑ์
 - 2.11 การออกแบบกราฟิกสำหรับบรรจุภัณฑ์
 - 2.12 การพิมพ์บรรจุภัณฑ์

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

มนุษย์รู้จักการนำสมุนไพรเพื่อมาใช้ประโยชน์ตั้งแต่สมัยอดีต ด้วยการนำมาใช้เป็นอาหาร เชื้อเพลิง หรือแม้แต่การนำเอามาใช้เป็นยารักษาโรค ซึ่งการใช้สมุนไพรนั้นมีการใช้กันอย่างกว้างขวางในทุกครัวเรือนมาเป็นเวลาช้านาน จนถึงปัจจุบันสมุนไพรนั้นถือได้ว่ามีคุณค่าทั้งการนำเอามาผลิตเป็นยาและทางด้านเศรษฐกิจที่ยังมีประชาชนบางส่วนที่ยังนิยมสมุนไพร

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสมุนไพรกำลังกลับมามีบทบาทสำคัญในทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งตลาดต่างประเทศมีความต้องการอยู่ รวมถึงคนส่วนใหญ่เริ่มหันมาสนใจสุขภาพและนิยมใช้สมุนไพรกันมากในลักษณะของการผลิตเป็นอาหารเสริมสุขภาพ ด้วยการนำเอาสมุนไพรเป็นวัตถุดิบในการสกัดสารเคมีต่าง ๆ ของสมุนไพรเพื่อใช้ในการผลิต

1.1 ความหมายของสมุนไพร

ความหมายของสมุนไพรนั้นมีความหมายตามลักษณะของการนำไปใช้งาน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของสมุนไพรดังนี้

วันทนี สว่างอารมณ์. (2542:3-4) ได้กล่าวถึง ความหมายสมุนไพร คือ สมุนไพร ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความของคำว่า สมุนไพร หมายถึงพืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา ซึ่งหาได้ตามพื้นเมืองมิใช่เครื่องเทศ ส่วนพระราชบัญญัติยา พ.ศ.2522 และ ความหมายในตำรายาไทยให้ความหมายของยาสมุนไพรแตกต่างออกไปเล็กน้อย โดยยาสมุนไพรจะหมายถึงยาที่ได้จากพืช สัตว์หรือแร่ ซึ่งมิได้ผสมปรุงหรือแปรสภาพ เช่น พืชที่ยังคงสภาพเป็นส่วนของราก ลำต้น ใบ ดอก หรือผลอยู่ยังมีได้ผ่านขั้นตอนการแปรรูปใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ความเป็นจริงแล้วในทางการค้าสมุนไพรมักจะถูกตัดแปลงไปเป็นรูปแบบที่แตกต่างกัน อาทิเช่นตัดแบ่งให้เป็นส่วน ๆ ที่เล็กลงบดเป็นผงอัดในแคปซูล เป็นต้น

สมุนไพรคืออะไร. (2551: ออนไลน์) สมุนไพร หมายถึง “พืชที่ใช้ทำเป็นเครื่องยา” ส่วนยาสมุนไพร หมายถึง “ยาที่ได้จากส่วนของพืช สัตว์ และแร่ ซึ่งยังมีได้ผสมปรุง หรือ แปรสภาพ” ส่วนการนำมาใช้ อาจดัดแปลงรูปลักษณะของสมุนไพรให้ใช้ได้สะดวกขึ้น เช่น นำมาหั่นให้มีขนาดเล็กลง หรือ นำมาบดเป็นผงเป็นต้นมีแต่พืชเพียงอย่างเดียวหาไม่ได้เพราะยังมีสัตว์และแร่ ชาติอื่นๆ อีกสมุนไพร ที่เป็นสัตว์ได้แก่ เขา หนัง กระดุก ดี หรือเป็นสัตว์ทั้งตัวก็มี เช่น ตู๊กไก่ไส้เดือน ม้าน้ำ ฯลฯ “พืชสมุนไพร” นั้นตั้งแต่โบราณก็ทราบกันดีว่ามีคุณค่าทางยามากมายซึ่ง เชื่อกันอีกด้วยว่า ต้นพืชต่างๆ ก็เป็นพืชที่มีสารที่เป็นตัวยาด้วยกันทั้งสิ้นเพียงแต่ว่าพืชชนิดไหนจะมีคุณค่าทางยามากน้อยกว่ากันเท่านั้น

สุจิตรา กลิ่นเกษร (2548: 139) กล่าวถึงความหมายของสมุนไพรไว้ว่า “ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากพืช สัตว์ และแร่ธาตุ ที่ใช้เป็นยา หรือผสมกับสารอื่นตามตำรับยาเพื่อบำบัดโรค บำรุงร่างกาย หรือใช้เป็นยาพิษ เช่น กระเทียม น้ำผึ้ง รากดิน(ไส้เดือน) เขากวางอ่อน มะถัน ยางน่อง โส่ตีน”

ไชยยง รุจจนเวท และคณะ (ม.ป.ป.: 22) อธิบายถึงความหมายของสมุนไพรว่า พืชที่นำมาใช้เป็นยาบำบัดรักษาความเจ็บป่วยซึ่งอาจใช้สมุนไพรเพียงอย่างเดียวหรือใช้ร่วมกับเครื่องยาอื่นก็ได้ ส่วนต่าง ๆ ของสมุนไพรสามารถนำมาใช้เป็นยาได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะ ดอก ใบ หัว ราก ผล เมล็ด เปลือก ลำต้น ซึ่งแต่ละส่วนของพืชสมุนไพร ให้สรรพคุณในการรักษาแตกต่างกันไป รวมทั้งปริมาณที่ใช้ก็มีผลต่อการรักษาเช่นเดียวกัน

วิกิพีเดีย (2551:ออนไลน์) อธิบายถึง สมุนไพร คือ ผลไม้ ผัก พืช เครื่องเทศ สัตว์ ที่มีสรรพคุณทางยาในการรักษาโรคที่พบได้ตามธรรมชาติ โดยสามารถใช้ส่วนต่าง ๆ เช่น ราก ผล ใบ ลำต้น ดอก เปลือกหรืออื่น ๆ ไปรับประทานได้หรือแปรรูปเป็นยาได้

จากความหมายข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า สมุนไพรนั้นมีผลผลิตจากธรรมชาติที่มีมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งสามารถนำมาบำบัดรักษาโรคและบำรุงร่างกายได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสมุนไพรนั้นมีทั้งสมุนไพรที่ได้จากพืชและสัตว์สามารถนำมาแปรรูปในลักษณะต่างๆ เช่น การบด และการทำให้แห้ง เป็นต้น การศึกษาและพัฒนาในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาสมุนไพรชนิดที่ได้จากพืชสมุนไพร

1.2 ลักษณะของสมุนไพร

ลักษณะของพืชสมุนไพรโดยทั่วไปจะประกอบด้วย ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ด ในแต่ละชนิดนั้นมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันฉะนั้นจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะของสมุนไพรให้ครบถ้วน เพื่อให้สามารถนำมาใช้ได้ถูกต้องตามประโยชน์ของสมุนไพรนั้น ๆ

1. ราก (ลักษณะสมุนไพร. 2552: ออนไลน์) รากของพืชมีมากมายหลายชนิดเอามาเป็นยาสมุนไพรได้อย่างดี เช่นกระชายขมิ้นชัน ขิง ข่า เร่ว ขมิ้นอ้อย เป็นต้น รูปร่างและลักษณะของรากแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 รากแก้ว ต้นพืชมากมายหลายชนิดมีรากแก้วอยู่นับว่าเป็นรากที่สำคัญมากงอกออกจากลำต้นส่วนปลายรูปร่างยาวใหญ่ เป็นรูปกรวยด้านข้างของรากแก้วจะแตกแยกออกเป็นรากเล็กรากน้อยและ รากฝอยออกมาเป็นจำนวนมากเพื่อทำการดูดซึ่อาหารในดินไปบำรุงเลี้ยงส่วนต่างๆ ของต้นพืชที่มีรากแก้วได้แก่ ต้นขี้เหล็ก ต้นคูณ เป็นต้น

1.2 รากฝอย รากฝอยเป็นส่วนที่ออกมาจากลำต้นของพืชที่ส่วนปลายงอกออกมาเป็นรากฝอยจำนวนมากลักษณะรากจะกลมยาวมีขนาดเท่าๆกันต้นพืชที่มีใบเลี้ยงเดี่ยวจะมีรากฝอย เช่น หญ้าคา ตะไคร้ เป็นต้น

2. ลำต้น นับว่าเป็นโครงสร้างที่สำคัญของต้นพืชทั้งหงายที่มีอยู่สามารถค้ำยันเอาไว้ได้ไม่ให้โค่นล้มลงโดยปกติแล้วลำต้นจะอยู่ บนดินแต่บางส่วนจะอยู่ใต้ดินพอสมควร รูปร่างของลำต้นนั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ ตา ข้อง ปล้อง บริเวณเหล่านี้จะมีกิ่งก้าน ใบดอกเกิดขึ้นอีกด้วยซึ่งจะทำให้พืช มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปชนิดของลำต้นพืช แบ่งตามลักษณะภายนอกของลำต้นได้เป็น

- 1) ประเภทไม้ยืนต้น
- 2) ประเภทไม้พุ่ม
- 3) ประเภทหญ้า
- 4) ประเภทไม้เลื้อย

3. ใบ ใบเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของต้นพืชทั่วไป มีหน้าที่ทำการสังเคราะห์แสง ผลิตอาหารและ เป็นส่วนที่แลกเปลี่ยนน้ำ และอากาศให้ต้นพืชใบเกิดจากการงอกของกิ่งและตาใบไม้

โดยทั่วไปจะมีสีเขียว (สีเขียวเกิดจากสารที่มีชื่อว่า"คอลโรฟิลล์"อยู่ในใบของพืช)ใบของพืชหลายชนิดใช้เป็นยาสมุนไพรได้ดีมาก รูปร่างและลักษณะของใบนั้น

ใบที่สมบูรณ์มีส่วนประกอบรวม 3 ส่วนด้วยกันคือ

- 1) ตัวยใบ
- 2) ก้านใบ
- 3) หูใบ

ชนิดของใบ แบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. ชนิดใบเลี้ยงเดี่ยว หมายถึงก้านใบอันหนึ่ง มีเพียงใบเดียว เช่น กานพลู ขลุ่ย ยอ กระวาน

2) ชนิดใบประกอบ หมายถึงตั้งแต่ 2 ใบขึ้นไปที่เกิดขึ้นก้านใบอันเดียว มีมะขามแขก แคบ้าน ขี้เหล็ก มะขาม เป็นต้น

4. ดอก ส่วนของดอกเป็นส่วนที่สำคัญของพืชเพื่อเป็นการแพร่พันธุ์ของพืชเป็นลักษณะเด่นพิเศษของต้นไม้แต่ละชนิด ส่วนประกอบของดอกมีความแตกต่างกันตามชนิดของพันธุ์ไม้และลักษณะที่แตกต่างกันนี้เป็นข้อมูลสำคัญในการจำแนกประเภทของ ต้นไม้รูปร่างลักษณะของดอก

ดอกจะต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วนคือ

- 1) ก้านดอก
- 2) กลีบรอง
- 3) กลีบดอก
- 4) เกสรตัวผู้
- 5) เกสรตัวเมีย

5. ผล ผลคือส่วนหนึ่งของพืชที่เกิดจากการผสมเกสรตัวผู้กับเกสรตัวเมียในดอกเดียวกันหรือคนละดอกก็ได้ มีลักษณะรูปร่างที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทและสายพันธุ์รูปร่างลักษณะของผลมีหลายอย่าง ตามชนิดของต้นไม้ที่แตกต่างกัน แบ่งตามลักษณะของการเกิดได้รวม 3 แบบ

- 1) ผลเดี่ยว หมายถึง ผลที่เกิดจากรังไข่อันเดียวกัน
- 2) ผลกลุ่ม หมายถึง ผลที่เกิดจากปลายซ่อของรังไข่ในดอกเดียวกัน เช่น น้อยหน่า
- 3) ผลรวม หมายถึง ผลที่เกิดมาจากดอกหลายดอก เช่น สับปะรด

มีการแบ่งผลออกเป็น 3 ลักษณะคือ

- 1) ผลเนื้อ
- 2) ผลแห้งชนิดแตก
- 3) ผลแห้งชนิดไม่แตก

1.3 การเก็บเกี่ยวสมุนไพร

รังสรรค์ ชุณหวรารกรณ์ (2551: ออนไลน์) ให้ความหมาย การเก็บเกี่ยว หมายถึง การปฏิบัติการต่อพืชขั้นสุดท้าย ซึ่งเกี่ยวกับการเก็บเอาผลผลิตของพืชจากแปลงปลูกพืชเพื่อการ

บริโภค เพื่อการแปรรูปหรือจัดจำหน่ายต่อไป (วันทนี สว่างอารมณ์.2542:6) พืชสมุนไพรมีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ราก ลำต้น ใบ ดอก ผล และเมล็ด สรรพคุณของพืชสมุนไพรที่ใช้ในการบำบัดรักษาโรคขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณสารสำคัญของพืชสมุนไพร ดังนั้นผู้ผลิตจะต้องรู้วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างถูกต้องและรวดเร็วทันต่อเวลา มิฉะนั้นอาจทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหายตลอดจนคุณภาพของผลผลิตพืชไม่ตรงกับความต้องการ ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับ มะลิวรรณ ประวังและ รังสรรค์ ชุณหวารากรณ์. (2551: ออนไลน์) อธิบายถึงการเก็บเกี่ยวสมุนไพรในประเภทต่างๆ ดังนี้

1. ประเภทรากหรือหัวสะสมอาหาร

การเก็บในช่วงที่พืชหยุดการเจริญเติบโต ส่วนอื่นของลำต้น เช่น ใบ และดอก ร่วงหมดหรือในช่วงต้นฤดูหนาวถึงปลายฤดูร้อนเก็บเป็นอีกระยะหนึ่งที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว ทั้งนี้เพราะรากและหัว มีการสะสมสารสำคัญที่มีสรรพคุณเป็นตัวยาไว้ค่อนข้างสูงวิธีการเก็บ ใช้วิธีขุดอย่างระมัดระวัง ตัดรากฝอยออก

2. ประเภทใบหรือต้องการเก็บทั้งต้น

ควรเก็บในช่วงที่พืชมีการเจริญเติบโตมากที่สุด บางชนิดจะระบุช่วงเวลาเก็บซึ่งช่วงเวลานั้นใบมีสาระสำคัญมากที่สุด เช่น เก็บใบแก่หรือใบไม่อ่อนไม่แก่เกินไป (ใบเพสลาด) เป็นต้น วิธีเก็บ ใช้วิธีเด็ดหรือตัด

3. ประเภทเปลือกต้นและเปลือกราก

โดยมากการเก็บเปลือกรากหรือเปลือกต้น จะเก็บในช่วงระหว่างฤดูร้อนถึงฤดูฝน ซึ่งมีปริมาณสารสำคัญในพืชสูงและเปลือกลอกออกรอง่าย ส่วนเปลือกกรกเก็บในช่วงต้นฤดูฝนเหมาะสมที่สุด วิธีเก็บ การลอกเปลือกต้นอย่าลอรอบทั้งต้น ควรลอกออกจากส่วนกิ่งหรือแขนงย่อย หรือใช้วิธีลอกออกในลักษณะครึ่งวงกลมก็ได้ เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อระบบการลำเลียงอาหารของพืช และไม่ควรรลอกส่วนลำต้นใหญ่ของต้นซึ่งอาจทำให้พืชตายได้

4. ประเภทดอก

มีอยู่ 2 ลักษณะคือ เก็บในช่วงดอกเริ่มบานและเก็บในช่วงที่ดอกยังตูมอยู่ เช่น กานพลู ใช้ดอกตูม แต่ดอกคำฝอย ดอกกระเจี๊ยบ และดอกเบญจมาศใช้ดอกที่เพิ่งเริ่มบานวิธีเก็บ ใช้วิธีเด็ดหรือตัด

5. ประเภทผลและเมล็ด

เก็บเกี่ยวตามลักษณะการนำไปใช้ประโยชน์ เช่น ต้องการผลฝรั่งดิบหรือ กัลยาดิบใช้ในการรักษาอาการท้องร่วง แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะเก็บเกี่ยวในช่วงที่ผลแก่เต็มที่ เช่น ผลมะแว้งดิบและเมล็ดพื้กทอง เป็นต้น ใช้วิธีเด็ดหรือตัด

คุณภาพของสรรพคุณตัวยาวของพืชสมุนไพรยังอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีกได้แก่พื้นที่ปลูก เช่น สารระเหย หากปลูกในดินทรายปริมาณน้ำมันหอมระเหยจะมาก หรือลำโพง ถ้าปลูกในดินที่มีสภาพเป็นเบสปริมาณตัวยาวจะสูงสิ่งเหล่านี้ใช้เป็นแนวทางประกอบการเลือกแหล่งสมุนไพรที่มีคุณภาพดีได้

1.4 การแปรรูปพืชสมุนไพร

ก่อนจะนำสมุนไพรผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ สำหรับนำมาใช้ประโยชน์ตามความต้องการของผู้บริโภคนั้นผู้ผลิตต้องนำสมุนไพรแต่ละประเภทมาทำการแปรรูปก่อน ซึ่งแต่ละส่วนของสมุนไพรจะมีวิธีการแปรรูปที่แตกต่างตามความเหมาะสมของแต่ละส่วนของสมุนไพร เพื่อให้ได้คุณภาพของสมุนไพรที่แปรรูปนั้นตรงตามความต้องการ (ประเทืองทิพย์ สุกกุลจันทร์.2545:16) กล่าวถึงการนำพืชสมุนไพรมาแปรรูป ดังนี้

1. การตากแห้ง เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพและสะดวกเพราะทำง่าย และเก็บรักษาไว้ได้นาน ทั้งยังเป็นการลดน้ำหนัก ปริมาตรและช่วยให้นำไปแปรรูปอย่างอื่นได้ง่าย วิธีการตากแห้งคือ แขนงพืชสมุนไพรที่ผูกรวมกันในห้องที่แห้ง กรณีเป็นราก ลำต้น ผลที่มีน้ำปนอยู่มากจำเป็นต้องหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ หรือนำไป ผึ่งแดด และต้องการให้แห้งเร็วจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ช่วยเช่น ตู้อบอุณหภูมิ 35°C -60°C

2. การหั่นให้ขนาดเล็กลง ใช้มีดหรือสับส่วนที่อ้วนน้ำมาก ๆ เช่น ราก ลำต้น ผล เปลือก ก่อนหรือหลังการตากแห้ง

3. การบดหรือการป่น เป็นวิธีที่นิยมทำกันมาก เพราะสะดวก ประหยัด และง่ายต่อการนำไปใช้ ซึ่งแพทย์แผนโบราณนิยมใช้ครกหรือกระต้อมในการป่นพืชสมุนไพรที่ตากแห้งดีแล้ว

4. การสกัดน้ำมันหอมระเหย พืชสมุนไพรที่มีกลิ่นหอมเนื่องจากการสะสมของน้ำมันหอมระเหยตามส่วนต่าง ๆ ของพืช ซึ่งมีสรรพคุณทางยา เช่น น้ำมันมินต์มีสารเมนทอล จำเป็นต้องสกัดเพื่อนำไปใช้ในทางแพทย์ สำหรับวิธีการสกัดน้ำมันหอมระเหยมีหลายวิธี เช่น การกลั่นด้วยไอน้ำ หรือการต้มแล้วกลั่นที่ชาวบ้านรู้จัก

1.5 การเก็บรักษาสมุนไพร

ประการหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรแปรรูปนั้นคือ การเก็บรักษาสมุนไพรที่แปรรูปด้วยวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมกับประเภทของสมุนไพรในการเก็บรักษาสมุนไพรเพื่อที่สามารถนำไปใช้งานได้ทันทีตามความต้องการแล้วนั้น สิ่งที่ต้องระวังในการเก็บรักษานั้นคือ ความชื้น เพราะเนื่องจากความชื้นนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดจุลินทรีย์ ดังนั้นเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้ผลิตต้องตากหรืออบสมุนไพรให้แห้งสนิทจริงๆ แต่สำหรับการแปรรูปด้วยวิธีการป่น บดเป็นผง หรือด้วยวิธีการสกัดน้ำมันหอมระเหยนั้น เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้สมุนไพรที่แปรรูปสามารถเก็บรักษาได้นาน ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสำคัญในการเก็บรักษาสมุนไพร (ประเทืองทิพย์ สุกกุลจันทร์.2545:17) และ (รังสรรค์ ชุณหวารากรณ์.2551: ออนไลน์) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวถึง การเก็บรักษาสมุนไพรดังนี้ คือ

1. ภาชนะ ส่วนใหญ่นิยมใช้แก้วที่มีฝาปิด เหมาะสำหรับพืชสมุนไพรที่หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ หรือป่นเป็นผงที่แห้งดีแล้ว ปิดฝาสนิทไม่ให้อากาศเข้าและเติมพืชสมุนไพรให้เต็มเพื่อลดการเกิด

ออกซิเดชัน ที่เป็นการทำลายสรรพคุณทางยาของพืชสมุนไพร และควรใช้ขวดที่บดแสงเพราะแสงทำลายสรรพคุณทางยา

2. การป้องกันโรคและแมลง มีเชื้อโรคมากมายที่ทำลายพืชสมุนไพรจึงควรเก็บพืชสมุนไพรให้ดี

3. สถานที่เก็บ จะต้องแห้งไม่ร้อนหรือชื้น อากาศถ่ายเทได้สะดวก และป้องกันสัตว์และแมลงต่างๆ ได้

4. วิธีบรรจุหีบห่อ (Packaging) พืชสมุนไพร พืชสมุนไพรที่ยังไม่ได้มาแปรรูป หรือผ่านการแปรรูปแล้วนำไปบรรจุในภาชนะที่เหมาะสมโดยทั่วไปหาเก็บพืชสมุนไพรไว้เองหรือจำหน่ายในปริมาณไม่มากนักการบรรจุหีบห่อจะใช้วัสดุ คือ ภาชนะที่มีฝาปิดสนิท ถุงผ้าและถุงกระดาษ

ในการเก็บรักษาพืชสมุนไพรนั้นเป็นเรื่องที่จำเป็นและเป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้ผลิตควรคำนึงถึง เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค เพราะถ้าผู้ผลิตจัดเก็บสมุนไพรที่ไม่ถูกต้องแล้วนั้นจะทำให้สมุนไพรนั้นเกิดราหรือเสื่อมคุณภาพของสมุนไพรได้ การเก็บสมุนไพรนั้นควรเก็บเป็นสัดส่วน เช่น พืชสมุนไพรที่มีพิษ พืชสมุนไพรที่มีกลิ่นหอม ควรเก็บไว้ในที่มิดชิดป้องกันการสับสนปะปนกัน และเพื่อความสะดวกของผู้ผลิตเมื่อนำไปใช้ ในข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าสมุนไพรที่แปรรูปแล้วนั้นควรเก็บในภาชนะที่ปิดสนิท เก็บในสถานที่อากาศถ่ายเทได้สะดวกและเก็บให้ปลอดภัยจากแมลงหรือสัตว์ที่จะมาทำลายสมุนไพรได้

1.6 ชนิดของสมุนไพร

สมุนไพรที่มีอยู่ทั่วไปซึ่งสามารถนำไปแปรรูปเพื่อพัฒนาสมุนไพรให้มีความก้าวหน้าเกี่ยวกับด้านผลิตภัณฑ์และมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาชนิดของสมุนไพรที่มีสารในการนำมาแปรรูปเพื่อนำสารที่สกัดได้จากสมุนไพรนั้นนำมาเป็นส่วนประกอบในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปในครั้งนี้ ได้แก่

1. ขมิ้นชัน

ลักษณะทั่วไป

ขมิ้นเป็นพืชล้มลุกมีชีวิตข้ามปีมีลำต้นใต้ดิน แบบเหง้า เช่นเดียวกับขมิ้นและขมิ้นชันมีสีเหลืองแกมส้ม กลิ่นหอม ลำต้นส่วนที่อยู่เหนือดินสูงประมาณ 30-80 เซนติเมตร ใบเดี่ยวมีขนาดใหญ่รูปหอกกว้าง 8-15 เซนติเมตร ยาว 30-50 เซนติเมตร ก้านใบแผ่เป็นกาบแคบ ๆ มีร่อง ฤดูแล้งใบจะแห้งเหลืออยู่เฉพาะเหง้าใต้ดิน ช่อดอกใหญ่มีสีชมพูก้านดอกยาวประมาณ 10-15 เซนติเมตร เจริญออกมาจากเหง้าใต้ดิน ดอกย่อยจะบานครั้งละ 2-3 ดอกจากด้านล่างขึ้นสู่ด้านบน กลีบดอกบางสีขาวนวล (เหลืองอ่อน) ดอกขมิ้นมักมีเกสรเป็นหมันจึงผสมไม่ติดผลและเมล็ด

รายงานการวิจัย

เหง้ามีสารประกอบ phenoli ที่ชื่อ curcumin มีฤทธิ์ต้านการอักเสบและยับยั้งการเจริญเติบโตของสารมะเร็ง สารสกัดจากเหง้ามีฤทธิ์ต้านการซึมเศร้า ต่อต้านอนุมูลอิสระป้องกันการ

เกิดพิษที่ตับ ยับยั้งการเกิดแผลในกระเพาะอาหารและลำไส้ น้ำมันขมมีฤทธิ์ต้านเชื้อรา (ดร.ไชย ยง รุจจนเวทและคณะ: 68-69)

2. ไพล

ลักษณะทั่วไป

ไพลเป็นพืชล้มลุกมีเหง้าใต้ดิน เหง้ามีขนาดใหญ่ มีอายุยืนหลายปี เนื้อในเหง้าเป็นสีเหลือง มีกลิ่นเฉพาะตัว ฤดูแล้งต้นบนดินจะโถม บางครั้งแห้งไปแต่พอฤดูฝน จะเจริญขึ้นมาใหม่ ใบเดี่ยวเรียวยาว มีกาบใบหุ้มลำต้น กลีบดอกสีขาวนวล หรือเหลืองอ่อน เกสรเพศผู้ที่เป็นหมักมีสีเหลืองปนขาว ช่อดอกแทงขึ้นมาจากเหง้า ผลค่อนข้างกลมมีขนาดเล็ก ประกอบด้วยเมล็ดเป็นจำนวนมาก

รายงานการวิจัย

เหง้ามีสารประกอบ phenylvutanooids และ Cassumunarin A,B และ C ซึ่งมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ สารสกัดมีฤทธิ์ฆ่าแมลง คลายการบีบตัวของมดลูก และต้านการอักเสบ (ดร.ไชย ยง รุจจนเวทและคณะ:189)

3. มะขาม

ลักษณะทั่วไป

มะขามมีถิ่นกำเนิดในเอเชียและแอฟริกาเขตร้อน เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อยรูปขอบขนาน ดอกช่อออกที่ซอกใบและปลายกิ่ง กลีบดอกสีเหลือง มีลายสีม่วงแดง ผลเป็นฝัก มีเนื้อหุ้มเมล็ด สีน้ำตาล ฉ่ำน้ำ

รายงานวิจัย

ใบมีสารประกอบ glycosides เปลือกหุ้มเมล็ดมีสารประกอบ flavonoids หลายชนิด รวมทั้ง tannins, polyphenols, anthocyanidin และ oligomeric proanthocyanidins ที่มีฤทธิ์ต่อต้านอนุมูลอิสระ และลดการอักเสบ สารสกัดจากเมล็ดมีฤทธิ์ลดระดับน้ำตาลในเลือด (ดร.ไชย ยง รุจจนเวทและคณะ: 200)

4. ตะไคร้

ลักษณะทั่วไป

ตะไคร้มีถิ่นกำเนิดในเอเชียเขตร้อนและแอฟริกา เป็นพืชล้มลุก มีเหง้าอยู่ใต้ดิน ทุกส่วนมีกลิ่น ใบเรียวยาวขนานแคบปลายใบแหลม ตามขอบใบมีขนเล็กน้อย ลำต้นยาวทรงกระบอก มีไขสีขาวปกคลุม ออกดอกเป็นช่อก้านช่อดอกยาว ผลมีขนาดเล็ก

สรรพคุณ

ทั้งต้นมีสรรพคุณช่วยลดความดันโลหิตสูง ขับเหงื่อ แก้หวัด ปวดศีรษะ ช่วยขับปัสสาวะ ระวังอาการปวดเกร็งตามร่างกาย แก้อาการปวดเมื่อยตามตัว แก้อาการปวดบวมตามข้อ ข้นเชื่อจุลินทรีย์ เชื้อรา ช่วยไล่ยุงและแมลงต่าง ๆ

รายงานวิจัย

ใบมีน้ำมันหอมระเหยที่ประกอบด้วยสาร meral,geranial และ myrcene เป็นส่วนใหญ่ น้ำมันหอมระเหยมีฤทธิ์ระงับปวด และต้านเชื้อแบคทีเรีย สารสกัดจากใบมีฤทธิ์ลดความดันโลหิต ต้านอักเสบและต้านเซลล์มะเร็งหลายชนิด (ไชยยง รุจจนเวท; และคณะ. 121)

5. ตะไคร้หอม

ลักษณะทั่วไป

ตะไคร้หอมมีถิ่นกำเนิดในเกาะชวาประเทศอินโดนีเซีย เป็นไม้ล้มลุก เหง้าใต้ดินมีกลิ่นเฉพาะช้อและปล้องสั้นมาก กาบใบสีเขียวปนม่วงแดง ยาวและหนาหุ้มช้อและปล้องไว้แน่น ใบเดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบและขอบใบสากและคม นิ่มกว่าใบตะไคร้เล็กน้อย ทำให้ปลายช้องลงปรกดินกว่า ดอกช้อสีน้ำตาลแดง แทงออกจากกลางต้น ผลแห้ง ไม่แตก

สรรพคุณ

ราก เหง้าและต้นมีสรรพคุณแก้ริดสีดวงในปาก บีบรัดมดลูก ขับประจำเดือน ทำให้แท้งบุตร ขับลมในลำไส้ น้ำมันจากใบและต้นช่วยไล่ยุง

รายงานวิจัย

มีน้ำมันหอมระเหยที่ประกอบด้วย limonene, geraniol, citronellol และ citronellal น้ำมันหอมระเหยมีฤทธิ์ต้านเชื้อรา (ไชยยง รุจจนเวท; และคณะ: 122)

6. เตยหอม

ลักษณะทั่วไป

เตยหอมมีถิ่นกำเนิดในไทยและมาเลเซียเซีย เป็นไม้จำพวกหญ้า แตกแยกกอเป็นกอใหญ่ เกิดจากหัวหรือเหง้าที่อยู่ใต้ดิน ส่วนที่โผล่ขึ้นมาอยู่เหนือดินนั้นเป็นเพียงก้านและใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับเวียนเป็นเกลียวขึ้นไปจนถึงยอด ใบยาวเรียวยาวปลายใบหอกปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเป็นมัน เส้นกลางใบเว้าลึกเป็นแฉ่ง ใบมีกลิ่นหอม

สรรพคุณ

ต้นและรามีสรรพคุณใช้เบ้ขยายขับปัสสาวะ รักษาโรคเบาหวาน ใบมีสรรพคุณรักษาโรคหัด โรคผิวหนัง ใช้เป็นยาบำรุงหัวใจให้ชุ่มชื้น (ดร.ไชยยง รุจจนเวทและคณะ: 126)

1.7 ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป ซึ่งเป็นสบู่ธรรมชาติ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลของสบู่ดังนี้ ความเป็นมาของสบู่ ประเภทของสบู่ ส่วนผสมในการผลิตสบู่ การเลือกสมุนไพร และวิธีการเติมสมุนไพร

ความเป็นมาของสบู่

สบู่ธรรมชาติ เกิดจากการทำปฏิกิริยาทางเคมีระหว่างสารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์กับน้ำมันสัตว์ก็ได้กระบวนการนี้เรียกว่า saponification ที่ทำให้ผลผลิตที่ได้กลายเป็นของแข็งสีนํามี

ฟอง ซึ่งเป็นส่วนผสมของสบู่ 5 ส่วน และกลีเซอริน 1 ส่วน ใช้ทำความสะอาดขจัดคราบสิ่งสกปรก

มีเรื่องเล่าต่อๆ กันมาว่าการค้นพบสบู่เป็นการค้นพบโดยบังเอิญ ในยุคโรมันที่มีการบูชาัญญัสต์ว์บนแท่นบูชาที่ทำด้วยไม้ ซึ่งแท่นบูชาที่ตั้งอยู่บนเนินเขา เมื่อมีการบูชาัญญัสต์ว์และมีการเผาบนแท่นบูชา ไขมันสัตว์ก็ผสมกับขี้เถ้า เมื่อฝนตกลงมาก็เกิดเป็นก้อนสีขาวไหลไปตามลำธารที่อยู่เชิงเขา เมื่อชาวบ้านนำเสื้อผ้ามาซักก็สังเกตเห็นว่าหากนำเสื้อผ้ามาซักที่ลำธารหลังจากฝนตกก่อนขาวๆ นี้จะช่วยให้ซักผ้าได้ง่ายขึ้น สะอาดขึ้นจากการค้นพบนี้เองจึงมีการผลิตสบู่สืบต่อกันมา (คมสัน หุตะแพทย์. 2548: 8)

ประเภทของสบู่

1. สบู่ทางการค้า หรืออาจจะเรียกสบู่โรงงานก็ได้ ส่วนผสมหลักของสบู่ก็จะเป็น ไขมันของพืชและสัตว์ กับด่าง คือโซเดียมไฮดรอกไซด์ หรือโซดาไฟ จากนั้นจะสกัดเอากลีเซอรินออก(เอาไปทำครีมบำรุงผิว) แล้วทำให้แข็งตัว จึงย่อยเป็นเกร็ดสบู่ นำไปหลอมแล้วเติมส่วนผสมต่างๆตามสูตร เช่น สารสังเคราะห์เพื่อการแต่งสี แต่งกลิ่น น้ำยาฆ่าเชื้อโรค และสารเคมีสังเคราะห์ที่เรียกว่า “ดีเทอร์เจนท์”(detergent) ซึ่งเป็นมีคุณสมบัติในการขจัดคราบสิ่งสกปรกได้มากกว่าปกติลงไป

2. สบู่ธรรมชาติ ก็ใช้ส่วนผสมเดียวกับสบู่ข้างต้นเพียงแต่สบู่ธรรมชาติไม่มีการเติมสารเคมี ดีเทอร์เจนท์ และไม่มีการสกัดเอาสารกลีเซอรินออก จึงทำให้เวลาที่ใช้อาบน้ำ ภูตัวผิวจะมีความนุ่มนวลมากกว่าสบู่โรงงาน มักเลือกใช้น้ำมันที่มีคุณภาพดี ทำให้สบู่ได้ที่มีวิตามินอีบำรุงผิวพรรณเป็นส่วนผสมเพิ่มเติม

ส่วนผสมในการผลิตสบู่

1. น้ำมัน (Oils)

น้ำมันหรือไขมัน เป็นส่วนผสมหลักในการผลิตสบู่ สบู่จะมีคุณสมบัติอย่างไรขึ้นอยู่กับชนิดของน้ำมันที่จะนำมาใช้ในการผลิตสบู่ น้ำมันหรือไขมันทั้งจากสัตว์และจากพืชหลากหลายชนิดสามารถนำมาใช้ในการผลิตสบู่ได้ น้ำมันแต่ละชนิดจะให้สบู่ที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป ทั้งลักษณะทางกายภาพและประสิทธิภาพในการทำสะอาด

ไขมันวัว (Tallow) จะให้สบู่ที่แข็ง สีขาว อายุการใช้งานนานและมีฟองมาก ๆ ส่วนใหญ่มักจะต้องผสมกับน้ำมันอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้สบู่มีนุ่มนวลมากขึ้น

น้ำมันมะพร้าว (Coconut Oil) เป็นน้ำมันที่ถูกนำมาใช้ผลิตสบู่ มาเป็นเวลานานแล้ว สบู่ที่ผลิตจากน้ำมันมะพร้าวจะแข็งและมีฟองเป็นครีม แต่อาจจะทำให้ผิวแห้ง จึงต้องใช้น้ำมันอื่น ๆ ร่วมด้วยเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้น

น้ำมันปาล์ม (Palm Oil) เป็นน้ำมันหลักอีกชนิดหนึ่งที่ใช้ในการผลิตสบู่ ให้สบู่เป็นก้อนแข็ง มีความคงทน ฟองมาก เป็นครีม ทนนาน ทำความสะอาดได้ดี มีคุณสมบัติคล้าย ๆ ไขมันวัว

น้ำมันมะกอก (Olive Oil) เป็นน้ำมันที่นิยมนำมาใช้เป็นส่วนผสมสำหรับสบู่ล้างหน้า และสบู่ถูตัว เพราะจะทำให้ได้สบู่ที่นุ่มนวลต่อผิวหนัง สบู่ที่ผลิตจากน้ำมันมะกอกจะมีสีเหลือง เนื้อสบู่ค่อนข้างนิ่ม ฟองเป็นครีม ฟองละเอียด นุ่มนวล อุดมด้วยวิตามินอีให้ความชุ่มชื้นแก่ผิวหนัง

น้ำมันงา (Sesame Oil) เป็นน้ำมันอีกชนิดหนึ่งที่เหมาะใช้เป็นส่วนผสมสำหรับสบู่ล้างหน้าและสบู่ถูตัว จะทำให้ได้สบู่ที่นุ่มนวลต่อผิวหนัง สบู่ที่ผลิตจากน้ำมันงา จะมีสีขาวนวลอมชมพู เนื้อสบู่ค่อนข้างนิ่มฟองนุ่มนวล ให้ความชุ่มชื้นแก่ผิวหนัง

น้ำมันถั่วเหลือง (Soy bean Oil) เป็นน้ำมันที่ใช้เป็นส่วนผสมในสบู่เพื่อเพิ่มความนุ่มนวลเพิ่มวิตามินอี และความชุ่มชื้นแก่ผิวหนัง สบู่ที่ได้จะมีสีขาวอมเหลือง เนื้อสบู่มี ฟองละเอียด แต่ฟองไม่มาก

น้ำมันรำข้าว (Rice bran Oil) เป็นน้ำมันอีกชนิดหนึ่งที่นิยมใช้เป็นส่วนผสมในสบู่ เพราะจะทำให้สบู่ที่ได้นุ่มนวลขึ้น มีวิตามินอี และให้ความชุ่มชื้นแก่ผิวหนัง สบู่ที่ได้จะมีสีขาวอมเหลือง เนื้อสบู่มี ฟองละเอียด ฟองน้อย

น้ำมันเมล็ดทานตะวัน (Sunflower Oil) เป็นน้ำมันที่ใช้ผสมในสบู่ เพื่อเพิ่มความนุ่มนวลและความชุ่มชื้นแก่ผิว สบู่จะมีสีขาวอมเหลือง เนื้อสบู่ไม่แข็งแรงมากฟองไม่มากนัก

น้ำมันข้าวโพด (Corn Oil หรือ Maize Oil) เป็นน้ำมันที่ใช้ผสมในสบู่ เพื่อเพิ่มความนุ่มนวลและความชุ่มชื้น สบู่จะมีสีขาวอมเหลือง เนื้อสบู่ไม่แข็งแรงมาก ฟองละเอียด

น้ำมันละหุ่ง (Castor Oil) เป็นน้ำมันที่ใช้เป็นส่วนผสมเสริมลงไป ในสบู่ เพื่อเพิ่มวิตามินอี และ ความชุ่มชื้นแก่ผิวหนัง สบู่ที่ได้จะมีฟองมากและละเอียด และนุ่มนวลต่อผิวมาก เหมาะกับคนผิวบาง ผิวแพ้ง่าย (คมสัน หุตะแพทย์: 2548: 10-11)

2. ด่าง (Lye) หรือ โซเดียมไฮดรอกไซด์ (Sodium hydroxide)

ด่างหรือโซเดียมไฮดรอกไซด์ หรือที่เรียกอีกชื่อว่า คอสดิก โซดา (caustic soda) หรือโซดาไฟหาซื้อได้จากร้านขายเคมีภัณฑ์ ร้านวิทยาศาสตร์ และร้านศึกษาภัณฑ์ รวมทั้งร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้างทั่วไป โซเดียมไฮดรอกไซด์ที่นำมาใช้ควรเป็นโซเดียมไฮดรอกไซด์บริสุทธิ์ไม่มีสารอื่นเจือปน มิฉะนั้นอาจจะมีผลต่อการผลิตสบู่ได้

โซเดียมไฮดรอกไซด์มีลักษณะเป็นเม็ด หรือเกล็ดสีขาว มีคุณสมบัติเป็นด่างเข้มข้นที่มีฤทธิ์ในการกัดกร่อนดังนั้นจึงเป็นส่วนผสมที่เราต้องให้ความระมัดระวังมากเป็นพิเศษระหว่างการผลิตสบู่ เพราะเป็นสารเคมีที่เป็นพิษและทำอันตรายต่อผิวหนังและร่างกายได้ นอกจากนั้นไอระเหยของมันก็ไม่ควรสูดดมเข้าไป เพราะเป็นอันตราย หากใช้ด้วยความเข้าใจและระมัดระวัง ก็จะไม่มีปัญหาเกิดขึ้น จึงไม่ต้องกังวลมากเกินไป (คมสัน หุตะแพทย์. 2548: 11)

3. น้ำ (Water)

คุณภาพของน้ำที่ใช้ในการผลิตสบู่ นั้นมีความสำคัญมากน้ำกระด้างจะมีแร่ธาตุต่าง ๆ ปะปนซึ่งจะแทรกแซงปฏิกิริยาของโซเดียมไฮดรอกไซด์ ซึ่งอาจจะทำให้การผลิตสบู่ล้มเหลวได้ น้ำที่เหมาะสมในการผลิตสบู่จึงควรเป็นน้ำฝนที่สะอาด น้ำบริสุทธิ์ น้ำประปาก็สามารถใช้ได้ แต่ควรเป็นน้ำที่สะอาด โดยควรกรองเศษผง และฝุ่นละอองที่ปะปนออกไปเสียก่อน

อุณหภูมิของน้ำที่จะใช้ก็สำคัญ น้ำที่ใช้ควรเป็นน้ำที่มีอุณหภูมิปกติ คือ 18-24 องศาเซลเซียส ไม่ควรเย็นจนเกินไป และที่ไม่ควรเป็นน้ำร้อน เพราะระหว่างที่ผสมโซเดียมไฮดรอกไซด์กับน้ำนั้น อุณหภูมิจะเพิ่มสูงขึ้นจนเกือบถึง 100 องศาเซลเซียส

4. ส่วนผสมอื่น ๆ

หลังจากที่สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ถูกผสมเข้ากับน้ำมันแล้วจนได้เป็นเนื้อสบู่แล้วเราสามารถใส่ส่วนผสมอื่น ๆ เพิ่มเข้าไปเพื่อเพิ่มชนิดและคุณสมบัติพิเศษ ให้แก่สบู่ เช่น นมแพะ อาจใช้นมแพะผสมกับโซเดียมไฮดรอกไซด์แทนน้ำได้ จะทำให้ได้สบู่ที่นุ่มนวลมากมีฟองครีมมาก

กลีเซอรีน ช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นและปกป้องผิว

น้ำมันหอมระเหย (essential oil) สกัดได้จากใบ ดอก ผล เปลือก และรากของสมุนไพรและต้นไม้บางชนิด ส่วนใหญ่มีคุณสมบัติในการฆ่าเชื้อโรค นอกจากนั้นยังช่วยเพิ่มกลิ่นหอมให้แก่สบู่อีกด้วย น้ำมันหอมระเหยมักจะเข้มข้น จึงควรใช้ในปริมาณไม่มาก เพราะบางชนิดหากใช้ในปริมาณมากเกินไปอาจเป็นอันตรายได้

สมุนไพร (Herbs) เพื่อเพิ่มคุณสมบัติของสบู่ในการทนุถนอมผิวพรรณ รักษาโรคหรืออาการทางผิวหนัง

ส่วนผสมอื่น ๆ เหล่านี้ควรใช้ในปริมาณที่เหมาะสมในการผลิตสบู่แต่ละครั้งและควรจะเติมลงไปก่อนที่จะเทสบู่ลงแบบไม่ควรรีบผสมไปก่อนนาน ๆ เพราะจะทำให้คุณสมบัติถูกทำลายไป เพราะฤทธิ์ของด่างและความร้อน (คมสัน หุตะแพทย์: 2548:11-12)

การเลือกสมุนไพร

สมุนไพรไทยมีด้วยกันหลายชนิด แต่ละชนิดมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้น สำหรับผู้ที่ต้องการจะผลิตสบู่สมุนไพรแล้ว จึงควรให้ความสนใจกับการเลือกสมุนไพร เพื่อให้เหมาะสมกับการทำสบู่

การเลือกสมุนไพรเพื่อเติมลงในสบู่ นั้นมี 3 สิ่งที่ควรคำนึงถึงด้วยกัน คือ

1. ชนิดของสมุนไพร ด้วยสมุนไพรมีคุณสมบัติและลักษณะที่แตกต่างกันการเลือกชนิดของสมุนไพรเพื่อนำมาทำเป็นสบู่ ควรเลือกดูจากคุณสมบัติของสมุนไพร เช่น กลุ่มสมุนไพรที่ใช้บำรุงผิวและให้ความชุ่มชื้นแก่ผิวหนัง ได้แก่ บัวบก ขมิ้น กล้วย มะละกอ ว่านหางจระเข้ กลุ่มสมุนไพรที่ใช้แก้โรคผิวหนัง ผื่นคัน ได้แก่ เกล็ดพังพอน ฟ้ายะลวยโจร เหงือกปลาหมอ เป็นต้น เมื่อทราบชนิดและคุณสมบัติของสมุนไพรแล้ว การนำมาใช้ ควรเลือกให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์

2. เลือกวิธีสกัดสมุนไพร การเลือกวิธีสกัดที่เหมาะสมกับสมุนไพรแต่ละชนิดมีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยรักษาคุณสมบัติของสมุนไพรให้คงอยู่ วิธีการสกัดสมุนไพรเพื่อใช้เติมลงในสบู่มี 4 วิธีด้วยกัน คือ

2.1 ทำเป็นผง โดยการนำสมุนไพรมาตากแห้ง แล้วบดให้เป็นผงละเอียดที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเมื่อนำมาผสมในสบู่จะไม่มีรู้สึกหยาบ การบดจะบดด้วยเครื่องบดหรือครกบดก็ได้ สมุนไพรที่นิยมนำมาบดเป็นผง

2.2 สกัดด้วยน้ำ แบ่งได้ 2 วิธีคือ การคั้นและการต้ม

- การคั้น ทำได้โดยการนำสมุนไพรปั่นด้วยเครื่องปั่น แล้วกรองด้วยผ้าขาวบางเอากากทิ้งไปเอาน้ำมาใช้เติมในสบู่ หรือ อาจใช้เครื่องคั้นแบบแยกกากก็ได้

- การต้ม ทำได้โดยการนำสมุนไพรไปต้มกับน้ำถ้าเป็นสมุนไพรสดให้ใช้น้ำปริมาณ 3 เท่า (โดยน้ำหนัก) ของสมุนไพรถ้าเป็นสมุนไพรแห้งให้ใช้ปริมาณ 5 เท่า (โดยน้ำหนัก) ของสมุนไพร นำไปต้มจนเดือดแล้วหรือไฟเคี่ยวจนเหลือน้ำสมุนไพรปริมาณ 1 เท่า (โดยน้ำหนัก) ของสมุนไพร กรองด้วยผ้าขาวบางเอากากทิ้งไปเอาน้ำสมุนไพรเติมลงในสบู่ (คมสัน หุตะแพทย์. 2548: 29)

2.3 สกัดด้วยแอลกอฮอล์ ทำได้โดยนำสมุนไพรที่ต้องการสกัดหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วตากให้แห้ง จากนั้นเอาไปปั่นหยาบด้วยเครื่องปั่นแล้วจึงนำไปแช่ในแอลกอฮอล์ (เอทิลแอลกอฮอล์ 95%) ในขวดโหลแก้วที่มีฝาปิด ใส่แอลกอฮอล์ให้ท่วมสมุนไพรปิดฝาให้สนิทตั้งทิ้งไว้ 1 สัปดาห์ จากนั้นจึงนำมากรองด้วยผ้าขาวบางเอากากทิ้งไป แล้วจึงนำไปนึ่งในหม้อหนึ่งเพื่อให้แอลกอฮอล์ระเหยไป เหลือเพียงสารสกัดสมุนไพรลักษณะเหนียวข้นเก็บไว้เติมในสบู่ (คมสัน หุตะแพทย์. 2548: 29)

2.4 สกัดด้วยน้ำมัน วิธีนี้สามารถทำได้โดย นำน้ำมันพืชตั้งไฟปานกลาง เมื่อเดือดให้ใส่สมุนไพรลงไป ทอดพอสมุนไพรกรอบ เอากากทิ้ง จะได้น้ำมันที่มีสารสมุนไพรละลายอยู่ ให้นำน้ำมันที่ได้มาทำสบู่สมุนไพร

วิธีการเติมสมุนไพรลงในสบู่ มี 2 วิธี คือ

1. เติมในระหว่างกระบวนการทำสบู่ วิธีการนี้ ผู้ผลิตควรเติมสมุนไพรหลังจากกวนส่วนผสมของสบู่เสร็จเรียบร้อยแล้ว การเติมควรเติมสมุนไพรก่อนเทสบู่ลงแบบ เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับสมุนไพรประเภทสกัดเป็นผงแอลกอฮอล์ และสกัดด้วยน้ำมัน

2. ทำสบู่พื้นฐานขึ้นมาก่อน แล้วนำมาหลอมใหม่ หลังจากนั้นจึงเติมสมุนไพรลงไป วิธีนี้เรียกว่า "การทำสบู่สองขั้นตอน" เหมาะสำหรับสมุนไพรที่สกัดด้วยการคั้นหรือการต้ม

สัดส่วนในการเติมสมุนไพรในสบู่

1. สมุนไพรผง ควรเติมในปริมาณ 1-5% ของน้ำหนักสบู่

2. สมุนไพรที่สกัดด้วยน้ำต้มหรือน้ำคั้น ควรเติมในปริมาณ 10% ของน้ำหนักสบู่ และต้องลดในส่วนของการใช้ละลายต่างออกในปริมาณที่เท่ากัน

3. สมุนไพรที่สกัดด้วยแอลกอฮอล์ ควรเติมได้ไม่เกิน 10% ของน้ำหนักสบู่ และหักลดในส่วนของการใช้ละลายต่างในปริมาณที่เท่ากัน เช่นเดียวกับกับสมุนไพรที่สกัดด้วยน้ำมัน - สารเพิ่ม

คุณภาพสบู่ ส่วนใหญ่เติมเพื่อให้ความชุ่มชื้น นั่นก็คือกลีเซอริน ซึ่งในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จะแยก กลีเซอรินและกลีเซอรินไว้ ในกรณีนี้ผู้ผลิตสบู่เอง ไม่จำเป็นต้องเติม กลีเซอริน เพราะมีอยู่แล้วในสบู่ แต่หากต้องการคุณสมบัติเพิ่มขึ้น ก็อาจเติมได้ 5-10% เครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิต อาจใช้อุปกรณ์ ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ได้ทุกชิ้น ยกเว้นในขั้นตอนที่จะต้องสัมผัสกับโซดาไฟ ทุกขั้นตอนภาชนะที่ใช้ ต้องหลีกเลี่ยงชนิดที่เป็นโลหะ หรืออลูมิเนียมเพราะอาจเกิดการกัดกร่อนเสียหายทั้งภาชนะและ คุณสมบัติบางประการของสบู่ ควรจะใช้ประเภทหม้อเคลือบสแตนเลสหรือแก้วทนไฟแทน

สบู่ธรรมชาติ ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อเป็นอีกทางเลือกสำหรับผู้บริโภคที่รักสุขภาพ ซึ่งจะมี ลักษณะต่างจากสบู่ที่เราเห็นตามท้องตลาดโดยทั่วไป ที่เห็นได้ชัดก็คือเรื่องกรรมวิธีการผลิตที่ใช้ สารเคมีสังเคราะห์มาประกอบน้อยมาก ผู้ผลิตบางคนจะไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์เลย แต่จะมี ส่วนประกอบของสารสกัดจากธรรมชาติแทน รวมทั้ง “กลีเซอริน” ที่เกิดจากกระบวนการทำสบู่เอง

กลีเซอรินที่อยู่ในสบู่ธรรมชาติจะเป็นตัวช่วยบำรุงผิวพรรณให้เกิดความชุ่มชื้น ซึ่งในสบู่ที่ ผลิตโดยโรงงานอุตสาหกรรมจะมีขั้นตอนการสกัดกลีเซอรินออกไปเพื่อขายเป็นครีมบำรุงผิวอีกต่อ หนึ่ง ดังนั้นพอใช้สบู่พวกนี้จึงรู้สึกว่ามีผิวแห้งตึง ต้องทาครีมบำรุงผิวอีกครั้งหนึ่งเรียกว่าต้องเสียเงิน สองต่อ

ในปัจจุบันการผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปมีการผลิตออกมาหลากหลายชนิดเพื่อ ตอบสนองความต้องการให้กับผู้บริโภคได้มีทางเลือกซื้อให้มากที่สุดหรือการตัดสินใจเนื่องจาก ประโยชน์ของสมุนไพรที่นำมาผลิตให้ตรงกับความต้องการ ดังนั้นผู้วิจัยขอยกตัวอย่างผลิตภัณฑ์สบู่ สมุนไพรแปรรูปที่ผลิตอยู่ทั่วไป ดังนี้

1. สบู่จมูกข้าวสาลี

ภาพประกอบ 1 สบู่จมูกข้าวสาลี

ที่มา: <http://www.saboothailand.com>

ประโยชน์

สบู่ข้าวหอมมะลิและจมูกข้าวสาลี มีแอนตีออกซิแดนท์ป้องกันอนุมูลอิสระสาเหตุของโรคมะเร็งผิวหนัง อุดมด้วยวิตามินอีช่วยบำรุงผิวให้นุ่มนวลสดใส ทำความสะอาดผิว ได้หมดจด เป็นสกริปขัดผิวธรรมชาติ ช่วยขจัดเซลล์เก่าให้ ผิวพรรณ ดูขาวเนียนใส ด้วยวิตามิน E ถนอมผิวให้ นุ่มนวล ชุ่มชื้นสดใส

ส่วนประกอบ

ข้าวหอมมะลิตดละเอียด จมูกข้าวสาลี กลิ่นน้ำนมข้าว น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว น้ำมันละหุ่ง น้ำมันมะกอก สวีทอัลมอนต์ออยล์ เซียร์บัตเตอร์ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันคาโนล่า น้ำมันถั่วเหลือง น้ำนมแพะ น้ำมันเมล็ดองุ่น วิตามินอี น้ำผึ้ง น้ำกลั่นบริสุทธิ์ และน้ำต่าง

2. สบู่ใสตะไคร้หอม

ภาพประกอบ 2 สบู่ใสตะไคร้หอม

ที่มา: <http://www.saboothailand.com>

ประโยชน์

สบู่ตะไคร้หอม ช่วยยับยั้ง แบคทีเรีย สาเหตุของสิว ผดผื่นคัน ช่วยลดไขมัน กระจับผิว และขจัดสารพิษออกจากผิวได้ดีขึ้น พร้อมคืนความสดชื่นสู่ผิวคุณ

ส่วนประกอบ

น้ำมันหอมระเหยตะไคร้ น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว น้ำมันละหุ่ง น้ำมันมะกอก สวีทอัลมอนต์ออยล์ เซียร์บัตเตอร์ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันคาโนล่า น้ำมันถั่วเหลือง น้ำนมแพะ น้ำมันเมล็ดองุ่น วิตามินอี น้ำผึ้ง น้ำกลั่นบริสุทธิ์ และน้ำต่าง

3. สบู่มะขาม

ภาพประกอบ 3 สบู่มะขาม

ที่มา: <http://www.saboothailand.com>

ประโยชน์

สบู่มะขาม ช่วยขัดผิวให้เนียนนุ่ม และช่วยปรับสภาพผิว ขจัดสิ่งสกปรกจากมลภาวะ และ เซลล์ผิวเก่า ลบรอยจุดต่างตำบนใบหน้า ทำให้ผิวนุ่มนวลสดใส ด้วยวิตามินซีจากธรรมชาติ ปกป้องผิวจากอนุมูลอิสระ

ส่วนประกอบ

น้ำมะขาม สารสกัดมะขาม น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว น้ำมันละหุ่ง น้ำมันมะกอก สวิตอัลมอนต์ออยล์ เซียร์บัตเตอร์ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันคาโนล่า น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันแพะ น้ำมันเมล็ดตองุ่น วิตามินอี น้ำผึ้ง น้ำกลั่นบริสุทธิ์ และน้ำต่าง

4. สบู่ใสหน้าผึ่ง

ภาพประกอบ 4 สบู่ใสหน้าผึ่ง

ที่มา: <http://www.saboothailand.com>

ประโยชน์

สบู่ น้ำผึ้งธรรมชาติ 100% อุดมด้วยคุณค่าวิตามินอี บำรุงและถนอมผิวให้นุ่ม ชุ่มชื้น รู้สึกสดชื่นจากกลิ่นหอมอ่อนๆ จากน้ำผึ้งแท้ เผยผิวพรรณกระจ่างใสของคุณได้ทุกวัน

ส่วนประกอบ

น้ำผึ้งธรรมชาติ 100% น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว น้ำมันละหุ่ง น้ำมันมะกอก สวิตอัลมอนต์ออยล์ เซียร์บัตเตอร์ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันคาโนล่า น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันแพะ น้ำมันเมล็ดองุ่น วิตามินอี น้ำกลั่นบริสุทธิ์ และน้ำค้าง

5. สบู่ขมิ้นชัน

ภาพประกอบ 5 สบู่ขมิ้นชัน

ที่มา: <http://www.saboothailand.com>

ประโยชน์

สบู่ขมิ้นชันคุณค่าของขมิ้นชัน และน้ำมันบริสุทธิ์ ช่วยขจัดเซลล์ผิวเก่า พร้อมฟื้นฟูสภาพผิว เผยผิวใหม่ให้ขาวเนียนเรียบ ดูดูดผ่อง ลดรอยหมองคล้ำบนผิวหน้า และผิวกายให้จางลง ช่วยยับยั้งแบคทีเรีย สาเหตุของ สิว ฝ้า และผดผื่นคัน พร้อมวิตามิน E บำรุงผิวให้เนียนนุ่ม ชุ่มชื้น

ส่วนประกอบ

ขมิ้นผง น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว น้ำมันละหุ่ง น้ำมันมะกอก สวิตอัลมอนต์ออยล์ เซียร์บัตเตอร์ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันคาโนล่า น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันแพะ น้ำมันเมล็ดองุ่น วิตามินอี น้ำผึ้ง น้ำกลั่นบริสุทธิ์ และน้ำค้าง

6. สบู่มะกรูด

ภาพประกอบ 6 สบู่มะกรูด

ที่มา: <http://www.saboothailand.com>

ประโยชน์

สบู่ผิวมะกรูด มะนาว และตะไคร้ ช่วยยับยั้งแบคทีเรีย และขจัดเซลล์ผิวเก่า ผิวขาวสดใส สัมผัสกับฟองละเอียด นุ่มนวล ให้ความรู้สึกถึงความเป็นสบู่ ธรรมชาติได้จนหมดก้อน ทำความสะอาดได้ล้ำลึก ผิวสะอาด ช่วยลดสาเหตุของการเกิดผดผื่น คัน และช่วยผลัดเซลล์ผิว

ส่วนประกอบ

ผิวมะกรูดชนิดผง น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว น้ำมันละหุ่ง น้ำมันมะกอก สวีทอัลมอนต์ออยล์ เซียร์บัตเตอร์ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันคาโนล่า น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันแพะ น้ำมันเมล็ดองุ่น วิตามินอี น้ำผึ้ง น้ำกลั่นบริสุทธิ์ และน้ำต่าง

7. สบู่มะนาว+กาวเครือขาว

ภาพประกอบ 7 สบู่มะนาว+กาวเครือขาว

ที่มา: <http://www.saboothailand.com>

ประโยชน์

สบู่ล้าง+กาวาเครือขาว ช่วยขัดผิวให้เนียนนุ่ม และช่วยปรับสภาพผิว ขจัดสิ่งสกปรกจากมลภาวะ และเซลล์ผิวเก่า ลบรอยจุดต่างดำนบนใบหน้า ทำให้ผิวนุ่มนวลสดใส ด้วยคุณค่าของสมุนไพรกาวาเครือขาว ปกป้องผิวจากอนุมูลอิสระ บำรุงผิวให้สดใส อ่อนวัย

ส่วนประกอบ

สมุนไพรกาวาเครือชนิดผง น้ำผึ้งบริสุทธิ์ น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว น้ำมันละหุ่ง น้ำมันมะกอก สวิตอัลมอนต์ออยล์ เซียร์บัตเตอร์ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันคาโนล่า น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันแพะ น้ำมันเมล็ดองุ่น วิตามินอี น้ำกลั่นบริสุทธิ์ และน้ำต่าง

8. สบู่ถั่วเขียว + นมแพะ

ภาพประกอบ 8 สบู่ถั่วเขียว + นมแพะ

ที่มา: <http://www.saboothailand.com>

ประโยชน์

สบู่ชาเขียวและถั่วเขียวบดละเอียด ผสมผสานคุณค่าระหว่างชาเขียวและถั่วเขียว ช่วยทำความสะอาดสิ่งสกปรกได้ล้ำลึก ขจัดเซลล์ผิวที่ตายแล้ว ลดความมัน เชื้อแบคทีเรีย ลดการเกิดสิว ทำให้เซลล์ผิวแข็งแรง บำรุงผิวให้สดใสเนียนนุ่ม

ส่วนประกอบ

น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว น้ำมันละหุ่ง น้ำมันมะกอก สวิตอัลมอนต์ออยล์ เซียร์บัตเตอร์ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันคาโนล่า น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันแพะ น้ำมันเมล็ดองุ่น วิตามินอี น้ำผึ้ง น้ำกลั่นบริสุทธิ์ และน้ำต่าง

9. สบู่อบเชย

ภาพประกอบ 9 สบู่อบเชย

ที่มา: <http://www.saboothailand.com>

ประโยชน์

สบู่อบเชย สบู่สมุนไพรไทรธรรมชาติ อุดมด้วยคุณค่าวิตามินอี ความหอมสดชื่นจากอบเชยช่วยผ่อนคลายจากความเครียดและเหนื่อยล้า ทำความสะอาดได้หมดจดทั้งผิวหนังและผิวกาย กระจับผิว แก้ผดผื่น ให้ผิวเนียนนุ่มมีชีวิตชีวา

ส่วนประกอบ

อบเชยอบแห้งชนิดผง น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ น้ำมันปาล์ม น้ำมันรำข้าว น้ำมันละหุ่ง น้ำมันมะกอก สวีทอัลมอนด์ออยส์ เซียร์บัตเตอร์ น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันคาโนล่า น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันแพะ น้ำมันเมล็ดองุ่น วิตามินอี น้ำผึ้ง น้ำกลั่นบริสุทธิ์ และน้ำต่าง

2. ข้อมูลเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์ในปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญต่อการคุ้มครองผลิตภัณฑ์ภายในแล้วนั้นสิ่งจำเป็นของบรรจุภัณฑ์อีกประการหนึ่งคือเป็นสิ่งช่วยในการส่งเสริมการขายสินค้าด้วยเช่นกัน ซึ่งบรรจุภัณฑ์นั้นมีหลากหลายรูปแบบ (วิรุณ ตั้งเจริญ.2545:149) กล่าวถึงบรรจุภัณฑ์ของสินค้าไม่ว่าจะเป็นกล่อง

ขวด กระป๋อง หรือ หีบห่ออื่นๆ ตัวของมันเองนอกจากจะเป็นสิ่งพิทักษ์ตัวสินค้า ไม่ว่าจะ เป็นเครื่องอุปโภคหรือบริโภคแล้ว ยังเป็นสื่อโฆษณาสินค้าในตัวเองอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ การออกแบบบรรจุภัณฑ์จึงมุ่งทั้งคุณภาพในทางพิทักษ์ตัวสินค้า พิทักษ์คุณภาพและคุณภาพในทางความงาม ในอันที่จะดึงดูดหรือกระตุ้นความสนใจของผู้ใช้เครื่องอุปโภคและบริโภคอีกด้วย

การออกแบบบรรจุภัณฑ์เกี่ยวข้องกับงาน 2 ส่วนคือ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ภายในเพื่อใส่หรือพิทักษ์เครื่องอุปโภคหรือเครื่องบริโภคโดยตรง เช่น ขวด ลัง กระป๋อง ถุง กล่อง

และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ภายนอกเพื่อการโฆษณา พิกัดบรรจุภัณฑ์ภายใน และพิกัดเครื่องอุปโภคหรือเครื่องบริโภคไปพร้อมกัน เช่น กล่องและหีบห่ออื่นๆ บรรจุภัณฑ์ภายในแม้จะเป็นตัวพิกัดโดยตรง แต่ก็นิยมออกแบบให้เป็นตัวโฆษณาชี้ชวนไปด้วย ทั้งด้านรูปทรงและส่วนประกอบอื่นๆ นอกจากนี้ตัวบรรจุภัณฑ์ยังอาจจะมีเพียงชั้นเดียวหรือชั้นเดียว โดยทำหน้าที่ทั้งเป็นตัวพิกัดและโฆษณาไปพร้อมกัน

นอกจากนั้น บรรจุภัณฑ์ยังเป็นตัวแสดงรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์กับผู้ใช้เครื่องอุปโภคหรือบริโภคโดยตรงอีกด้วย เช่น เครื่องอุปโภคก็อาจจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการประกอบ การใช้ ข้อควรระวัง เครื่องบริโภคก็อาจจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับกำหนดเวลาสำหรับการบริโภค ปริมาณ การบริโภค อันตราย เป็นต้น

แสดงให้เห็นว่าบรรจุภัณฑ์ที่มีหลากหลายชนิดนั้นเพื่อให้มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลิตภัณฑ์และมีผลต่อการค้าเพื่อเป็นการส่งเสริมการค้าอีกทางหนึ่งด้วย

2.1 ความหมายของการบรรจุภัณฑ์

ประชิด ทิถบุตร (2531: 20) ให้ความหมายบรรจุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งห่อหุ้มหรือบรรจุผลิตภัณฑ์ รวมทั้งภาชนะที่ใช้เพื่อการขนส่งผลิตภัณฑ์ จากแหล่งผู้ผลิต ไปยังแหล่งผู้บริโภคหรือแหล่งใช้ประโยชน์ เพื่อวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการป้องกัน และรักษาผลิตภัณฑ์ให้คงสภาพตลอดจนคุณภาพใกล้เคียงกับเมื่อแรกผลิตให้มากที่สุด นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่า หีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการผลิตและหีบห่ออาจสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้อีกหลายอย่าง อาทิเช่น วัตถุประสงค์ทางการตลาด วัตถุประสงค์ทางการเก็บรักษา

ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา (2521: 2-4) อธิบายถึงการบรรจุภัณฑ์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการตลาด โดยเฉพาะปัจจุบันที่การผลิตสินค้าหรือบริการได้เน้นหรือให้ความสำคัญกับผู้บริโภค และจะเห็นได้ว่า การบรรจุภัณฑ์มีบทบาทมากขึ้นเพราะลำพังตัวสินค้าเองไม่มีนวัตกรรม หรือการพัฒนาอะไรใหม่อีกแล้ว ฉะนั้นไม่ออกเพราะได้มีการวิจัยพัฒนากันมานานจนถึงขั้นสุดยอดแล้ว จึงต้องมาเน้นกันที่บรรจุภัณฑ์กับการบรรจุหีบห่อ บรรจุภัณฑ์กับหีบห่อ ถือว่าเป็นคำคำเดียวกัน ทั้งนี้สุดแล้วแต่ผู้ใดประสงค์หรือชอบที่จะใช้คำใด

จากความหมายข้างต้น บรรจุภัณฑ์เป็นหีบห่อหุ้มตัวสินค้าให้มีความปลอดภัยกับการเคลื่อนย้ายหรือขนส่งไปในที่ต่าง ๆ รวมถึงเป็นบรรจุภัณฑ์ต้องมีความแข็งแรง อีกทั้งในปัจจุบันบรรจุภัณฑ์นั้นต้องมีความสวยงามให้เป็นที่สนใจต่อผู้บริโภคในการเลือกสินค้า บรรจุภัณฑ์ที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การบอกรายละเอียดของสินค้าที่อยู่ภายในบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน

2.2 ความเป็นมาของการบรรจุภัณฑ์

ตำราศักดิ์ ชัยสนิท และ ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. (2521:4-6) อธิบายถึงยุคหินเมื่อมนุษย์ล่าสัตว์ได้เขาก็จะใช้หนังสัตว์หรือใบไม้ห่อหุ้มสัตว์ที่ล่ามาได้เพื่อป้องกันพวกแมลง แสงแดด และฝน นอกจากนี้ในการพกพาอาหารหรือวัตถุที่ต้องการ สิ่งที่ใช้ในการห่อหุ้มจะเป็น ใบไม้ เปลือกไม้ เปลือกหอย กระบอไม้ กระเพาะสัตว์ หนังสัตว์ เป็นต้น การรู้จักการแก้ปัญหาด้วยการนำเอาวัตถุดิบ จากธรรมชาติเข้ามาเป็นอุปกรณ์ช่วยเคลื่อนย้ายวัตถุมวลสาร การกระทำดังกล่าวจึงนับว่าเป็นที่มาของการบรรจุ ต่อมามนุษย์เริ่มรู้จักการประดิษฐ์ คิดค้นภาชนะบรรจุด้วยการดัดแปลงคุณสมบัติทางกายภาพของวัสดุธรรมชาติให้รูปร่างและหน้าที่ใช้สอยเพิ่มขึ้นนี้เอง จึงจัดว่าเป็นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ดั้งเดิมที่มนุษย์ในสมัยก่อนได้กระทำขึ้นตามสภาพการเรียนรู้และการค้นพบวัสดุในแต่ละยุค

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ (ม.ป.ป.: 8-9) อธิบายถึง การบรรจุภัณฑ์นั้นมีมานานกว่าสองศตวรรษแล้ว โดยเริ่มต้นจากการที่ผู้ผลิตสินค้าต้องการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ถึงแม้ว่าการใช้งานของบรรจุภัณฑ์นั้นจะมีไว้เพียงเพื่อบรรจุและรักษาผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันได้มีการพัฒนาและเพิ่มความหลากหลายมากขึ้นกว่าที่เคยมีมา ความก้าวหน้าของเครือข่ายการคมนาคมขนส่งในโลกทุกวันนี้ รวมไปถึงความซับซ้อนของการค้าปลีกสมัยใหม่ ทำให้การบรรจุภัณฑ์มีความสำคัญมากที่สุด ในการเก็บรักษาและป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์เกิดความเสียหายระหว่างการขนส่งจากโรงงานผลิตไปยังร้านค้าปลีกหรือผู้บริโภคที่ส่งสินค้าโดยตรง นอกจากนี้บรรจุภัณฑ์ยังถูกใช้ให้เป็นสื่อโฆษณาที่สามารถเคลื่อนที่ไปไหนต่อไหนได้ ป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์มีรอยขีดข่วน แสดงรายละเอียดการใช้ หรือแม้แต่เป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์เอง

ลักษณะสำคัญโดยจุดประสงค์ในการบรรจุภัณฑ์นั้นก็เพื่อบรรจุและป้องกันผลิตภัณฑ์ระหว่างการขนส่งและการขาย อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง คุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งคือเป็นส่วนที่สร้างความกดดันในระบบการค้าปลีก และถือเป็นโอกาสที่จะช่วยเพิ่มยอดขายจากทางที่เราได้เลือกดำเนินกิจการ

กล่าวถึงต้นกำเนิดของการบรรจุภัณฑ์ จากวันที่ย้อนกลับไปในอดีตช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในอุตสาหกรรมการผลิต ขณะที่ก่อนหน้านี้กระบวนการผลิตส่วนใหญ่ที่เป็นงานหนักต้องอาศัยแรงงานของกรรมกรและผลผลิตที่ได้ก็มีจำนวนน้อย เครื่องจักรที่สามารถผลิตสินค้าจำนวนมาก จึงได้ถูกนำไปใช้เพื่อเพิ่มจำนวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน ไม่เพียงแต่ใช้ผลิตสินค้าอย่างเดียวนั้นยังรวมไปถึงการผลิตบรรจุภัณฑ์ด้วย ในช่วงแรกอาหารจะนำไปบรรจุในภาชนะโลหะที่ปิดผนึกและถูกหลักร้อน นนั่นคือกระป๋องบรรจุอาหารที่ทำจากดีบุก หรือกล่องกระดาษแข็งก็ได้นำไปใช้กันอย่างกว้างขวางด้วย เพราะมีน้ำหนักเบาสามารถพิมพ์ทับลงไปได้ง่ายบนแผ่นกระดาษก่อนที่จะนำไปทำแบบบรรจุ อีกทั้งยังเป็นการประหยัดพื้นที่ กล่องโลหะก็ได้รับการพัฒนาอย่างกว้างขวางเช่นเดียวกัน ศตวรรษที่ 20 ปัจจุบันนี้เทคนิคในการผลิตได้ก้าวไกลไปมากพอที่จะทำให้บรรจุ

ภัณฑ์โลหะเหล่านี้ มีรูปแบบหรือรูปทรงต่าง ๆ ได้ตามต้องการด้วยการนำเทคนิคคอมพิวเตอร์มาช่วยในการผลิต รวมถึงพลาสติกที่ได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เราจึงนำมาใช้ในทุกวันนี้

กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐี (2551: ออนไลน์) เทคนิคการพิมพ์ที่เฟื่องฟูมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 นั้นต้องการการพัฒนาในเรื่องเทคนิคการพิมพ์บรรจุภัณฑ์ที่มีความรวดเร็ว トラผลิตภัณฑ์หรือยี่ห้อจำเป็นต้องมีติดอยู่บนภาชนะบรรจุไม่ว่าจะเป็นวัสดุประเภทไหนก็ตาม ขวดแก้ว หม้อดินเผา ก่องหรือกระป๋องโลหะ ก่องกระดาษแข็ง หรือกระดาษห่อธรรมดา ๆ ต่างก็ต้องมีฉลากที่จะบอกยี่ห้อของผลิตภัณฑ์นั้น ผลที่ตามานั้นไปไกลเกินคาดในเรื่องของการเพิ่มคุณค่าและความน่าสนใจให้กับสินค้าทั่วไป

พัฒนาการของการพิมพ์สี ทำให้ศิลปินผู้ออกแบบได้สร้างสรรค์รูปแบบสำหรับผลิตภัณฑ์ที่บ่อยครั้งได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของสินค้านั้น ๆ ไป ปัจจุบันตราของผลิตภัณฑ์ได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญเท่ากับตัวของผลิตภัณฑ์ และดูเหมือนว่ามันได้กลายเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภค รูปแบบที่ประสบความสำเร็จที่มีอยู่มากมายนั้นถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ยุคต้นอย่างมั่นคงทีเดียว และในอีกหลายกรณีการออกแบบได้ถูกหล่อหลอมให้เป็นพื้นฐานอันโดดเด่นที่สร้างสรรค์ขึ้นดังที่เราได้เห็นทุกวันนี้ มิติใหม่ของศิลปะและการออกแบบที่กล่าวถึงได้กลายเป็นแบบมาตรฐานที่เรายอมรับกันในปัจจุบัน รวมไปถึงความใหญ่โตและสลบซับซ้อนของอุตสาหกรรมสื่อโฆษณา การแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดไม่มีทางที่จะเข้มข้นมากไปกว่านี้ และนั่นเป็นเพราะบรรจุภัณฑ์เป็นหลักเกณฑ์สำคัญของการสื่อสารที่ต้องไปสู่ผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี

บรรจุภัณฑ์นั้นมีมาอดีตและสืบเนื่องมาถึงปัจจุบันซึ่งบรรจุภัณฑ์นั้นมีหลายชนิด เช่น บรรจุภัณฑ์แก้ว บรรจุภัณฑ์กระดาษ บรรจุภัณฑ์โลหะ (ปูน คงเจริญเกียรติและสมพร คงเจริญเกียรติ. 2541: 4-5) อธิบายถึง

บรรจุภัณฑ์แก้ว เริ่มมีการผลิตประมาณ 200 ปีก่อนพุทธกาลในแถบเมโสโปเตเมียหรือประเทศอียิปต์ในปัจจุบัน ส่วนขวดแก้วใส่นั้นสามารถผลิตได้ประมาณ 1000 ปีก่อนพุทธกาล และทำให้อียิปต์เป็นประเทศที่ชำนาญในการผลิตบรรจุภัณฑ์แก้ว ต่อมาประมาณ พ.ศ. 500 วิศวกรรมการทางด้านบรรจุภัณฑ์แก้วได้เปลี่ยนมาเป็นการเป่าซึ่งได้ตกทอดมรดกมาถึงปัจจุบันนี้ วิศวกรรมการในการผลิตแก้วได้ก้าวมาสู่จุดสุดยอดด้วยการพัฒนาของชาวโรมัน ประมาณ พ.ศ. 800

บรรจุภัณฑ์กระดาษ เริ่มผลิตได้ในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกับแก้ว คือ ประมาณ พ.ศ. 600 ในประเทศจีนแต่ในยุคนี้กระดาษยังมีได้นำมาใช้ห่อสินค้า จวบจนกระทั่งกระดาษได้รับการนำเข้าสู่ประเทศยุโรปผ่านประเทศทางอาหรับ และเริ่มมีการผลิตกระดาษครั้งแรกในทวีปยุโรปที่ประเทศสเปนทางเหนือของเมืองวาเลนเซียโดยชาวมุสลิมสเปน กระดาษได้รับการแปรรูปเป็นถุงกระดาษในช่วง พ.ศ. 2116 ถึง พ.ศ. 2191 และมีการใช้มากถึง 800 ล้านถึงในสหรัฐอเมริกา ช่วงปีพ.ศ. 2418 ส่วนการตัด การทาบเส้น พร้อมทั้งการพิมพ์เพื่อแปรรูปกล่องกระดาษแข็งนั้นเริ่มได้รับความนิยมใน พ.ศ. 2423

บรรจุภัณฑ์โลหะ เริ่มจากการค้นพบวิธีการชุบโลหะด้วยดีบุกโดยกระบวนการ Hot Dip ของชาวโบฮีเมีย ประมาณ พ.ศ. 700 จนกระทั่งมีการแปรรูปมาทำเป็นกระป๋องบรรจุยาเส้นที่

พบในอังกฤษต้องใช้เวลานานถึง 500 ปีหลังจากการค้นพบการชุบตีบุก บรรจุกัณฑ์โลหะในแถบทวีปเอเชียได้รับการบันทึกในประวัติศาสตร์ คือ มีการใช้กระป๋องใส่ชาที่ผลิตจากประเทศในแหลมมาลายูด้วยปริมาณชา 1 “Kati” หรือประมาณ 1.5 ออนซ์ในปัจจุบันนี้เพื่อวางจำหน่ายในยุโรป

2.3 หน้าที่บทบาทของบรรจุกัณฑ์

ปุ่น คงเจริญเกียรติและสมพร คงเจริญเกียรติ. (2541:8) หน้าที่ของบรรจุกัณฑ์อาหารแปรรูปมีความสอดคล้องกับวิทยาการ 2 ด้าน คือ ด้านเทคนิคและด้านการตลาด จำแนกได้ดังนี้

ด้านเทคนิค	ด้านการตลาด
การบรรจุใส่	การส่งเสริมการขาย
การปกป้องคุ้มครอง	การแสดงผลอาหาร
การรักษาคุณภาพอาหาร	การตั้งราคาขายได้สูงขึ้น
การขนส่ง	การเพิ่มปริมาณขาย
การวางจำหน่าย	ให้ความถูกต้องรวดเร็ว
การรักษาสิ่งแวดล้อม	การรณรงค์

ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และ ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. (2521:12-13) ได้แบ่งหน้าที่บทบาทของบรรจุกัณฑ์ไว้ดังนี้

1. ทำหน้าที่รองรับ บรรจุกัณฑ์จะทำหน้าที่รองรับสินค้าให้รวมกันอยู่เป็นกลุ่มน้อยหรือตามรูปร่างของภาชนะนั้น ๆ
2. ป้องกัน บรรจุกัณฑ์จะทำหน้าที่ป้องกันคุ้มครองสินค้าที่บรรจุอยู่ภายในไม่ให้ยุบสลายเสียหายหรือเสียหายอันเกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยสภาพของดินฟ้าอากาศระยะเวลาในการเก็บรักษา สภาพการขนส่ง กล่าวคือให้คงภาพลักษณะของสินค้าให้เหมือนเมื่อผลิตออกจากโรงงานให้มากที่สุด
3. ทำหน้าที่รักษา คุณภาพสินค้าให้คงเดิมตั้งแต่ผู้ผลิตจนถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย
4. บ่งชี้หรือแจ้งข้อมูล รายละเอียดต่าง ๆ ของสินค้าเกี่ยวกับชนิด คุณภาพและแหล่งที่มาหรือจุดหมายปลายทาง โดยหีบห่อต้องแสดงข้อมูลอย่างชัดเจนให้ผู้บริโภคทราบว่าสินค้าที่บรรจุอยู่ภายในคืออะไร ผลิตจากที่ไหน มีปริมาณเท่าใด ส่วนประกอบ ระยะเวลาที่ผลิต ระยะเวลาที่หมดอายุ การระบุข้อความสำคัญ ๆ ตามกฎหมาย โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหารและยาชื่อการค้า เครื่องหมายการค้า
5. ดึงดูดความสนใจ และช่วยชักจูงในการซื้อสินค้า เนื่องจากสินค้าชนิดใหม่มีเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา การแข่งขันทางด้านตลาดก็เพิ่มมากขึ้นทุกวัน ผู้ซื้อสินค้าน้อยไม่อาจติดตามการเคลื่อนไหวทางด้านตลาดได้ทัน หีบห่อจึงต้องทำหน้าที่แนะนำผลิตภัณฑ์ที่ถูกบรรจุอยู่ให้กับผู้ซื้อ

ด้วย ต้องดึงความสนใจของผู้ซื้อที่ไม่เคยใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ให้สนใจในการใช้ และหลังจากใช้แล้ว เกิดความพอใจที่จะซื้อซ้ำอีก หีบห่อจะทำหน้าที่ขายและโฆษณาสินค้าควบคู่กันไปในตัวด้วย เสมือนหนึ่งเป็นพนักงานขายเงียบ ดังนั้นการที่บรรจุภัณฑ์จะสามารถดึงดูดความสนใจและชักจูงใจให้เกิดการซื้อได้จึงเป็นผลจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น ขนาด รูปร่าง สี รูปทรง วัสดุ ข้อความ รายละเอียด ตัวอักษร เป็นต้น

6. ช่วยเพิ่มผลกำไร หีบห่อจะทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ไม่ได้ ถ้าหากหีบห่อไม่สามารถช่วยเพิ่มผลกำไรให้กับผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ หีบห่อสามารถช่วยส่งเสริมยุทธวิธีการตลาดโดยการเปิดตลาดใหม่หรือการเพิ่มยอดขายให้กับสินค้าแต่ละชนิด

7. สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่ผลิตภัณฑ์ สร้างความเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

8. การแสดงตัว คือ การสื่อความหมาย บุคลิก ภาพพจน์ การออกแบบและสีสรรแห่งคุณภาพ ความคุ้มค่าต่อผู้บริโภค/ผู้ใช้/ผู้ซื้อ ให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชัดเจน สร้างความมั่นใจ เห็นแล้วอดซื้อไม่ได้

9. การส่งเสริมการขาย (2551:ออนไลน์) คือ การสื่อความหมาย บุคลิก ภาพพจน์ การออกแบบและสีสรรแห่งคุณภาพ ความคุ้มค่าต่อผู้บริโภค ผู้ใช้ ผู้ซื้อ ให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชัดเจน สร้างความมั่นใจ เห็นแล้วอดซื้อไม่ได้

10. การจัดจำหน่ายและการกระจาย (2551:ออนไลน์) คือ เหมาะสมต่อพฤติกรรม การซื้อขายเอื้ออำนวยการแยกขาย ส่งต่อ การตั้งโชว์ การกระจาย การส่งเสริมจูงใจในตัว ทนต่อการขนย้าย ขนส่ง และการคลังสินค้า ด้วยต้นทุนสมเหตุสมผล ไม่เกิดรอยขีดข่วน ชำรุดตั้งแต่จุดผลิต และบรรจุจนถึงมือผู้ซื้อ ผู้ใช้ ผู้บริโภค ทนทานต่อการเก็บไว้นานได้

จากข้างต้นบทบาทหน้าที่ของบรรจุภัณฑ์นั้นมีความสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใน ที่ผู้ผลิตนั้นต้องให้ความสำคัญในการเลือกบรรจุภัณฑ์ต้องมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมา ซึ่งบรรจุภัณฑ์นั้นมีหน้าที่ทั้งทางด้านการขนส่ง และการตลาด

หน้าที่บทบาทของบรรจุภัณฑ์ที่สำคัญในปัจจุบันคือหน้าที่ในการทางด้านการตลาด เพราะเนื่องจากปัจจุบันมีการแข่งขันด้านการค้าขายที่นับวันมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาและคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ตลอดเวลารวมถึงการคิดค้นกลยุทธ์ กลวิธีทางการตลาดขึ้นอย่างมากมาย โดยมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายกัน คือ การได้มาซึ่ง “ความสนใจจากลูกค้า” จากสาเหตุดังกล่าว บรรจุภัณฑ์จึงได้รับความสำคัญขึ้นมาเป็นอย่างมากและเป็นองค์ประกอบหลักที่ผู้ผลิตนำมาเป็นเครื่องมือสำหรับการแข่งขัน ฉะนั้นแล้วบรรจุภัณฑ์จึงมีความสำคัญหรับสินค้าและการตลาดอย่างจะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งมิได้ เพราะบรรจุภัณฑ์ได้แสดงบทบาทและหน้าที่ในการตลาดด้วยเช่นกัน ประชิต ทิถนบุตร (2531:23) อธิบายถึงหน้าที่บทบาทของบรรจุภัณฑ์ในการตลาด ดังต่อไปนี้

1. การบรรจุภัณฑ์และการคุ้มครองป้องกัน บรรจุภัณฑ์ที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องเอื้ออำนวยต่อการบรรจุและการคุ้มครอง ซึ่งภาชนะบรรจุจะต้องได้รับการออกแบบให้สามารถคุ้มครองผลิตภัณฑ์จากความเสียหาย เนื่องจากการขนส่ง ป้องกันการเน่าเสีย เก็บรักษาง่าย ไม่

เสื่อมสลายไว เพราะผู้บริโภคไม่ต้องการที่จะได้รับอันตรายจากอาหารเป็นพิษหรือบาดแผลอันเนื่องมาจากบรรจุภัณฑ์ที่ไม่เรียบร้อยสมบูรณ์

2. การบ่งชี้ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ต้องแสดงให้เห็นตัวผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภคในทันที โดยการใช้ชื่อการค้า เครื่องหมายการค้า ชื่อผู้ผลิตลักษณะและประเภทของสินค้า เข้ามาเป็นเครื่องมือบ่งชี้เพราะผู้บริโภคต้องการบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปทรงเด่นชัดมองเห็นได้ง่าย ตัวอักษรจึงควรมีขนาดพอเหมาะ อ่านง่าย สีที่ใช้ก็ควรให้เด่นหรือแตกต่างกัน ซึ่งนอกจากจะง่ายต่อการจดจำแล้ว ยังช่วยลดความผิดพลาดในการหยิบฉวยผลิตภัณฑ์ที่ไม่ต้องการ ทั้งของร้านค้าปลีกและผู้บริโภคได้ดียิ่งอีกด้วย

3. การอำนวยความสะดวก ในแง่ของการผลิตและการตลาดนั้นบรรจุภัณฑ์ต้องเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการขนส่งและการเก็บรักษาในคลังสินค้า ซึ่งต้องมีความมั่นคงแข็งแรงสามารถที่จะวางซ้อนทับกันได้หลายชั้นเพื่อประหยัดพื้นที่ ในระดับการขายปลีกก็เช่นกัน บรรจุภัณฑ์ก็ต้องมีขนาดรูปร่างที่ลงตัว ง่ายและสะดวกต่อการเรียงซ้อนในชั้นวางของหรือจัดแสดงโชว์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคนั้นเป็นการอำนวยความสะดวกในแง่ของการนำไปใช้สอยตามหน้าที่ของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามประเภทการใช้งานและการเก็บรักษาเมื่อสินค้าถึงมือผู้บริโภค

4. การดึงดูดความสนใจผู้บริโภค การที่บรรจุภัณฑ์จะสามารถดึงดูดความสนใจผู้บริโภคได้ดีนั้น เป็นผลมาจากองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง อาทิ ขนาด รูปร่าง รูปทรง สี วัสดุ ข้อความ ตัวอักษรบอกวิธีการใช้ ฯลฯ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า สิ่งที่ปรากฏเป็นรูปบรรจุภัณฑ์ทั้งหมดก็คือสิ่งที่จะนำมาซึ่งความสนใจของผู้บริโภคนั่นเอง ผู้ออกแบบจะต้องสร้างสิ่งทีประกอบเป็นรูปลักษณะบรรจุภัณฑ์นี้ให้เกิดประสิทธิภาพทางการสื่อสารและเกิดผลกระทบทางจิตวิทยาต่อผู้บริโภค เช่น

4.1 ออกแบบให้บรรจุภัณฑ์มีหลายขนาด เพราะผู้บริโภคมีความต้องการ ขนาด ปริมาณ ตลอดจนงบประมาณการซื้อที่แตกต่างกัน

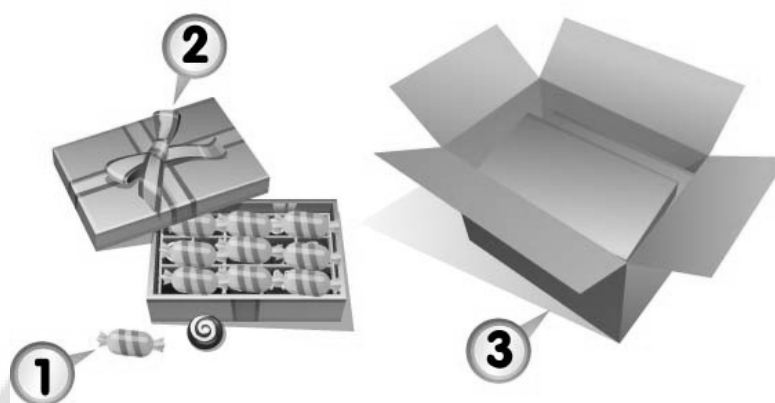
4.2 การใช้สีบนบรรจุภัณฑ์ ที่ให้ความรู้สึกสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์ที่ห่อหุ้มอยู่ภายใน เช่น ใช้สีแดง ชมพู เขียว ฟ้า กับบรรจุภัณฑ์ประเภทเครื่องสำอาง หรืออาหาร เพื่อช่วยเสริมสร้างบรรยากาศให้รู้สึก สดใส น่ากิน น่าใช้ เป็นต้น

4.3 การใช้รูปร่าง รูปทรงบรรจุภัณฑ์ให้ตรงกับโมทัศน์เฉพาะกรณี เทศกาล โอกาสพิเศษและวัย ให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกร่วมสมัยก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ดึงดูดความสนใจผู้บริโภค

5. การเศรษฐกิจ บรรจุภัณฑ์มีบทบาทและหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นองค์ประกอบร่วมในการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์เพราะถือว่าเป็นต้นทุนการผลิตอีกอันหนึ่ง ที่ทำให้เกิดผลกำไรแก่ผู้ผลิต เกิดการว่างงาน เกิดการใช้แรงงาน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ มาสร้างให้บรรจุภัณฑ์มีบทบาทและหน้าที่ที่กล่าวมาข้างต้น

2.4 ประเภทของบรรจุภัณฑ์

ปัจจุบันการเลือกประเภทของบรรจุภัณฑ์ที่ทำหน้าที่เป็นพาหะนำผลผลิตจากกระบวนการผลิตผ่านการขนย้าย เก็บในคลังสินค้า การขนส่ง การจัดจำหน่าย รวมถึงอำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภคซึ่งมีความสำคัญ เพราะประเภทของบรรจุภัณฑ์นั้นสามารถป้องกันความเสียหายที่ส่งผลเสียให้กับผลิตภัณฑ์ได้ (ประชิด ทิถบุตร. 2531: 31-33) กล่าวถึงประเภทของบรรจุภัณฑ์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

ภาพประกอบ 10 ประเภทของบรรจุภัณฑ์

ที่มา: <http://www.prt.kmutt.ac.th>

1. บรรจุภัณฑ์เฉพาะหน่วย คือ บรรจุภัณฑ์ที่สัมผัสอยู่กับผลิตภัณฑ์ชั้นแรกเป็นสิ่งที่บรรจุผลิตภัณฑ์เอาไว้เฉพาะหน่วย โดยมีวัตถุประสงค์ชั้นแรกคือ เพิ่มคุณค่าในเชิงพาณิชย์ เช่น การกำหนดให้มีรูปร่างลักษณะต่าง ๆ เป็น ขวด กระจก หลอด ถุง กล่อง ฯลฯ ซึ่งอาจจะทำให้มีลักษณะพิเศษเฉพาะหรือทำให้มีรูปร่างที่เหมาะสมแก่การ จับ ถือ และอำนวยความสะดวกต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ภายใน พร้อมทั้งทำหน้าที่ให้ความปกป้องแก่ผลิตภัณฑ์โดยตรงอีกด้วย

2. บรรจุภัณฑ์ชั้นใน คือ บรรจุภัณฑ์ที่อยู่ถัดออกมาเป็นชั้นที่สอง มีหน้าที่รวบรวมบรรจุภัณฑ์ชั้นแรกเข้าไว้ด้วยกันหรือเป็นชุด ในการจำหน่ายรวมทั้งตั้งแต่ 2-24 ชิ้นขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ชั้นแรกคือการป้องกันรักษาสินค้าผลิตภัณฑ์จาก น้ำ ความชื้น ความร้อน แสง แรงกระแทกกระเทือน และ ความสะดวกแก่การขายปลีก-ย่อย เป็นต้น

3. บรรจุภัณฑ์ชั้นนอกสุด คือ บรรจุภัณฑ์ที่เป็นหน่วยรวมขนาดใหญ่ที่ใช้ในการขนส่ง โดยปกติแล้วผู้ซื้อจะไม่ได้เห็นบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้มากนัก เนื่องจากทำหน้าที่ป้องกันผลิตภัณฑ์ในระหว่างการขนส่งเท่านั้น ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้ ได้แก่ หีบไม้ ลัง กล่องกระดาษขนาดใหญ่ที่บรรจุสินค้าไว้ภายใน ภายนอกจะบอกเพียงข้อมูลที่จำเป็นต่อการขนส่งเท่านั้น เช่น รหัสสินค้า เลขที่ ตรายสินค้า สถานที่ส่ง เป็นต้น

จากประเภทของบรรจุภัณฑ์ข้างต้นแล้วนั้น ประเภทของบรรจุภัณฑ์นั้นยังสามารถแบ่งแยกออกตามความเหมาะสม เช่น การแบ่งประเภทบรรจุภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ การแบ่งบรรจุภัณฑ์ตามความคงรูป และการแบ่งตามวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ (mew6.com. 2551: ออนไลน์) อธิบายถึงการแบ่งประเภทต่างๆ ดังนี้

1. การแบ่งประเภทบรรจุภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของการใช้

บรรจุภัณฑ์เพื่อการขายปลีก เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ผู้บริโภคซื้อไปใช้ไป อาจมีชั้นเดียวหรือหลายชั้นก็ได้ ซึ่งอาจเป็น Primary Package หรือ Secondary Package ก็ได้

บรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่ง เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้รองรับหรือห่อหุ้มบรรจุภัณฑ์ชั้นสุดท้ายมีทำหน้าที่รวบรวมเอาบรรจุภัณฑ์ขายปลีกเข้าด้วยกัน ให้เป็นหน่วยใหญ่เพื่อความปลอดภัยและความสะดวกในการเก็บรักษา และการขนส่ง เช่น กล่องกระดาษลูกฟูกที่ใช้บรรจุยาสีฟัน กล่องละ 3 โหล

2. การแบ่งบรรจุภัณฑ์ตามความคงรูป

- บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงแข็งตัว ได้แก่ เครื่องแก้ว เซรามิก พลาสติกจำพวกขวดพลาสติก ส่วนมากเป็นพลาสติกฉีด เครื่องปั้นดินเผา ไม้ และโลหะ มีคุณสมบัติแข็งแรงทนทานเอื้ออำนวยต่อการใช้งาน และป้องกันผลิตภัณฑ์จากสภาพแวดล้อมภายนอกได้ดี

- บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงกึ่งแข็งตัว ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติกอ่อน กระดาษแข็งและอลูมิเนียมบาง คุณสมบัติทั้งด้านราคา น้ำหนักและการป้องกันผลิตภัณฑ์จะอยู่ในระดับปานกลาง

- บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงยืดหยุ่น ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุอ่อนตัว มีลักษณะเป็นแผ่นบาง ได้รับความนิยมนิยมสูงมากเนื่องจากมีราคาถูก (หากใช้ในปริมาณมากและระยะเวลา) น้ำหนักน้อย มีรูปแบบและโครงสร้างมากมาย

3. การแบ่งตามวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ใช้

การจัดแบ่งและเรียกชื่อบรรจุภัณฑ์ในทรรศนะของผู้ออกแบบ ผู้ผลิต หรือนักการตลาด จะแตกต่างกันออกไป บรรจุภัณฑ์แต่ละประเภทก็ตั้งอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์หลักใหญ่ ที่คล้ายกันคือ เพื่อป้องกันผลิตภัณฑ์ เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

ข้างต้นไม่ว่าประเภทของบรรจุภัณฑ์นั้นจะแบ่งประเภทอย่างไร ตามทรรศนะของผู้ออกแบบ ผู้ผลิต หรือนักการตลาด อาจจะมี ความแตกต่างกันออกไปก็ตามแต่อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของบรรจุภัณฑ์ประเภทต่างๆนั้นมีวัตถุประสงค์ที่คล้ายกัน คือ ป้องกันผลิตภัณฑ์ ภายใน เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ ให้ถึงมือผู้บริโภคให้สมบูรณ์ได้มากที่สุด

2.5 วัสดุสำหรับบรรจุภัณฑ์

ปัจจุบันวัสดุหลักๆ ที่ใช้ในการผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ กระดาษ พลาสติก โลหะ แก้ว และไม้ ซึ่งในแต่ละประเภทมีลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างกันออกไป และสามารถเลือกใช้วัสดุให้เหมาะสมกับสินค้าที่อยู่ข้างภายในด้วยเช่นกัน (ประชิด ทิถบุตร.

2531: 39) กล่าวถึงข้อควรคำนึงที่ว่าด้วย การคุ้มครองผลิตภัณฑ์และการเอื้ออำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้ที่ดีกว่า ควรจะนำมาใช้พิจารณาโดยนำเอาคุณลักษณะคุณสมบัติที่ดีเด่นของวัสดุต่างชนิดมาสร้างสรรค์ตัดแปลงอย่างชาญฉลาดและเกิดความเหมาะสมยิ่งในสภาวะการแข่งขันการแบ่งส่วนตลาดของสินค้าเช่นปัจจุบันการเลือกวัสดุเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการขายด้วย กำลังเป็นสิ่งที่ได้รับการเฟื่องฟูในความสำเร็จเพิ่มอีกเป็นกรณีหนึ่ง คุณสมบัติของวัสดุแต่ละประเภทนั้นมีความแตกต่างและสามารถเป็นทางเลือกให้กับผู้ผลิตสามารถเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับสินค้าไว้ดังนี้

1. กระดาษ คุณสมบัติของกระดาษ คือ มีความยืดหยุ่น วัตถุประสงค์เบา (ปูน คงเจริญ เกียรติ. 2541:12) วัสดุจากกระดาษ เยื่อและกระดาษ นับได้ว่าเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้มากที่สุดและมีแนวโน้มใช้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากการรีไซเคิลได้ง่าย อันเป็นผลจากการรณรงค์สิ่งแวดล้อม กระดาษนับเป็นวัสดุบรรจุภัณฑ์ประเภทเดียวที่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้จากการปลูกป่าทดแทน กระดาษที่ใช้ในอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์มีหลายประเภท และสามารถพิมพ์ตกแต่งได้ง่ายและสวยงาม (ประชิด ทิถบุตร.2531:41) คุณสมบัติทางกายภาพของกระดาษที่สามารถ ตัด ดัด พับ งอ ได้ง่าย มากำหนดสร้างเป็นรูปร่าง รูปทรงต่างๆ ขึ้นมาเป็นถุง เป็นกล่อง พับเป็น ซอง-หรือกระป๋องได้หลายวิธี ดังนั้นคุณสมบัติของกระดาษที่ทำจากเยื่อไม้ธรรมชาติ จึงได้รับการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพมากขึ้น โดยการผนึกหรือเคลือบเข้ากับวัสดุอื่น ๆ เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์เป็นโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ และกระทำหน้าที่บรรจุห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ได้หลายประเภทขึ้น (ลักษณะของบรรจุภัณฑ์กระดาษ.2551:ออนไลน์) ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ประเภทกระดาษที่ปรากฏอยู่ในท้องตลาดทั่วไป มี 8 รูปแบบ คือ

1.1 ซองกระดาษ (Paper Envelope)

ใช้บรรจุสินค้าต่าง ๆ เช่น ใบเลี้ยง หัวสว่าน ยาเม็ด เมล็ดพืช จดหมาย ฯลฯ การเลือกใช้ขนาดและชนิดของซองขึ้นกับชนิดของสินค้าและความแน่นหนาที่ต้องการ กระดาษที่ใช้ทำซองต้องพิจารณาถึงความคุ้มครอง รูปร่าง และราคาเป็นหลัก

1.2 ถุงกระดาษ (Paper Bag)

มีทั้งแบบแบนราบ (ใช้ใส่อาหารชิ้นเล็ก ๆ ที่มีน้ำหนักเบา) แบบมีขยายข้างและก้น (ใช้บรรจุสินค้าที่มีปริมาณมาก เช่น แป้ง ลูกเกด ข้าวสาร ฯลฯ หรือใช้บุเป็นถุงในกล่องกระดาษแข็ง) และแบบผนึก 4 ด้าน บรรจุสินค้าประเภทเครื่องเทศ คุณสมบัติของกระดาษที่ใช้ขึ้นกับการใช้งานเป็นหลัก กล่าวคือ สินค้าที่มีน้ำหนักมากควรใช้กระดาษเหนียวซึ่งมี ค่าของการต้านแรงดันทะลุ และการต้านแรงดึง ขาด อยู่ในเกณฑ์สูง หากสินค้านั้นมีความชื้นสูงหรือเก็บในสภาวะเปียกชื้น กระดาษที่มีค่าการดูดซึมน้ำต่ำ ๆ เช่น กระดาษเคลือบไข กระดาษเคลือบพลาสติก เป็นต้น

1.3 ถุงกระดาษหลายชั้น (Multiwall Paper Sack)

สำหรับขนส่งสินค้าที่มีน้ำหนักมากกว่า 10 กิโลกรัม สินค้าที่นิยมคือ ปูนซีเมนต์ อาหารสัตว์ สารเคมี เม็ดพลาสติก ถุงประเภทนี้มีทั้งแบบปากเปิด และแบบมีลิ้น แต่ละแบบอาจมีส่วนขยายข้างด้วยก็ได้ วัสดุที่ใช้ทำจากกระดาษเหนียวที่ทำจากเยื่อเส้นใยยาว เพื่อให้มีความเหนียว

สูง หากต้องการเพิ่มคุณสมบัติในด้านป้องกันความชื้นก็อาจเคลือบด้วยพลาสติก หรือยางมะตอยอีกชั้นหนึ่งวัสดุที่ใช้ทำถุงและซองกระดาษ ส่วนใหญ่นิยมใช้กระดาษคราฟต์ (Kraft) ซึ่งมีความหนาบางนำมาซ้อนเป็นผนังหลายชั้น (Multiwall Bag) หรือเคลือบผิวแตกต่างกันไปตามหน้าที่ใช้สอย เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กันมากสำหรับผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคใน หน่วยขายแบบปลีกย่อย ซึ่งจัดได้ว่าเป็น Individual package อีกแบบหนึ่ง ที่มีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นสื่อโฆษณาประเภทสิ่งพิมพ์ที่แสดงเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ได้ดี อีกด้วย

1.4 เยื่อกระดาษขึ้นรูป (Moulded Pulp Container)

มีทั้งชนิดที่ทำจากเยื่อบริสุทธิ์ซึ่งใช้บรรจุอาหารสำเร็จรูปและอาหารที่ เข้าตู้อบไมโครเวฟได้ และชนิดที่ทำจากเยื่อเศษกระดาษซึ่งใช้บรรจุ ไข่ ผัก ผลไม้สด และทำเป็นวัสดุกันกระแทก การเลือกใช้ต้องคำนึงถึงชนิดของผลิตภัณฑ์ที่จะบรรจุเป็นสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของผู้บริโภค

1.5 กระป๋องกระดาษ (Paper/Composite Can)

เป็นบรรจุภัณฑ์รูปทรงกระบอกที่ได้จากการพันกระดาษทับกันหลาย ๆ ชั้น พันแบบเกลียวหรือแบบแนวตรง ถ้าใช้กระดาษเหนียวแต่เพียงอย่างเดียวจะเรียกว่า Paper Can นิยมใช้บรรจุของแห้ง แต่ถ้าใช้วัสดุร่วมระหว่าง กระดาษเหนียว / อลูมิเนียมฟอยล์ / พลาสติก จะเรียกว่า Composite Can ซึ่งมักจะบรรจุอาหารประเภทขนมขบเคี้ยวต่าง ๆ ฝากระป๋องมักเป็นโลหะหรือพลาสติกบางครั้งจะใช้ฝาแบบมีห่วงเปิดง่าย (Easy Opening End) ก็ได้ การเลือกใช้ต้องพิจารณาคุณภาพของตะเข็บระหว่างตัวกระป๋องฝาและรอยต่อของการ พัน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการรั่วซึม

1.6 ถังกระดาษ (Fibre Drum)

มีลักษณะเช่นเดียวกับกระป๋องกระดาษ แต่มีขนาดใหญ่ ใช้เพื่อการขนส่ง สินค้าที่นิยมบรรจุคือ สารเค มี เม็ดพลาสติก ฯลฯ การเลือกใช้ต้องคำนึงความแข็งแรงเมื่อเรียงซ้อนเป็นหลักโดยการทดสอบค่าของ การต้านแรงกด

1.7 กล่องกระดาษแข็ง (Paperboard Box)

เป็นบรรจุภัณฑ์ขายปลีกที่ได้รับความนิยมสูงสุดสามารถทำจากกระดาษแข็งได้หลาย ชนิด อาทิ กระดาษไม่เคลือบ (กระดาษขาว - เทากระดาษเคลือบ กระดาษการ์ด กระดาษอาร์ตมัน กระดาษฮาร์ดบอร์ด เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเคลือบวัสดุอื่น เช่นวานิช พลาสติก ไข เพื่อปรับคุณสมบัติให้ดีขึ้น รูปแบบของกล่องกระดาษแข็งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ กล่องแบบพับได้ (Folding Carton) หรือ (Cardboard) กล่องแบบคงรูป (Set-Up Box)

ส่วนกระดาษแข็งที่ใช้ทำกล่องมี 2 ประเภทดังนี้

1) กระดาษกล่องขาวไม่เคลือบ

กระดาษชนิดนี้คล้ายกับชนิดเคลือบแต่เนื้อหยาบกว่า สีขาวของกระดาษไม่สม่ำเสมอ แต่ราคาถูกกว่า ต้องพิมพ์ด้วยระบบธรรมดา เช่น กล่องใส่รองเท้า กล่องใส่ขนมไหว้พระจันทร์ เป็นต้น

2) กระดาษกล่องขาวเคลือบ

กระดาษชนิดนี้ นิยมใช้ในการบรรจุสินค้าอุปโภคและบริโภคกันมากเพราะสามารถพิมพ์ระบบออฟเซ็ท สอดสีได้หลายสีสวยงาม และทำให้สินค้าที่บรรจุภายในกล่องดูมีคุณค่าขึ้น มีขายตามร้านขายเครื่องเขียนทั่วไป เรียกอีกชื่อว่ากระดาษแข็งเทา - ขาว ในการทำกล่องบรรจุผลิตภัณฑ์อาหารนิยมใช้กระดาษชนิดนี้เพราะหาซื้อง่าย

การเลือกใช้กล่องกระดาษแข็ง ต้องพิจารณาคุณสมบัติที่เกี่ยวกับการใช้งานเป็นหลัก เช่น ความชื้น การต้านแรงดันทะลุ ความสามารถในการรับน้ำหนักได้ประมาณ 2- 3 ปอนด์ แล้วแต่ขนาดและความหนาของกระดาษ ความเรียบของผิวกระดาษ ความหนา ความขาว สว่าง สามารถพิมพ์สีสันได้ดี คงทนต่อการโค้งงอ สามารถพับเป็นแผ่นแบนได้ไม่เปื่อยเนื้อที่ในการเก็บและขนส่งมีขนาดมากมาย ให้เลือกได้ตามต้องการ ง่ายที่จะตัด เจาะหรือบิด มีราคาถูก ทั้งวัสดุและกรรมวิธีการผลิตในการออกแบบกล่องกระดาษแข็งการเลือกขนาด ของกระดาษและแบบของกล่อง จะขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้าและความต้องการของตลาด การตั้งวางต้องคงตัว แข็งแรง ให้ความสวยงามเมื่อตั้งวางเป็นกลุ่ม ง่ายแก่การหยิบและถือ กล่องที่หนักอาจมีหูหิ้วก็ได้ ฯลฯ

1.8 กล่องกระดาษลูกฟูก (Corrugated Fibreboard Box)

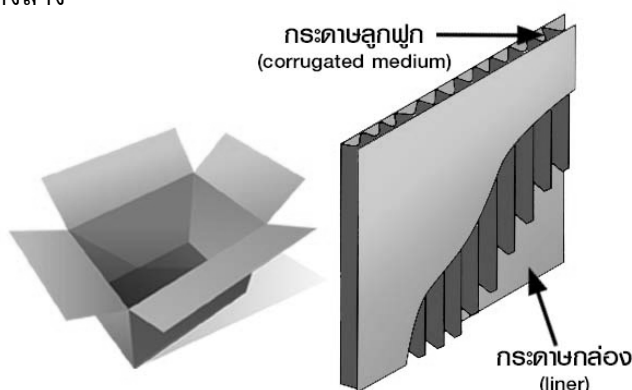
เป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีบทบาทและปริมาณการใช้สูงสุด กล่องกระดาษลูกฟูกมีน้ำหนักเบา สามารถออกแบบให้มีขนาดรูปทรงและมีความแข็งแรงได้ตามต้องการ นอกจากนี้ยังสามารถพิมพ์ข้อความ หรือรูปภาพบนกล่องให้สวยงามเพื่อดึงดูดใจผู้ซื้อและเพื่อแจ้งข้อมูลสินค้า ได้อีกด้วย

โดยทั่วไปกล่องกระดาษลูกฟูกจะทำหน้าที่เพื่อการขนส่ง แต่สามารถออกแบบเพื่อการขายปลีกได้ โครงสร้างของกล่องกระดาษลูกฟูกขึ้นกับจำนวนแผ่นกระดาษลูกฟูก ส่วนประกอบของกระดาษ ชนิดของลอน รูปแบบของกล่อง ขนาดของกล่อง รอยต่อของกล่องและการปิดฝากล่อง การออกแบบต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของสินค้าและสภาพการใช้งาน หากสินค้าเป็นประเภทที่สามารถรับน้ำหนักกดทับได้

(อาหารกระป๋อง ขวดแก้ว ฯลฯ) การกำหนดคุณภาพของกล่องควรยึดค่าการต้านแรงดันทะลุเป็นหลัก แต่ถ้าสินค้าไม่สามารถรับน้ำหนักกดทับได้หรือรับได้เพียงเล็กน้อย เช่น ผัก ผลไม้สด อาหารบรรจุในขวดหรือถุงพลาสติก ฯลฯ ก็ควรกำหนดคุณภาพของกล่องด้วยค่าของการต้านแรงกดของกล่อง โดยพิจารณาจากสภาพการลำเลียงขนส่งและเก็บรักษาควบคู่กันไป ปัจจุบันนิยมใช้กล่องกระดาษลูกฟูกบรรจุผลทางการเกษตร เช่น ผักและ ผลไม้สดได้เริ่มมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล่องบรรจุผลไม้สดเพื่อการส่งออก เพื่อให้เหมาะสมกับผักและผลไม้แต่ละชนิด เช่น กล่องบรรจุมะม่วง มะละกอ ทุเรียน มังคุด ลำไย ลิ้นจี่ เงาะ ฯลฯ ทำให้สะดวกแก่การลำเลียงขนส่ง การเก็บในคลังสินค้า การรักษาคุณภาพสินค้า และความสวยงามเมื่อวางขาย ทั้งในซูเปอร์มาร์เก็ตและตลาดทั่วไป ทำให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในตลาดต่างประเทศมากขึ้นอย่างรวดเร็วกระดาษ ลูกฟูกเป็นกระดาษที่ประกอบด้วยแผ่นเรียบ 2 ด้านติดกาวประกบไว้กับกระดาษลูกฟูก (Corrugated Paper) จะเป็นชั้นเดียว 2 ชั้น หรือ 3

ชั้นก็ได้ คุณสมบัติทั่ว ๆ ไปจะคล้ายกับกล่องกระดาษแข็ง คือ ราคาถูก ทำรูปร่างต่าง ๆ ได้ รับน้ำหนักได้มากกว่ากล่องกระดาษแข็ง สามารถพิมพ์สีสรรได้ แต่มักจะพิมพ์ 2 สีเพื่อความประหยัด

แผ่นกระดาษลูกฟูกเป็นวัตถุดิบที่ได้รับความนิยมสูงสุดสำหรับการผลิตเป็นภาชนะบรรจุซึ่งเรียกว่า “กล่องกระดาษลูกฟูก” ประกอบด้วยกระดาษหลายชั้น ชั้นนอกเป็นแผ่นเรียบ เรียกว่า กระดาษผิวกล่อง (liner) ชั้นตรงกลางเป็นลอน เรียกว่า กระดาษลูกฟูก (corrugated medium) ดังภาพข้างล่าง

ภาพประกอบ 11 กล่องกระดาษลูกฟูก

ที่มา: <http://www.prt.kmutt.ac.th>

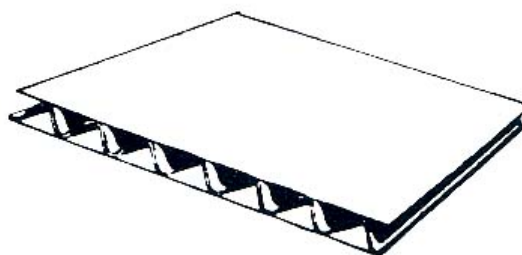
1. แผ่นกระดาษลูกฟูกหน้าเดียว (single-faced board) ประกอบด้วยกระดาษผิวกล่อง 1 แผ่น ติดกับกระดาษลูกฟูกอีก 1 แผ่น ไม่นำไปทำเป็นกล่องเพื่อการขนส่ง แต่นิยมใช้ห่อสินค้าหรือทำเป็นแผ่นรองภายในกล่อง เพื่อเป็นวัสดุกันกระแทก

ภาพประกอบ 12 แผ่นกระดาษลูกฟูกหน้าเดียว

ที่มา: <http://www.prt.kmutt.ac.th>

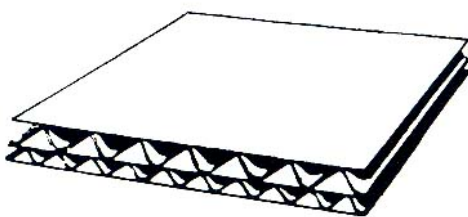
2. แผ่นกระดาษลูกฟูก 1 ชั้น (single wall, double-faced board) ประกอบด้วยกระดาษลูกฟูก 1 ทากาวแล้วปิดทับด้วยกระดาษทำผิวกล่องทั้ง 2 ด้าน รวมเป็นกระดาษ 3 ชั้นในทางการค้ามักเรียกว่า แผ่นกระดาษลูกฟูก 3 ชั้น นิยมนำไปทำกล่องมากที่สุดถึงร้อยละ 70 ของปริมาณของกล่องลูกฟูกทั้งหมด

ภาพประกอบ 13 แผ่นกระดาษลูกฟูก 1 ชั้น

ที่มา: <http://www.prt.kmutt.ac.th>

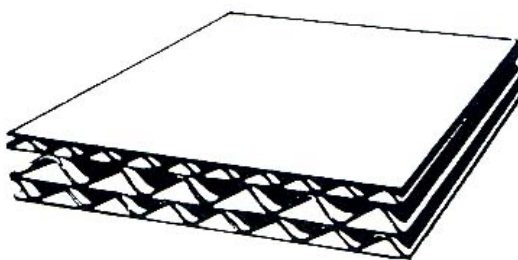
3. แผ่นกระดาษลูกฟูก 2 ชั้น (double wall board) ประกอบด้วยกระดาษลูกฟูก 2 แผ่น และกระดาษทำผิวกล่อ่ง 3 แผ่น รวมกันเป็นกระดาษ 5 ชั้น ในทางการค้ามักเรียกว่า แผ่นกระดาษลูกฟูก 5 ชั้น มักทำเป็นกล่องขนาดใหญ่หรือใช้บรรจุสินค้าที่มีน้ำหนักมาก ซึ่งต้องการความแข็งแรงสูง

ภาพประกอบ 14 แผ่นกระดาษลูกฟูก 2 ชั้น

ที่มา: <http://www.prt.kmutt.ac.th>

4. แผ่นกระดาษลูกฟูก 3 ชั้น (triple wall board) ประกอบด้วยกระดาษลูกฟูก 3 แผ่น และกระดาษทำผิวกล่อ่ง 4 แผ่น รวมกันเป็น กระดาษ 7 ชั้น ในทางการค้ามักเรียกว่า แผ่นกระดาษลูกฟูก 7 ชั้น มีการใช้ไม่กว้างขวางเท่าใดนัก มักใช้กับการบรรจุสินค้าที่มีน้ำหนักมากและต้องการความแข็งแรงเป็นพิเศษ

ภาพประกอบ 15 แผ่นกระดาษลูกฟูก 3 ชั้น

ที่มา: <http://www.prt.kmutt.ac.th>

พลาสติก มีคุณสมบัติเด่น คือ ความเหนียว ขึ้นรูปได้ง่ายตามต้องการ ทนต่อสภาพแวดล้อม และเป็นวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงมาก คุณสมบัติของพลาสติก คือ มีน้ำหนักเบา ป้องกันการซึมผ่านของอากาศและก๊าซได้ระดับหนึ่ง สามารถต่อต้านการทำลายของแบคทีเรียและเชื้อรา มีคุณสมบัติหลายอย่างที่สามารถเลือกใช้ในงานที่เหมาะสม พลาสติกบางชนิดยังเป็นฉนวนกันความร้อนอีกด้วย พลาสติกที่ใช้ในอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์มีอยู่หลากหลายประเภทการศึกษาคุณสมบัติแต่ละประเภทมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เลือกใช้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ (ปูน คงเจริญเกียรติ.2541:12) มีความคิดเห็นสอดคล้องกับ (ประชิด ทิถบุตร.2531:63-64) ได้จัดแบ่งประเภทของพลาสติกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- ประเภท Thermosetting พวกนี้สามารถให้ความร้อนแล้วพิมพ์เป็นผลิตภัณฑ์ในรูปของหีบห่อได้เพียงครั้งเดียวเมื่อแข็งตัวแล้วอาจแตกได้ ไม่สามารถทำให้หลอมตัวด้วยความร้อนหรือพิมพ์ใหม่ได้ เช่น ภาชนะพลาสติก

- ประเภท Thermoplastic พวกนี้สามารถให้ความร้อนทำให้หลอมตัว แล้วพิมพ์ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลาย ๆ ครั้งตามต้องการ เช่น ภาชนะพลาสติกของทัฟเพอร์แวร์ ถูพลาสติกใสใสขุ่น เป็นต้น

มยุรี ภาคลำเจียก (2551: ออนไลน์) อธิบายถึง การจะเลือกใช้พลาสติกชนิดใดกับหีบห่อและสินค้าประเภทใด มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ใช้จะต้องศึกษา คุณสมบัติ ของพลาสติกนั้นในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นจุดเด่นหรือจุดด้อย เพื่อให้หีบห่อนั้นทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งในด้านการคุ้มครอง รักษาคุณภาพของสินค้าตลอดจนช่วยส่งเสริมการขายได้

แก้ว มีคุณสมบัติเด่น คือ เป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีความเฉื่อยต่อการทำปฏิกิริยากับสารเคมีชีวภาพต่างๆ เมื่อเทียบกับวัสดุบรรจุภัณฑ์อื่นๆ และรักษาคุณภาพสินค้าได้ดีมาก ข้อดีของแก้วคือมีความใสและทำเป็นสีต่างๆ ได้ สามารถทนต่อแรงกดได้สูงแต่เปราะแตกง่าย ในด้านสิ่งแวดล้อม แก้วสามารถนำกลับมาใช้ได้หลายครั้ง อาจได้ถึง 100 ครั้ง และสามารถหมุนเวียน

นำกลับมาหลอมใช้ใหม่ได้ สิ่งที่ยังระวังในเรื่องการบรรจุ คือ ฝาขวดแก้วจะต้องเลือกใช้ฝาขวดที่ได้ขนาด และต้องสามารถเปิดได้สนิทแน่น เพื่อช่วยรักษาคุณภาพและยืดอายุของสินค้า (ปูน คง เจริญเกียรติ. 2541: 12) และประชิด ทิถบุตร (2531: 71) อธิบายถึงการผลิตแก้วนั้นหลอมเหลวจากวัสดุดังนี้เข้าด้วยกันหินปูนประมาณ 10% , โซดา ประมาณ 15%, ซิลิกา ประมาณ 75% และอื่น ๆ เป็นส่วนน้อย เช่น Aluminium, Potassium และ Magnesium oxides ซึ่งสารประกอบทั้งหมดจะหลอมละลายเป็นแก้วใสใสอุณหภูมิประมาณ 2800 องศาฟาเรนไฮต์ เมื่อหลอมละลายแล้วก็สามารถนำไปเป่าขึ้นรูปตามแบบ ออกมาเป็นภาชนะบรรจุต่าง ๆ ได้ เช่น ขวด แก้วน้ำ คณโท ซาม เป็นต้น

โลหะ มีคุณสมบัติแข็งแรง ทนทานการเคลือบผิวภายในจะช่วยลดการสึกกร่อน ซึ่งเกิดจากปฏิกิริยาระหว่างโลหะกับผลิตภัณฑ์ที่บรรจุ ไม่มีการซึมผ่านของไอน้ำและก๊าซ แต่มีจุดอ่อนอยู่ตามรอยต่อหรือฝา อาจนำโลหะไปทำภาชนะบรรจุต่าง ๆ ประชิด ทิถบุตร. (2531:69)

ปูน คงเจริญเกียรติ (2541: 12) ได้อธิบายถึงอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์อาหาร วัสดุโลหะที่ใช้มี 2 ชนิด คือ

- เหล็กเคลือบตีบุก เป็นบรรจุภัณฑ์ที่แข็งแรงป้องกันอันตรายจากสิ่งแวดล้อมและสภาวะอากาศ การลงทุนในการผลิตไม่สูงนักและไม่สลับซับซ้อน สามารถใช้บรรจุอาหารได้ดี เนื่องจากสามารถปิดผนึกได้สนิทและฆ่าเชื้อได้ด้วยความร้อน ในแง่ของสิ่งแวดล้อมสามารถแยกออกจากขยะได้ง่ายด้วยการใช้แม่เหล็ก

- อลูมิเนียม มักจะใช้ในรูปเปลวอลูมิเนียมหรือกระป๋อง มีน้ำหนักเบา อีกทั้งมีความแข็งแรงทนต่อการซึมผ่านของอากาศ ก๊าซ แสง และกลิ่นรสได้ดี ในรูปของเปลวอะลูมิเนียมมักใช้เคลือบกับวัสดุอื่นซึ่งให้ภาพลักษณ์ที่ดีเนื่องจากความเงาแวบของอะลูมิเนียมและเป็นตัวเหนียวนำความเย็นได้ดี

ไม้ มีคุณสมบัติเด่น คือ แข็งแรง สวยงาม และมีความเป็นธรรมชาติ แต่ดัดแปลงรูปทรงต่างๆ ได้ยาก (สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคกลาง. 2551:ออนไลน์) และ (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มอกช.).2551:ออนไลน์) มีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับเรื่องไม้และให้ความหมายของไม้ ดังนี้

วัสดุบรรจุภัณฑ์ไม้ (Wood Packaging) หมายถึง วัสดุหรือ ส่วนประกอบที่ทำจากไม้ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์หรืออุปกรณ์ในการขนส่งสินค้า เช่น ลังไม้แบบโปร่ง ลังไม้แบบทึบ กล่องไม้ ไม้รองลาก ไม้รองรับสินค้า วัสดุไม้กันกระแทก ไม้รองมุม กันกระแทก ถังไม้ load board ซึ่งทำจากไม้ เป็นต้น

ไม้ เป็นวัสดุที่ใช้ทำบรรจุภัณฑ์ที่น้อยมาก เพราะเกิดการรณรงค์เรื่องตัดไม้ทำลายป่าและนับวันจะมีการใช้น้อยลงมากเพราะสามารถหาสิ่งอื่นมาทดแทนไม้ได้ แต่ที่พบเห็นอยู่บ้างได้แก่ ลังไม้แข่ง ตะกร้า เป็นต้น ภาชนะบรรจุภัณฑ์ทำด้วยไม้

- ไม้ไผ่ เป็นวัสดุที่หาได้ง่าย ส่วนใหญ่ทำเป็นบรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่ง ได้แก่ ข่ง ตะกร้า ซึ่งมีข้อเสียคือรับแรงกดทับได้ไม่มาก ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ภายในเกิดความเสียหายได้ง่าย เช่น ผักผลไม้ ผลิตภัณฑ์เซรามิกที่แตกหักง่าย เป็นต้น

- ไม้เบญจพรรณในปัจจุบันหาค่อนข้างยากแต่ก็ยังมีอยู่บ้างดังนั้นบรรจุภัณฑ์ ประเภทนี้พอมีให้เห็นบ้าง ได้แก่ ลัง กระบะ โครงไม้บรรจุเครื่องจักร เป็นต้น

อมรรัตน์ สวัสดิ์ทัต (2551:ออนไลน์) อธิบายถึงการใช้ไม้เป็นวัสดุบรรจุภัณฑ์ไว้ แม้ว่าประเทศไทยได้ประสบอุทกภัยอย่างร้ายแรงเมื่อปลายปีที่แล้ว สาเหตุที่สำคัญคือการตัดไม้ทำลายป่า แต่การใช้ ไม้เพื่อการบรรจุหีบห่อนั้น เป็นเรื่องของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่น่าสนใจยิ่ง และปัจจุบันยังจำเป็นต้องใช้กับสินค้า บางประเภท แม้ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่นก็ยังต้องนำเข้าไม้จากต่างประเทศเพื่อมาใช้ในการทำลัง เป็นวัสดุที่ใช้ในการหีบห่อที่เก่าแก่ที่สุดในโลก และมีปริมาณการใช้้น้อยมากเมื่อเทียบกับการใช้ไม้เพื่อประโยชน์ อื่นๆ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59) ใช้ไม้เป็นเชื้อเพลิงซึ่งเป็นแหล่งพลังงานที่ประชาชนจำนวนมากของโลกจำเป็นต้อง พึ่งพาเนื่องจากไม่มีความแข็งแรงทนทาน จึงใช้เป็นวัตถุดิบที่สำคัญเพื่อการหีบห่อสินค้าจากประเทศที่กำลังพัฒนา ไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม แต่มักจะก่อปัญหาด้านสภาวะแวดล้อม และการทิ้งทำลายเนื่องจากไม่มีการนำลังไม้ กลับมาใช้ซ้ำอีก ทั้งเป็นการยากมากที่จะนำไปทิ้งโดยเฉพาะสินค้าที่นำไปจำหน่ายในรายขายปลีกนอกจากปัญหาการทิ้งทำลายแล้ว อัตราการจ้างงานที่ค่อนข้างสูงในประเทศอุตสาหกรรมยังเป็นข้อจำกัดการใช้ไม้ เป็น หีบห่อสำหรับสินค้าบางประเภท แต่อย่างไร ก็ตามยังมีการใช้ลังไม้เป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมอยู่ทั่วไป เช่น สินค้าประเภทเครื่องจักรที่มีน้ำหนักมาก และมีมูลค่าค่อนข้างสูง ซึ่งจำเป็นต้องขนส่งทางเรือโดยไม่ใช้ตู้ขนส่งสินค้า ดังนั้น การใช้ไม้เป็นแท่นรองรับสินค้า ยัง ประสบความสำเร็จอยู่ ถึงแม้จะมีวัสดุอื่นที่ใช้ทดแทนได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วยังคงใช้ไม้เนื่องจากอัตราส่วนระหว่าง ความแข็งแรงและน้ำหนักของไม้ยังไม่อาจมีวัสดุอื่นมาทดแทนได้ เมื่อใช้ราคาเป็นสิ่งที่กำหนดประเภทของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ไม้ ได้แก่ ลังโปร่ง ลัง กล่องสำหรับสินค้าต่างๆ

จากคุณสมบัติของวัสดุบรรจุภัณฑ์ ข้างต้นจะเห็นได้ว่าคุณสมบัติที่มีความแตกต่างในเรื่องของดีและข้อเสีย ซึ่งจะเป็นทางเลือกให้กับผู้ผลิตสามารถมีทางเลือกใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสมสำหรับสินค้าแต่ละประเภท (อเนก วิทยะสิรินันท์. 2551: ออนไลน์) อย่างไรก็ตาม การใช้บรรจุภัณฑ์มีส่วนสำคัญ คือ เพื่อการขนส่งและการจำหน่าย สิ่งสำคัญในเรื่องของการขนส่งนั้น ควรคำนึงถึงคุณสมบัติทางกายภาพ ความแข็งแรง และคุณสมบัติในการปกป้องสินค้าให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ส่วนอีกประการหนึ่ง สิ่งสำคัญในเรื่องของการจำหน่าย ควรคำนึงถึงความสะดวกในการใช้งานสินค้าในรูปแบบที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภค รูปแบบที่ดึงดูดความสนใจลูกค้า จะเห็นได้ว่าการเลือกใช้วัสดุที่จะนำมาผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์นั้นย่อมมีความสำคัญกับตัวสินค้าที่อยู่ภายในด้วยเช่นกัน รวมถึงบรรจุภัณฑ์นั้นยังสามารถเป็นจะขายให้กับตัวสินค้าและสามารถเรียกลูกค้าให้มาซื้อสินค้าด้วยเช่นกัน

2.6 การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์

การออกแบบโครงสร้าง หมายถึง การกำหนดลักษณะรูปร่าง รูปทรง ขนาด ปริมาตร ส่วน ปริมาตรอื่น ๆ ของวัสดุที่จะนำมาผลิต และประกอบเป็นภาชนะบรรจุ ให้เหมาะสม กับหน้าที่ใช้สอย ตลอดจนกรรมวิธีการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษาและการขนส่ง

การออกแบบและโครงสร้างของบรรจุภัณฑ์นั้น ผู้ออกแบบจะมีบทบาทสร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์ประเภท individual package และ inner package ที่สัมพันธ์อยู่กับผลิตภัณฑ์ ชั้นแรกและ ชั้นที่ 2 เป็นส่วนใหญ่แต่จะมีรูปร่างลักษณะอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ (product) ว่าเป็น ผลิตภัณฑ์ประเภทใดเป็นตัวกำหนดขึ้นมา ซึ่งผู้ออกแบบจะต้องศึกษาข้อมูล ของผลิตภัณฑ์ที่จะต้องบรรจุ และออกแบบโครงสร้างเพื่อรองรับการบรรจุให้เหมาะสม โดยอาจจะกำหนด ให้มีลักษณะพิเศษเฉพาะหรือทำให้มีรูปร่างที่เหมาะสมแก่การจับถือ หิ้ว และอำนวยความสะดวกต่อการ นำเอาผลิตภัณฑ์ภายในออกมาใช้ พร้อมทั้งทำหน้าที่ป้องกันคุ้มครองผลิตภัณฑ์โดยตรงด้วย ตัวอย่างเช่น กำหนด individual package ครีมหุ้ม สำหรับชงกาแฟบรรจุในซองอลูมิเนียม ฟลอยด์แล้วบรรจุในกล่องกระดาษแข็งแบบพับ (folding carton) รูปสี่เหลี่ยมอีกชั้นหนึ่งทั้งนี้เพราะ ผลิตภัณฑ์เป็นแบบผงจึงต้องการวัสดุสำหรับบรรจุที่สามารถกันความชื้นได้ดี การใช้แผ่น อลูมิเนียมฟลอยด์ บรรจุก็สามารถป้องกันความชื้นได้ดีสามารถพิมพ์ลวดลายหรือข้อความบนผิวได้ ดีกว่าถุงพลาสติกอีกยังเสริมสร้างภาพพจน์ความพอใจในผลิตภัณฑ์ให้เกิดผู้ใช้และเชื่อถือในผู้ผลิต ต่อมาการบรรจุในกล่องกระดาษแข็งอีกชั้นหนึ่งก็เพราะว่าบรรจุภัณฑ์ชั้นแรก เป็นวัสดุประเภทอ่อน ตัว (flexible) มีความอ่อนแอด้านการป้องกันผลิตภัณฑ์จากการกระทบกระแทกทะลุในระหว่างการ ขนย้าย ตลอดจนยากแก่การวางจำหน่ายหรือตั้งโชว์ จึงต้องอาศัยบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 2 เข้ามาช่วย เพื่อทำหน้าที่ประการหลังดังกล่าว

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าเพียงแค่นั้นขั้นตอนการกำหนดการเลือกวัสดุให้เหมาะสมกับ ผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ออกแบบจะต้องอาศัย ความรู้และข้อมูลตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาพิจารณา ตัดสินใจร่วมในกระบวนการออกแบบ เช่น ราคาวัสดุ การผลิตเครื่องจักร การขนส่ง การตลาด การพิมพ์ ฯลฯ ที่จะต้องพิจารณาว่ามีความคุ้มค่า หรือเป็นไปได้ในระบบการผลิต และจำหน่าย เพียงใด แล้วจึงจะมากำหนดเป็นรูปร่างรูปทรง (shap & form) ของบรรจุภัณฑ์อีกครั้งหนึ่งว่าบรรจุ ภัณฑ์ควรจะออกมาในรูปลักษณะอย่างไร ซึ่งรูปทรงเลขาคณิต รูปทรงอิสระก็มีข้อดี-ข้อเสียในการ บรรจุ การใช้เนื้อที่ และมีความเหมาะสมกับชนิดประเภทของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันไป วัสดุแต่ละ ชนิดก็มีข้อจำกัด และสามารถดัดแปลงประโยชน์ได้เพียงใด หรือใช้วัสดุมาประกอบจึงจะเหมาะสม ดีกว่า หรือลดต้นทุนในการผลิตที่ดีที่สุดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือสิ่งที่ผู้ออกแบบจะต้องพิจารณา ประกอบด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ในขั้นตอนของการออกแบบ โครงสร้างบรรจุภัณฑ์ นักออกแบบ มิใช่ว่าจะสร้างสรรค์ ได้ตามอำเภอใจ แต่กลับต้องใช้ความรู้ และข้อมูลจากหลายด้าน มาประกอบกัน จึงจะทำให้ผลงานออกแบบนั้นมีความสมบูรณ์ และสำเร็จออกมาได้ ในขั้นของการออกแบบ โครงสร้างนี้ผู้ออกแบบ จึงต้องเริ่มตั้งแต่การสร้างแบบ ด้วยการสเก็ต แนวความคิดของรูปร่างบรรจุ ภัณฑ์และสร้างภาพประกอบรายละเอียด ด้วยการเขียนแบบ (mechanical drawing) แสดง

รายละเอียดมาตราส่วนที่กำหนดแน่นอน เพื่อแสดงให้เห็นให้ผู้ผลิต ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจอ่านแบบได้ การใช้ทักษะทางศิลปะในการออกแบบก็คือเครื่องมือที่ผู้ออกแบบจะต้องกระทำขึ้นมาเพื่อการนำเสนอ ต่อเจ้าของงาน หรือผู้ว่าจ้าง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องให้ช่วย พิจารณาปรับปรุงเพื่อให้ได้ผลงาน ที่จะสำเร็จ ออกมามีประสิทธิภาพในการใช้งานจริง

ส่วนการออกแบบโครงสร้าง ของบรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 3 outer package นั้นส่วนใหญ่เป็นบรรจุภัณฑ์ ที่มีรูปแบบ ค่อนข้างแน่นอน และเป็นสากลอยู่แล้ว ตามมาตรฐานการผลิต ในระบบอุตสาหกรรม ที่สอดคล้องกับ ระบบการขนส่ง ที่เน้นการบรรจุ เพื่อขนส่งได้คราวละมาก ๆ เป็นการบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่ หรือขนาดกลาง เช่น การขนส่งทางบก ทางเรือ ทางอากาศ เพื่อการส่งออก หรือภายในประเทศ การเก็บรักษาในคลังสินค้า ซึ่งจะต้องนำบรรจุเข้าตู้ container ขนาดใหญ่ที่มีมิติภายในแน่นอนดังนั้น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ประเภท outer package จึงไม่นิยมออกแบบให้มีรูปร่าง แปลกใหม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเน้นประโยชน์ใช้สอย ประหยัด สามารถปกป้องผลิตภัณฑ์ การกระทบกระแทก การรับน้ำหนัก การวางซ้อน การต้านทาน แรงดันทะลุ หรือป้องกันการเปียกชื้น จากไอน้ำ สภาพอากาศและอื่น ๆ เป็นต้น การออกแบบรูปร่าง รูปทรงภายนอก จึงมีลักษณะไม่แตกต่างกันนัก แต่อาจมีการแตกต่างภายนอก ด้วยการ ออกแบบกราฟิก เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผู้ผลิต และผลิตภัณฑ์กลวิธี ของการออกแบบสร้างบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้จึงเน้นการออกแบบเพื่อให้มี โครงสร้างที่สามารถ ใช้อำนวยความสะดวก และประหยัดเวลา ในการประกอบ ให้มากที่สุด เช่นการประกอบรูปทรง ด้วยเทปกาว สลัก ลื่นพับซ้อนกัน หรือตามแบบให้มีโครงสร้างภายใน ช่วยป้องกันผลิตภัณฑ์ หรือถ่ายแรงรับน้ำหนัก ด้วยการ ใช้ interior packing devices ทำให้เปิด-ปิดง่าย นำเอาผลิตภัณฑ์ภายในออกมาได้ไว และยังสามารถใช้วางจำหน่ายจัดโชว์ และประชาสัมพันธ์การขาย ได้ทันทีที่ ถึงจุดหมาย ซึ่งกลยุทธ์ทางการตลาดเหล่านี้ กำลังเป็นที่นิยม และเห็นความสำคัญกันมาก โดยเฉพาะภาวะการแข่งขันทางการค้าเช่นในสภาพปัจจุบันนี้ (2553: ออนไลน์)

2.7 การออกแบบบรรจุภัณฑ์

ปัจจุบันบรรจุภัณฑ์นอกจากจะทำหน้าที่เพื่อป้องกันผลิตภัณฑ์ภายในให้ปลอดภัยแล้วนั้น หน้าที่อีกทางหนึ่งที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคคือ ทำหน้าที่ในการสื่อสารหรือการโฆษณาสินค้าเองในตัว ฉะนั้นแล้วการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ชิ้นนั้น ๆ ต้องให้ความสำคัญทั้งในด้านป้องกันผลิตภัณฑ์ภายในอีกส่วนหนึ่งต้องให้ความสำคัญด้วยเช่นกันคือ

ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ด้วยเช่นกันซึ่ง (ประชิด ทิณบุตร.2531:81-84) กล่าวถึงบรรจุภัณฑ์เป็นแนวโน้มต่อไปในการที่จะเข้าถึงการบริการตนเองที่ต้องการให้บรรจุภัณฑ์ได้แสดงบทบาทหลัก 2 ประการ ไปพร้อม ๆ กันคือ ทั้งการโฆษณาและการขาย ดังนั้น บรรจุภัณฑ์จึงกลายเป็นสิ่งที่แสดงรวมไว้ซึ่งรูปร่างลักษณะทางกายภาพของภาชนะบรรจุและการออกแบบ สี สัน

รูปร่าง ทรานสลาท ข้อความโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ใด ๆ ก็ตาม ควรที่จะมีข้อพิจารณาตามปัจจัยหลัก 3 ประการ อย่างกว้าง ๆ ต่อไปนี้คือ

1. ทำอย่างไร บรรจุภัณฑ์จึงจะสามารถสื่อสารได้ทั้งวงจรมูลฐานและทัศนศาสตร์ลักษณะ เช่น ออกแบบภาชนะบรรจุห่อขนมปังด้วยพลาสติก ที่นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความสดชื่นด้วยสี และการตกแต่งแล้วก็ยังสร้างความรู้สึกใหม่สดจากเตาอบให้เกิดแก่ผู้บริโภคได้อีกด้วย
2. บรรจุภัณฑ์ควรสร้างความพึงพอใจ เกียรติและศักดิ์ศรีสำหรับผู้บริโภค แม้ว่าผู้บริโภคจะซื้อผลิตภัณฑ์ไปแล้ว ผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคซื้อไปนั้นควรต้องทำหน้าที่ขายต่อไปได้อีก เพราะการขายนั้นมิได้สิ้นสุดเพียงที่จุดซื้อ เท่านั้น แต่บรรจุภัณฑ์ที่ดีต้องสร้างความต่อเนื่องในการนำมาใช้ และการขายหลังจากที่ซื้อไปแล้วไม่ว่าบรรจุภัณฑ์นั้นจะถูกนำไปวางอยู่ ณ ที่ใดก็ตาม หรือจนกว่าผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์นั้นจะใช้หมดหรือถูกทำลายไป จึงถือว่าเป็นที่สิ้นสุด
3. บรรจุภัณฑ์จะต้องแสดงความโดดเด่นออกมา ให้ชัดเจนจากผลิตภัณฑ์อื่น ด้วยการใช้รูปร่าง สี หรือขนาด เพื่อบ่งชี้เอกลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์สามารถจดจำได้ง่าย หรือหยิบฉวยได้ไวในร้านค้า เป็นที่ติดตาตรึงใจเรียกหาใช้ได้อีก

2.8 รูปทรงบรรจุภัณฑ์

รูปทรงบรรจุภัณฑ์ในปัจจุบันมีหลากหลายให้เลือกใช้รูปทรงบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น ประชิด ทิณบุตร (2531: 77-80) กล่าวถึง บรรจุภัณฑ์ที่ปรากฏมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งบรรจุภัณฑ์ที่นำมาจากวัสดุในธรรมชาติ หรือบรรจุภัณฑ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมีรูปร่างรูปทรงมากมาย มีรูปแบบซับซ้อน และมักใช้วัสดุร่วมกันหลายชนิดในโครงสร้างหนึ่ง ๆ ของภาชนะบรรจุซึ่งถ้าหากจะแบ่งประเภทรูปทรงของบรรจุภัณฑ์ในสมัยปัจจุบัน ตามคุณสมบัติทางกายภาพทั่วไปแล้วอาจแบ่ง รูปร่าง รูปทรงของบรรจุภัณฑ์ได้เป็น 3 ประเภท คือ

บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงแข็งตัว (Rigid Forms)

เป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีความแข็งแรงทนทาน ให้ความคุ้มครองป้องกันผลิตภัณฑ์จากสภาพแวดล้อมภายนอกได้ดีเลิศ นอกจากนั้นความแข็งแรงของบรรจุภัณฑ์เองยังเอื้ออำนวยต่อการใช้งาน ที่ต้องทนความดันหรืออุณหภูมิสูง ๆ ได้เช่น การบรรจุภัณฑ์ในระหว่างการฆ่าเชื้อโรคด้วยความร้อน บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงแข็งตัวเหล่านี้ก็ได้แก่ เครื่องแก้ว เซรามิค เครื่องปั้นดินเผา ไม้ โลหะ และพลาสติกจำพวก Thermosetting เป็นต้น ซึ่งภาชนะบรรจุต่าง ๆ เหล่านี้มีราคาและน้ำหนักค่อนข้างสูง

บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงกึ่งแข็งตัว (Semirigid Forms)

เป็นบรรจุภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากความพยายามหาวัสดุอื่นมาแทนภาชนะประเภทแข็งตัวเพื่อลดต้นทุนการผลิต หรือน้ำหนักของบรรจุภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ประเภทนี้ ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำมาจากพลาสติกอ่อน กระดาษแข็งและอลูมิเนียม คุณสมบัติเฉพาะตัวของภาชนะบรรจุ

กึ่งแข็งตัว ทั้งด้านราคา น้ำหนัก และ การให้ความคุ้มครองป้องกันแก่ผลิตภัณฑ์จะมีค่ากลาง ๆ อยู่ระหว่างคุณสมบัติของบรรจุภัณฑ์ประเภทแข็งตัวและยืดหยุ่นตัว

บรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงยืดหยุ่น (Flexible Forms)

ได้แก่ บรรจุภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากวัสดุอ่อนตัว มีลักษณะเป็นแผ่นบาง เช่น กระดาษ พลาสติก อลูมิเนียม ฟอยล์ โฟม เป็นต้น

ขณะที่ภาชนะอ่อนตัวหรือยืดหยุ่น ได้รับความนิยมสูงมากเนื่องจากภาชนะบรรจุอ่อนตัวได้เปรียบในด้านต้นทุนของตัวภาชนะซึ่งมีราคาถูก (หากใช้ในปริมาณมากและระยะเวลาาน) นอกจากนั้นน้ำหนักภาชนะบรรจุน้อย มีรูปแบบและโครงสร้างมากมายให้เลือกเพื่อตรงกับการใช้งานจากการรวบรวมวัสดุหลายชนิดเข้าไว้ด้วยกันในรูปของฟิล์มเคลือบ หรือฟิล์มประกบ ผู้ใช้อาจสั่งวัสดุในรูปของม้วนฟิล์มมาขึ้นรูปเองที่โรงงานของตนหรืออาจสั่งภาชนะสำเร็จรูปก็ได้แม้ว่าคุณสมบัติด้านความแข็งแรง และการให้ความคุ้มครองป้องกันผลิตภัณฑ์ของภาชนะบรรจุอ่อนตัวจะดีกว่าที่ได้รับจากภาชนะบรรจุแข็งตัวอยู่บ้าง

2.9 หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์

การใช้บรรจุภัณฑ์เป็นกลยุทธ์ทางการตลาด

บรรจุภัณฑ์มีบทบาท ที่สำคัญยิ่งต่อผู้ผลิตสินค้า เนื่องจากบรรจุภัณฑ์สามารถทำหน้าที่ส่งเสริมการขาย กระตุ้นยอดขายให้เพิ่มขึ้น ในเวลาเดียวกันมีโอกาสลดต้นทุนสินค้า อันจะนำไปสู่ยอดกำไรสูงซึ่งเป็นเป้าหมาย ของทุกองค์กรในระบบการค้าเสรี

คำนิยาม การตลาด คือกระบวนการทางด้านบริหารที่รับผิดชอบต่อกลุ่มเป้าหมายโดยการค้นหาความต้องการ และสนองความต้องการนั้นเพื่อบรรลุถึงกำไร ตามที่ต้องการ ตามคำนิยาม การตลาดประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ กลุ่มเป้าหมาย การสนองความต้องการ และกำไร การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะนั้น จำเป็นต้องหาข้อมูล จากตลาดพร้อมทั้งค้นหาความต้องการ ของกลุ่มเป้าหมายในรูปของการบริโภค สินค้าหรือบริการ ส่วนการตอบสนองความต้องการ นั้น ต้องใช้กลไกทางด้านส่วนผสมทางการตลาด เพื่อชักจูงให้กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ซื้อให้เลือกซื้อสินค้าเราแทนที่จะซื้อของคู่แข่งเพื่อบรรลุถึงกำไรที่ได้กำหนดไว้

สภาวะการจำหน่ายในสมัยใหม่ ในระบบจำหน่ายสมัยใหม่ เช่น ในซูเปอร์มาร์เก็ต ซึ่งมีสินค้าวางขายอยู่เป็นนับพันประเภท แต่ละประเภทจะมีสินค้าที่เป็นคู่แข่งกันเป็นสิบเพื่อการเปรียบเทียบ เลือกซื้อ ภายใต้สภาวะการขาย เช่นนี้ ผู้ซื้อจะใช้เวลาประมาณเศษ 2 ใน 3 ของเวลาที่อยู่ในร้านเดินจากสินค้าประเภทหนึ่ง ไปยังสินค้าอีกประเภทหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น ถ้าผู้ซื้อโดยเฉลี่ย ใช้เวลา 10 – 15 นาที ในการเลือกซื้อสินค้า และสมมติว่าโดยเฉลี่ยผู้ซื้อแต่ละคนจะซื้อสินค้าประมาณ 12 ชิ้น นั่นก็หมายความว่า เวลาที่ใช้ในการตัดสินใจ เลือกซื้อสินค้านั้นมีเวลาเพียง 1 นาที ในสภาพความเป็นจริงเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า จะแปรเปลี่ยนไปแล้วแต่ประเภทของสินค้า สินค้าบางชนิด เช่น ไข่ หมู ไก่ อาจใช้เวลาเลือกนาน กล่าวคือใช้เวลาประมาณ 20 – 50

วินาที ในขณะที่สินค้าบางชนิด เช่น ข้าว น้ำอัดลม เป็นต้น จะใช้เวลาน้อยเพียงแค่ 10 วินาที จากปรากฏการณ์นี้ย่อมเป็นที่ประจักษ์ว่า ในยุคนี้ผู้ซื้อใช้เวลาอย่างมาก ณ จุดขายในขณะที่มี สินค้าให้เลือกมากมาย ด้วยเหตุนี้ บรรจุกฎณ์ในยุคนี้จึงจำเป็นต้องออกแบบ ให้ได้รับความสนใจอย่างเร่งรีบ โดยมีเวลาผ่านตาบนห้างในช่วงเวลา 10 – 50 วินาทีที่จะสร้างความมั่นใจให้แก่ ลูกค้าเพื่อตัดสินใจซื้อ และวางลงในรถเข็น บทบาทของบรรจุกฎณ์ดังกล่าวนี้ เป็นบทบาททางด้านการตลาดในปัจจุบัน ที่ได้รับความนิยมนิยมมากขึ้นเรื่อย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการออกแบบบรรจุกฎณ์ บรรจุกฎณ์ เป็นการออกแบบงานพิมพ์แบบ 3 มิติ ที่เป็นพาณิชย์ศิลป์ ดังนั้น บุคลากรที่รับผิดชอบการพัฒนา บรรจุกฎณ์ทางกราฟิก นอกจากเป็นนักออกแบบแล้วยังต้อง เป็นคนช่างสังเกต มีความรู้ทางด้านธุรกิจ เนื่องจากบรรจุกฎณ์ที่ออกแบบนั้น เป็นสื่อและเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ทางธุรกิจการจำหน่าย ในการออกแบบข้อมูลที่ผู้พัฒนาบรรจุกฎณ์ ควรรู้คือ ด้านการตลาด เนื่องจากบรรจุกฎณ์เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการตลาด การออกแบบบรรจุกฎณ์จึงต้องคำนึงถึงหลักการและเทคนิคทางด้านการตลาด อันประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย การจัดกลยุทธ์ การวางแผนการตลาด การส่งเสริมการจำหน่าย เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องทราบวิธีการจัดเรียง และบรรยากาศของการจำหน่าย ณ จุดขาย การคำนึงถึงสถานที่ที่วางขายสินค้าเป็นปัจจัยแรกในการออกแบบ เช่น การวางขายในตลาดสด หรือวางขายในห้าง เป็นต้น

ขั้นตอนการออกแบบ

สิ่งที่ผู้ซื้อเสียความรู้สึกมากที่สุด คือ บรรจุกฎณ์ไม่สามารถทำงานได้ตรงตามความต้องการ หรือไม่สามารถทำงาน ได้ตามที่บรรยายบนบรรจุกฎณ์ ตัวอย่างเช่น มีการโฆษณาบนบรรจุกฎณ์ ว่าเป็นซองออกแบบใหม่ฉีกเปิดได้ง่าย แต่พอเปิดซองแล้วสินค้าเคลื่อนกระจายไปทั่วพื้น เป็นต้น เหตุการณ์ เช่นนี้ผู้บริโภคจะไม่ตำหนิบรรจุกฎณ์ แต่จะไม่ยอมรับสินค้านั้น ๆ เพราะถือว่าถูกหลอก ไม่ว่าบรรจุกฎณ์ที่วางนี้จะออกแบบมาสวยงามน่าประทับใจเพียงใด ในฐานะเจ้าของสินค้าจำต้อง ยอมรับว่า ออกแบบบรรจุกฎณ์ มาไม่ดี จากตัวอย่างที่ยกมานี้เป็นที่ประจักษ์ว่า จุดมุ่งหมาย ในการออกแบบไม่รอบคอบ โดยไม่ใส่ใจในสิ่งเล็กน้อยดังกล่าวนี้ จะมีผลกระทบต่อยอดขายของสินค้า เนื่องจากประสบการณ์ อันเลวร้าย ที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้การออกแบบบรรจุกฎณ์ จำต้องมีการวางแผนงาน และกำหนดจุดมุ่งหมายรองรับ ซึ่งมีหลายประการไว้อย่างชัดเจน ขั้นตอนการออกแบบอย่างสังเขปแสดงดังนี้

- เริ่มต้นด้วยการถ่ายภาพผลิตภัณฑ์อาหารที่จำหน่ายและตั้งชื่อตราสินค้าว่า Mrs Paul's พร้อมรูปแบบตัวอักษร ที่สอดคล้องกับจุดยืนของสินค้า

- เมื่อใส่รายละเอียดลงไปบนบรรจุกฎณ์ ด้วยการเน้นจุดขายว่าใช้ส่วนผสมอาหารจากธรรมชาติ พบว่าตราสินค้านั้นเลิกเกินไปจึงขยายตราสินค้าให้ใหญ่ขึ้น ลองเปลี่ยนพื้นข้างหลังเป็นพื้นสีเขียวและสีแดงเพื่อเปรียบเทียบความเด่นสะดุดตาของบรรจุกฎณ์ที่ออกแบบ มีการทดลองเอาบรรจุกฎณ์ที่ออกแบบลองวางขึ้นห้าง ณ จุดขายเปรียบเทียบกับคู่แข่งชั้น และสำรวจความเห็น

ของกลุ่มเป้าหมาย บรรจุกฎเกณฑ์สุดท้ายที่ทดสอบแล้วว่ากลุ่มเป้าหมายยอมรับมากที่สุดและสนองความต้องการของผู้ซื้อ

ขั้นตอนการออกแบบกราฟิกของบรรจุกฎเกณฑ์จะคล้ายคลึงกับขั้นตอนการพัฒนาบรรจุกฎเกณฑ์ แต่อาจมีส่วนปลีกย่อยที่ควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

2. การตั้งจุดมุ่งหมาย

ในการตั้งจุดมุ่งหมาย ในการออกแบบกราฟิก ของบรรจุกฎเกณฑ์ มีสิ่งจำเป็นที่ต้องรู้หรือศึกษาข้อมูล คือ ตำแหน่ง (Positioning) ของบรรจุกฎเกณฑ์ของ คู่แข่งที่มีอยู่ในตลาด ในกรณีที่บรรจุกฎเกณฑ์มีอยู่ในตลาดแล้ว การทราบถึงตำแหน่ง ย่อมทำให้ตั้งจุดมุ่งหมายในการออกแบบได้ง่าย นอกจากตำแหน่งของสินค้า สิ่งที่ต้อง ค้นหาออกมา คือ จุดขายหรือ UPS (Unique Selling Point) ของสินค้า ที่จะโฆษณาบรรจุกฎเกณฑ์ ทั้งสองสิ่งนี้เป็น องค์ประกอบสำคัญในการตั้งจุดมุ่งหมายของการออกแบบกราฟิกบนบรรจุกฎเกณฑ์

2. การวางแผน

ปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์รวบรวมข้อมูลขั้นตอนเพื่อเตรียมร่างจุดมุ่งหมาย และขอบเขตการออกแบบพัฒนาบรรจุกฎเกณฑ์ก่อนที่จะปรับปรุงพัฒนาบรรจุกฎเกณฑ์ อาจวางแผนได้ 2 วิธี คือ

2.1 ปรับปรุงพัฒนาให้ฉีกแนวแตกต่างจากคู่แข่ง

2.2 ปรับปรุงพัฒนาบรรจุกฎเกณฑ์ ให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งชั้นโดยตรงได้ด้วยบรรจุกฎเกณฑ์ที่ดีกว่า หรือด้วยค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่า การตั้งเป้าหมายและวางแผนการพัฒนาบรรจุกฎเกณฑ์ดังกล่าวย่อมต้องศึกษาสถานภาพบรรจุกฎเกณฑ์ของคู่แข่ง พร้อมกับล่วงรู้ถึงนโยบายของบริษัทตัวเอง และกลยุทธ์การตลาดที่จะแข่ง กับคู่แข่งชั้น

เทคนิคการออกแบบ

รูปลักษณะของบรรจุกฎเกณฑ์นั้น สามารถจับต้องได้ ซึ่งโดยปกติแล้วมักจะเป็นรูปทรงเรขาคณิต เช่น สี่เหลี่ยมและทรงกลมรูปทรงที่แตกต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ทำให้เพิ่มขีดความสามารถ ในการออกแบบรูปทรงต่าง ๆ กันของวัสดุหลัก 4 ประเภท อันได้แก่ กระดาษ โลหะ แก้ว และ พลาสติก ที่เห็นได้ชัด คือ กระป๋องโลหะที่แต่เดิมมักเป็นรูปทรงกระบอก เทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถออกแบบเป็นรูปทรงอื่นที่เรียกว่า Contour Packaging รูปลักษณะใหม่นี้ ย่อมก่อให้เกิดความสะดุดตา และสร้าง ความสนใจให้แก่กลุ่มเป้าหมาย นอกจากรูปลักษณะของตัวบรรจุกฎเกณฑ์ การออกแบบกราฟิกตามที่ได้บรรยายอย่างละเอียดมาแล้ว ย่อมมีบทบาทอย่างมากในการสร้างภาพลักษณ์ ที่ดี แก่กลุ่มเป้าหมาย

1. การออกแบบเป็นชุด (Package Uniform)

การออกแบบเป็นชุดเป็นเทคนิคที่มีความนิยมมากใช้กันมาก จากกราฟิกง่าย ๆ ที่เป็นจุด เส้น และภาพ มาจัดเป็นรูปบนบรรจุกฎเกณฑ์ สร้างอารมณ์ร่วมจากการสัมผัสด้วยสายตา หลักเกณฑ์ในการออกแบบ คือ ให้ดูง่ายสะอาดตา แต่ต้องทันสมัยและเหมาะแก่การใช้งาน ความง่าย

สะอาดตามีผลต่อการดึงดูดความสนใจ ความทันสมัยช่วยสร้างความแปลกใหม่ ส่วนความรู้สึกว่าเหมาะแก่การใช้งานเสริม ความรู้สึกว่าคุณค่าเงิน และความมั่นใจในตัวสินค้า

จากการออกแบบเป็นชุดของสินค้า มีผลต่อการทำให้ผู้บริโภคเกิดความทรงจำที่ดีถ้าออกแบบได้ตรงกับ รสนิยมของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบบรรจุภัณฑ์ เป็นชุดเปรียบเสมือน ชุดแบบฟอร์ม ของเสื้อผ้าคนที่ใส่ เช่น มีชุดสูท ชุดพระราชทาน ชุดม่อฮ่อม เป็นต้น การออกแบบเสื้อผ้าที่เป็นชุดนี้เมื่อใครเห็น ก็ทราบว่าจะชุดอะไร แม้ว่าจะใช้เสื้อผ้าและสีสันทัน ที่แตกต่างกัน การออกแบบบรรจุภัณฑ์เป็นชุดนี้ก็หลักการคล้ายคลึงกัน

การออกแบบเสื้อผ้าเป็นชุด ยังมีชื่อเรียก แต่ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่มีชื่อเรียกจึงจำต้องยึดเอกลักษณ์บางอย่างบนบรรจุภัณฑ์เป็นตัวเชื่อมโยงให้รู้ว่าเป็นชุดเดียวกัน อาจใช้สัญลักษณ์ทางการค้าใช้สไตล์การออกแบบ ใช้การจัดเรียงวางรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ให้อยู่ในระดับเดียวกัน นอกจากนี้รูปแบบ ของตัวอักษรจะต้องเป็นสไตล์เดียวกัน

2. การเรียงต่อเป็นภาพ ณ จุดขาย

เทคนิคการออกแบบวิธีนี้ยึดหลักในการสร้างภาพ ณ จุดขายให้เป็นภาพใหญ่ ดูเป็นภาพประกอบปะติดปะต่อหรืออาจเป็นภาพกราฟิกขนาดใหญ่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดึงดูดความสนใจของ ผู้บริโภคในระยะทางไกล ตามรายละเอียดเรื่องสรีระในการอ่าน และประสาทสัมผัสของผู้ซื้อ ณ จุด เนื่องจากโอกาสที่ตัวบรรจุภัณฑ์และรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์จะสามารถมองเห็น ในระยะเกิน 10 เมตรขึ้นไปนั้นเป็นไปได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงต้องใช้พื้นที่บนหิ้งที่วางสินค้านั้นจัดเป็นภาพใหญ่เพื่อดึงดูดความสนใจ สิ่งพึงระวังในภาพประกอบต่อขึ้นจากการเรียงบรรจุภัณฑ์นั้น จะต้องเป็นภาพประกอบสร้างความประทับใจหรือกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ที่อาจเคยเห็นภาพดังกล่าวจากสื่ออื่นๆ เช่น บนตัวบรรจุภัณฑ์ที่เคยบริโภคหรือสื่อโฆษณาต่างๆ เป็นต้น การต่อเป็นภาพของบรรจุภัณฑ์นี้ยังต้องระมัดระวังขั้นตอนการแปรรูปบรรจุภัณฑ์ เช่นการทาบเส้น และการพิมพ์ บนบรรจุภัณฑ์จะต้องแน่นอนมีคุณภาพดี เพื่อว่าภาพประกอบต่อขึ้นมาจะเป็นภาพประกอบสมบูรณ์ตามต้องการ

การออกแบบแสดงศิลปปะท้วงถิ่น

เทคนิคการออกแบบวิธีนี้ มีจุดมุ่งหมายอันดับแรก คือ การส่งเสริมสินค้าที่ผลิตภายในท้องถิ่น เพื่อเสนอแก่นักท่องเที่ยว ให้ซื้อกลับไปเป็นของฝาก ถ้าสินค้าดังกล่าวได้รับความนิยม ในวงกว้างก็สามารถนำออกขาย ในตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้น หรืออาจส่งขายไปยังต่างประเทศได้ ถ้าสามารถควบคุมคุณภาพ การผลิต และมีวัตถุดิบมากพอ พร้อมทั้งกระบวนการผลิต แบบอัตโนมัติที่สามารถวางแผนงานการผลิตได้

รายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ที่ ใช้สื่อความหมายเพื่อเป็นของฝากนี้ มักจะใช้สิ่งที่รู้จักกันดีในท้องถิ่นนั้น เช่น รูปจระเข้ชาละวันของจังหวัดพิจิตร รถม้าของจังหวัดลำปาง ภูมิประเทศในท้องถิ่น เป็นต้น ในบางกรณีอาจนำวัสดุที่ผลิตได้ในท้องถิ่นมาใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ เพื่อความแปลกใหม่ นอกเหนือจากรายละเอียด ของกราฟิกการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อซื้อไปเป็นของฝากจำต้อง

พิจารณาถึงความสะดวกในการนำกลับของผู้ซื้อ และความแข็งแรงของบรรจุภัณฑ์ในการนำไปมอบ เป็นของขวัญ มีการออกแบบหุ้มหิ้ว เพื่อความ สะดวก ในการนำกลับ

การออกแบบของขวัญ

เทคนิคในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ แบบของขวัญค่อนข้างจะแตกต่างจากเทคนิคต่าง ๆ ที่ ได้กล่าวมา สาเหตุเนื่องจากผู้ซื้อสินค้าที่เป็นของขวัญไม่มีโอกาสบริโภค และหลายครั้งที่ การ ตัดสินใจซื้อเกิดขึ้น ณ จุดขาย ด้วยเหตุนี้การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ของขวัญที่ดีจึงมีบทบาทสำคัญ มากต่อความสำเร็จของการขายสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศกาลต่าง ๆ

เทคนิคต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้ เป็นเทคนิคที่นิยม ใช้อย่างแพร่หลาย นอกเหนือจาก เทคนิคการออกแบบกราฟิกแล้ว ในฐานะนักออกแบบกราฟิกยังจำต้องรู้ ถึงข้อมูลทางด้าน เทคโนโลยีทั้งในด้านการบรรจุ และการพิมพ์ ดังต่อไปนี้

- ข้อมูลของเครื่องจักรที่จะ ใช้ในการบรรจุ เช่นการขึ้นรูป การบรรจุ การปิด การขนย้าย พร้อมวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ใช้

- ในกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ หรือการเลือกใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ ที่มี โครงสร้างซับซ้อน มาก ๆ ผลการทดสอบความเข้ากันได้ ของผลิตภัณฑ์อาหาร และวัสดุบรรจุภัณฑ์ ควรแจ้ง ไปยังนักออกแบบ กราฟิกด้วย

- นักออกแบบกราฟิก ควรจะทราบถึงข้อจำกัดของโครงสร้างที่พัฒนา โดยฝ่ายเทคโนโลยี เช่น ช่องปากที่เปิดของบรรจุภัณฑ์ ความเหนียวชั้น ของผลิตภัณฑ์ อายุขัยของ ผลิตภัณฑ์อาหาร การเก็บ การขนส่ง เป็นต้น

- รายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์ ระบบการพิมพ์ ที่จะใช้กับวัสดุบรรจุภัณฑ์ ที่จะเลือกใช้ จำนวนสีที่จะพิมพ์ได้ วิธีการเคลือบ ข้อจำกัดใด ๆ ที่เกี่ยวกับการพิมพ์เหล่านี้ เป็น รายละเอียดที่ จำเป็นมาก สำหรับการออกแบบ กราฟิก

- ในกรณีที่สินค้าเดียวกันบรรจุในบรรจุภัณฑ์ ต่างประเภทกัน เช่น อาหารเหลวบรรจุใน ขวดและซอง นักออกแบบกราฟิก มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงข้อจำกัด ของบรรจุภัณฑ์ แต่ละระบบ

- ในการออกแบบกราฟิก สำหรับวัสดุบรรจุภัณฑ์ต่างประเภทกัน จะใช้เทคนิคการ ออกแบบที่แตกต่างกัน คุณสมบัติสำคัญของการออกแบบ ให้สัมฤทธิ์ผล คือ การสื่อสารระหว่าง แต่ละ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ให้นักออกแบบ กราฟิก สามารถใช้ความคิดริเริ่มต่าง ๆ สร้างสรรค์งานทาง ศิลปะให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการออกแบบ (2553: ออนไลน์)

2.10 วัตถุประสงค์ของการออกแบบบรรจุภัณฑ์

ประชิด ทิณบุตร (2531: 85) อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการออกแบบบรรจุภัณฑ์นั้น ส่วนใหญ่มีอยู่ 2 ประการอย่างกว้าง ๆ คือ

1. เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ ให้สามารถเอื้ออำนวยคุณประโยชน์ด้านหน้าที่ใช้สอยได้ดี มีความปลอดภัยต่อการคุ้มครองผลิตภัณฑ์ ความประหยัด ความมีประสิทธิภาพในการผลิต การบรรจุ การขนส่ง การเก็บรักษา การวางจำหน่ายและการอุปโภคซึ่งทั้งนี้การออกแบบต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ด้านวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เข้ามาช่วยเป็นหลักใหญ่
2. เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ให้สามารถสื่อสาร และสร้างผลกระทบทางจิตวิทยาต่อผู้บริโภค โดยใช้ความรู้แขนงศิลปะเข้ามาสร้างคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น
 - 2.1 ความมีเอกลักษณ์พิเศษของผลิตภัณฑ์
 - 2.2 ความมีลักษณะพิเศษที่สามารถสร้างความทรงจำหรือทัศนคติที่ต่อผลิตภัณฑ์และบริษัทผู้ผลิต
 - 2.3 ความมีลักษณะพิเศษที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อุปโภคตลอดจนให้เข้าใจถึงความหมายและคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

2.11 การออกแบบกราฟิกสำหรับบรรจุภัณฑ์

ในปัจจุบันงานกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์เข้ามามีบทบาทสำคัญสำหรับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพราะงานกราฟิกเป็นส่วนประกอบหนึ่งของผลิตภัณฑ์ที่มีหน้าที่ในการสื่อสารให้ผู้บริโภคมาสนใจผลิตภัณฑ์นั้นคือ ภาพประกอบภายนอกของบรรจุภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดให้ผู้บริโภคเข้ามาดูผลิตภัณฑ์และสามารถบ่งบอกประเภทของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นงานกราฟิกนั้นเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคสามารถสัมผัสได้ ฉะนั้นการออกแบบกราฟิกสำหรับบรรจุภัณฑ์จึงต้องมีการออกแบบให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์

ประชิด ทิถบุตร (2531: 139-145) อธิบายถึง การออกแบบกราฟิก หมายถึง การสร้างสรรค์ลักษณะส่วนประกอบภายนอกของโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ให้สามารถสื่อสารสื่อความหมายความเข้าใจ ในอันที่จะให้ผลทางด้านจิตวิทยา ต่อผู้บริโภคบริโภค เช่น ให้ผลในการดึงดูดความสนใจ การให้มโนภาพถึงสรรพคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ การกระตุ้นให้เกิดความทรงจำ บุคลิกลักษณะของผลิตภัณฑ์ ยี่ห้อผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิต ด้วยการใช่วิธีการออกแบบ การจัดวางรูปตัวอักษร ถ้อยคำ โฆษณา เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางการค้า และอาศัยหลักศิลปะการจัดภาพให้เกิดความประสานกลมกลืนกันอย่างสวยงาม ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ สามารถสร้างสรรค์ได้ทั้งลักษณะ 2 มิติ บนพื้นผิวแผ่นราบของวัสดุ เช่น กระดาษ แผ่นพลาสติก แผ่นโลหะอบตีบุก หรือแผ่นอลูมิเนียม โฟม ฯลฯ ก่อนนำวัสดุต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบกันเป็นรูปทรงของบรรจุภัณฑ์ ประเภท Rigid Forms ที่ขึ้นรูปเป็นภาชนะบรรจุสำเร็จมาแล้ว หรืออาจจะสร้างสรรค์บนผิวภาชนะบรรจุรูปทรง 3 มิติ โดยตรงก็ได้เช่น ขวดแก้ว ขวดพลาสติก เป็นต้น ซึ่งลักษณะของการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่มักถือตามเกณฑ์ของเทคนิคการพิมพ์ในระบบต่าง ๆ เป็นหลัก

การออกแบบกราฟิกถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการบรรจุภัณฑ์เป็นอย่างมาก เพราะว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญนอกเหนือไปจากการบรรจุและการป้องกันผลิตภัณฑ์โดยตรงทำ

ให้บรรจุภัณฑ์ได้มีหน้าที่เพิ่มขึ้นมา โดยที่ลักษณะกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์และสลากได้แสดงบทบาทหน้าที่สำคัญ อันได้แก่

1. การสร้างทัศนคติที่ดึงดูดต่อผลิตภัณฑ์และผู้ผลิต

กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์และแผ่นสลาก ได้ทำหน้าที่เปรียบเสมือนสื่อประชาสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์ในอันที่จะเสนอต่อผู้บริโภค บริโภค แสดงออกถึงคุณงามความดีของผลิตภัณฑ์และความรับผิดชอบที่ผู้ผลิตมีต่อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยที่ลักษณะทางกราฟิกจะสื่อความหมายและปลุกฝังความรู้ ความเข้าใจ การนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ ตลอดจนสร้างความต่อเนื่องของการใช้ การเชื่อถือในคุณภาพ จนกระทั่งเกิดความศรัทธาเชื่อถือในผู้ผลิตในผลที่สุดด้วย

2. การชี้แจงและบ่งชี้ให้ผู้บริโภคทราบถึง ชนิด ประเภท ของผลิตภัณฑ์

ลักษณะกราฟิกเพื่อให้สื่อความหมายหรือถ่ายทอดความรู้สึกได้ว่า ผลิตภัณฑ์คืออะไร และผู้ใดเป็นผู้ผลิตนั้น มักนิยมอาศัยใช้ภาพและอักษรเป็นหลัก แต่ก็ยังอาจอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ ในการออกแบบ เช่น รูปทรง เส้น สี เป็นต้น ซึ่งจะสามารถสื่อให้เข้าใจความหมายได้ เช่นเดียวกับการใช้ภาพและข้อความอธิบายอย่างชัดเจน

3. การแสดงเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการ

ลักษณะรูปทรงและโครงสร้างของบรรจุภัณฑ์ ส่วนใหญ่มักมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในผลิตภัณฑ์แต่ละประเภททั้งนี้เพราะกรรมวิธีการผลิตบรรจุภัณฑ์ ใช้เครื่องจักรผลิตขึ้นมาภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ประกอบกับคู่แข่งชั้นในตลาดมีมาก ดังที่เห็นได้จากผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารสำเร็จรูปที่ผลิตและจำหน่ายอยู่อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะรูปทรงและโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันมาก เช่น อาหารกระป๋อง ขวดเครื่องดื่ม เป็นต้น บรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้มักมีขนาดสัดส่วน ปริมาณการบรรจุ ที่เหมือนกันหรือใกล้เคียงกันดังนั้นการออกแบบกราฟิกจึงมีบทบาทหน้าที่แสดงเอกลักษณ์หรือบุคลิกพิเศษที่เป็นลักษณะเฉพาะตน ของผลิตภัณฑ์และผู้ผลิตให้เกิดความเด่นชัด ผิดแผกจากผลิตภัณฑ์คู่แข่งชั้น เป็นที่สะดุดตาและเรียกร้องความสนใจจากผู้บริโภคทั้งเก่าและใหม่ให้จดจำได้ตลอดจนหาซื้อได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

4. การแสดงสรรพคุณและวิธีใช้ของผลิตภัณฑ์

เป็นการให้ข่าวสาร ข้อมูล ส่วนผสมหรือส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ภายในว่ามีคุณสมบัติ สรรพคุณและวิธีการใช้อย่างถูกต้องอย่างไรบ้าง ทั้งนี้โดยอาศัยการออกแบบการจัดวางภาพประกอบ ข้อความสั้นๆ ข้อมูลรายละเอียด ตลอดจนตรารับรองคุณภาพอื่น ๆ ให้สามารถเรียกร้องความสนใจผู้บริโภคให้หยิบเอาผลิตภัณฑ์ขึ้นมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจเลือกซื้อ การออกแบบกราฟิกเพื่อแสดงบทบาทในหน้าที่นี้จึงเปรียบเสมือนการสร้างบรรจุภัณฑ์ให้เป็น “พนักงานขายเงียบ” ที่ทำหน้าที่โฆษณาประชาสัมพันธ์แทนคน ณ บริเวณจุดซื้อนั่นเอง

องค์ประกอบในการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์จากที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการออกแบบ เพื่อให้เห็นถึงลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ และทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำ

ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้ ฉะนั้นการออกแบบกราฟิกควรคำนึงถึงเรื่อง การสร้างทัศนคติที่ดึงดูดต่อผลิตภัณฑ์และผู้ผลิต การชี้แจงและบ่งชี้ให้ผู้บริโภคทราบถึง ชนิด ประเภท ของผลิตภัณฑ์ การแสดงเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการ การแสดงสรรพคุณและวิธีใช้ของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ส่วนประกอบ 3 ส่วนที่สำคัญ คือ

1. การใช้ตัวอักษรและตัวพิมพ์
2. การใช้ภาพประกอบ
3. การเลือกใช้สี

1. การใช้ตัวอักษรและตัวพิมพ์

พวงศักร์ ไชยทิพย์ และ วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์ มีความเห็นสอดคล้องกันเรื่องอักษรตัวพิมพ์ คือ อักษรสำเร็จที่ได้รับการออกแบบและผลิตเป็นแม่แบบไว้สำหรับเลือกใช้ในงานพิมพ์ต่างๆ อักษรตัวพิมพ์มีความสำคัญต่อการออกแบบกราฟิกมาก บางครั้งก็นำมาเป็นสิ่งดึงดูดใจในการซื้อนั้น ด้วยการเลือกใช้ตัวอักษรที่มีรูปแบบแปลก น่าสนใจ หรือการขยายให้มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษและการใช้สีสันทันเข้าช่วย ตัวอักษรตัวพิมพ์ใช้เสนอเนื้อหาสาระข้อมูลที่ต้องการนำเสนอ โดยจะเลือกใช้ตัวอักษรที่มีรูปแบบเรียบง่าย ชัดเจน อ่านง่าย สามารถแบ่งรูปแบบตัวอักษรได้ดังนี้

ตัวอักษรแบบมีเชิง (Serif) เป็นแบบอักษรที่มีเส้นยื่นของฐานและปลายตัวอักษรในทางราบที่เรียกว่า serif ลักษณะของตัวอักษรจะมีเส้นตัวอักษรเป็นแบบหนบางไม่เท่ากัน เหมือนการเขียนประดิษฐ์ด้วยขนนกหรือปากกาปากแบน มีหลายรูปแบบและตั้งชื่อรูปแบบแตกต่างกันออกไป

ABCDEFGHI
JKLMNOPQ
RSTUVWX
YZabcdefghijklmnop
lmnopqrstuvwxyz
1234567890

ภาพประกอบ 16 ตัวอักษรแบบมีเชิง (Serif)

ตัวอักษรแบบไม่มีเชิง (Sans Serif) เป็นลักษณะของตัวอักษรอีกแบบหนึ่งที่มีรูปแบบเรียบง่าย ดูเป็นทางการ ต่างจากแบบแรก คือ ไม่มีเชิง หมายถึงไม่มีเส้นยื่นออกมาจากฐานและปลายของตัวอักษรในทางราบ นิยมใช้ในงานพิมพ์ทั่วไปและงานประชาสัมพันธ์

ABCDEFGHIJ
KLMNOPQRS
TUVWXYZ!a
bcdefghijkl

ภาพประกอบ 17 ตัวอักษรแบบไม่มีเชิง (Sans Serif)

ตัวอักษรแบบตัวเขียน (Script) ตัวอักษรแบบนี้เป็นแบบที่แตกต่างไป การออกแบบจะเน้นให้ตัวอักษรมีลักษณะคล้ายกับการเขียนด้วยลายมือ ซึ่งมีหางโยงต่อเนื่องกันระหว่างตัวอักษร มีขนาดเส้นอักษรหนาบางแตกต่างกัน นิยมทำให้เอียงเล็กน้อย

ABCDEFGHIJK
LMNOPQRS
TUVWXYZ abc
defghijklmnopqr
stuvwxyz 12345

ภาพประกอบ 18 ตัวอักษรแบบตัวเขียน (Script)

ตัวอักษรแบบตัวอักษณ (Text Letter) เป็นตัวอักษรโรมันแบบตัวเขียนอีก ลักษณะหนึ่งที่มีลักษณะเป็นแบบประดิษฐ์มีเส้นตั้งดำหนา ภายในตัวอักษรมีเส้นหนาบางคล้ายกับการเขียนด้วยพู่กัน หรือปากกาปลายตัด นิยมใช้ในการจารึกในเอกสารตำราสมัยโบราณ

ABCDEFGHIJK
LMNOPQRS
TUVWXYZa
bcdefghijklmno
pqrstuvwxyz

ภาพประกอบ 19 ตัวอักษรแบบตัวอักษณ (Text Letter)

ตัวอักษรแบบประดิษฐ์ (Display Type) หรือตัวอักษรตัวพิมพ์ขนาดใหญ่ มีลักษณะเด่น คือ การออกแบบตกแต่งตัวอักษรให้สวยงามเพื่อดึงดูดสายตา มีขนาดความหนาของเส้นอักษรที่หนากว่าแบบอื่น ๆ จึงนิยมใช้เป็นหัวเรื่อง ประกาศนียบัตร เป็นต้น

A B C D E F G
H I J K L M N
O P Q R S T U
V W X Y Z ! ?

ภาพประกอบ 20 ตัวอักษรแบบประดิษฐ์ (Display Type)

ตัวอักษรแบบสมัยใหม่ (Modern Type) เป็นตัวอักษรที่ประดิษฐ์ขึ้น มีลักษณะเรียบง่ายใช้ในงานประชาสัมพันธ์

A B C D E F G
H I J K L M N
O P Q R S T U
V W X Y Z ?

ภาพประกอบ 21 ตัวอักษรแบบสมัยใหม่ (Modern Type)

นอกจากตัวอักษรภาษาอังกฤษแล้วนั้นตัวอักษรภาษาไทยนั้นสามารถนำมาออกแบบในงานกราฟิกเช่นเดียวกันซึ่งอักษรภาษาไทยนั้นก็มีแบบของตัวอักษรภาษาไทยโดยแบ่งได้หลายชนิด ดังนี้

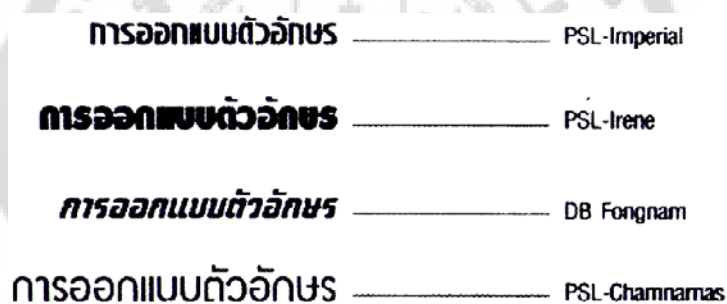
แบบดั้งเดิม หรือแบบมีหัว เป็นแบบที่เราคุ้นเคยกันมากที่สุด ซึ่งหัวอักษรนี้แหละที่เป็นเอกลักษณ์ของภาษาไทย

ภาพที่ 22 ตัวอักษรภาษาไทยแบบดั้งเดิม

ตัวอักษรแบบนี้ แสดงความเป็นทางการคล้าย ๆ กับ Serif ของภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังเป็นตัวที่เราคุ้นเคยและอ่านออกได้ง่าย ตัวอักษรแบบนี้จึงนำมาจัดวางเป็นเนื้อหาในงานสิ่งพิมพ์ (โสรัจจ์ นันทวัชรวิบูลย์: 2545: 170-171)

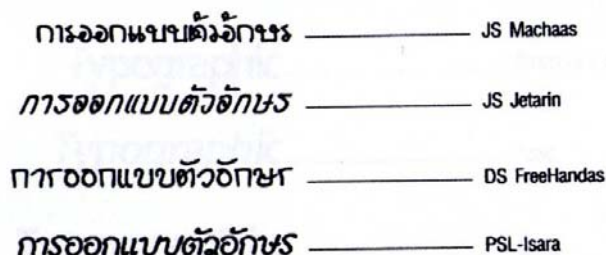
แบบหัวตัด หรือแบบไม่มีหัว เป็นตัวอักษรที่ดัดแปลงมาจากแบบมีหัวโดยตัวหัวออกเหมือนเขียนด้วยปากกาออแรง

ภาพประกอบ 23 ตัวอักษรภาษาไทยแบบหัวตัด

ตัวอักษรแบบนี้ให้อารมณ์ความรู้สึกถึงความทันสมัยมากกว่าแบบแรกจะเปรียบเทียบได้ก็เหมือนแบบ San Serif ของภาษาอังกฤษ จึงมักจะใช้ตัวอักษรแบบนี้กับงานที่ดูร่วมสมัยและเป็นสากลมากกว่า

แบบลายมือ ให้ความรู้สึกอิสระและเป็นธรรมชาติ

ภาพประกอบ 24 ตัวอักษรภาษาไทยแบบลายมือ

ตัวอักษรแบบนี้เหมาะที่จะใช้กับงานที่ไม่เป็นทางการ อีสระ ดูสนุกสนานและไรกฎเกณฑ์ เปรียบได้ไ้กับตัวอักษรแบบ Script ของภาษาอังกฤษ

แบบคัดลายมือ หรือเรียกว่าแบบอาลักษณ์ เป็นแบบที่เกิดจากการคัดลายมือ ด้วยปลายปากกาแบบโบราณที่มีหัวแหลม เช่น ปากกาขนนก เป็นต้น

การออกแบบตัวอักษร _____ JS Prajuk

การออกแบบตัวอักษร _____ JS Wansika

การออกแบบตัวอักษร _____ JS Yodthida

การออกแบบตัวอักษร _____ DS JumParas

ภาพประกอบ 25 ตัวอักษรภาษาไทยแบบคัดลายมือ

ตัวอักษรแบบนี้แสดงความเป็นทางการ และให้ความรู้สึกถึงพิธีรีตองแบบไทย ๆ นอกจากนี้ตัวอักษรยังให้ความรู้สึกถึงความเคารพและให้เกียรติกันจึงไม่แปลกถ้าเราจะเห็นตัวอักษรแบบนี้ปรากฏอยู่ในการ์ดเชิญในงานมงคลต่าง ๆ

แบบประดิษฐ์ เป็นตัวอักษรที่ดัดแปลงเพื่อให้เข้ากับงานต่าง ๆ ที่จะออกแบบทั้งนี้ยังต้องคงความสะอาดตาน่าสนใจ

การออกแบบตัวอักษร _____ JS Samurai

การออกแบบตัวอักษร _____ JS Chawlewhiang

การออกแบบตัวอักษร _____ PSL-SamsonStar

การออกแบบตัวอักษร _____ PSL-Samson Outline

ภาพประกอบ 26 ตัวอักษรภาษาไทยแบบประดิษฐ์

ตัวอักษรที่เป็นแบบประดิษฐ์ให้ความรู้สึกที่หลากหลายสุดแล้วแต่เราจะเลือกแบบไหนมาจัดวาง เพื่อให้กลมกลืนและสื่อความหมายในงานออกแบบของเรา ตัวอักษรนี้ก็เหมือน Display Type ของตัวอักษรภาษาอังกฤษ

การนำตัวอักษรมาใช้บนบรรจุภัณฑ์นั้น ลักษณะการใช้งานที่สำคัญมี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นหัวเรื่องหรือชื่อสินค้า ชื่อหัวข่าวหรือข้อความพาดหัว หรือข้อความที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ ส่วนนี้จะเน้นความโดดเด่นของรูปแบบมากที่สุด เราเรียกรูปแบบอักษรกลุ่มนี้ว่า เป็นแบบ Display Face

ส่วนที่ 2 คือ ส่วนข้อความที่แสดงเนื้อหารายละเอียดต่างๆ นิยมใช้ตัวอักษรที่เรียกว่าแบบ Book Face หรือเป็นแบบตัว Text ซึ่งมีรูปแบบที่เรียบง่าย สะดวกในการอ่านมากที่สุด ในการเลือกใช้ตัวอักษรแบบใดเกี่ยวกับงานที่ออกแบบ ผู้ออกแบบควรได้พิจารณาสิ่งต่อไปนี้

- รูปแบบตัวอักษร (Type Style)
- ขนาดของตัวอักษร (Type Size)
- รูปร่างลักษณะของตัวอักษร (Type Character)

การใช้ภาพประกอบ

ภาพประกอบในงานออกแบบกราฟิกประกอบด้วย 2 ประเภทหลัก คือ ภาพถ่าย (Photograph) และ ภาพวาดประกอบ (Illustration)

ภาพถ่าย (Photograph) คือ ภาพประกอบถูกสร้างขึ้นจากการบันทึกภาพของสิ่งต่าง ที่ปรากฏอยู่โดยรอบตัวเราด้วยกล้องถ่ายภาพ และอุปกรณ์ถ่ายภาพ

ภาพวาดประกอบ (Illustration) คือ ภาพประกอบถูกสร้างขึ้นจากจินตนาการของนักออกแบบโดยได้รับแรงบันดาลใจในการออกแบบจากสิ่งที่ปรากฏอยู่โดยรอบตัวเรา ภาพประกอบสามารถแบ่งได้หลายประเภท ได้แก่ ภาพวาดเหมือนจริง ภาพนามธรรม ภาพเหนือจริง ภาพการ์ตูน ภาพล้อเลียน ซึ่งในปัจจุบันภาพวาดประกอบมีบทบาทสำคัญไม่น้อยกว่าภาพถ่าย (ศิริพรณ์ ปีเตอร์. 2549: 73,78)

ภาพและส่วนประกอบตกแต่งที่ปรากฏอยู่บนบรรจุภัณฑ์นั้นวัตถุประสงค์ของนำภาพมาประกอบในงานกราฟิก คือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อความหมายของผลิตภัณฑ์ ดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็น เพื่อสร้างความสวยงามให้กับบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

การเลือกใช้สี

สีมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับมนุษย์ สีจะปรากฏให้เราเห็นได้อยู่ทุกหนทุกแห่ง สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว เราก็จะประกอบไปด้วยสีอันต่างๆมากมาย

สีจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งในการออกแบบ เพราะสีจะมีอิทธิพลต่อการแสดงอารมณ์ของงานออกแบบชิ้นนั้นๆ ฉะนั้นเราควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสี เพื่อนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด

สี หมายถึง แสงที่มากกระทบวัตถุแล้วสะท้อนเข้าตาเรา ทำให้เห็นเป็นสีต่างๆ การที่เรามองเห็นวัตถุเป็นสีใดๆ ได้ เพราะวัตถุนั้นดูดแสงสีอื่น สะท้อนแต่สีของมันเอง เช่น วัตถุสีแดง เมื่อมีแสงส่องกระทบ ก็จะดูดทุกสี สะท้อนแต่สีแดง ทำให้เรามองเห็นเป็นสีแดง

อารี สุทธิพันธุ์ (2535: 123) กล่าวว่า สี หมายถึง ลักษณะความเข้มของแสงที่ปรากฏ แก่ตาให้เป็นสี เช่น เขียว แดง เหลือง น้ำเงิน ฯลฯ สีที่เราเห็นได้เป็นรังสีชนิดหนึ่ง ซึ่งมีช่วงแสงระยะหนึ่งที่เราสามารถรับรู้ได้เรียกว่า Visual Rays

แม่สี คือ สีที่นำมาผสมกันแล้วทำให้เกิดสีใหม่ ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากสีเดิม แม่สี มีอยู่ 2 ชนิด คือ

1. แม่สีของแสง เกิดจากการหักเหของแสงผ่านแท่งแก้วปริซึม มี 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน อยู่ในรูปของแสงรังสี ซึ่งเป็นพลังงานชนิดเดียวที่มีสี คุณสมบัติของแสงสามารถนำมาใช้ในการถ่ายภาพ ภาพโทรทัศน์ การจัดแสงสีในการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

2. แม่สีวัตถุ เป็นสีที่ได้มาจากธรรมชาติ และจากการสังเคราะห์โดยกระบวนการเคมี มี 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน แม่สีวัตถุเป็นแม่สีที่นำมาใช้งานกันอย่างกว้างขวาง ในวงการศิลปะ วงการอุตสาหกรรม ฯลฯ

แม่สีวัตถุ เมื่อนำมาผสมกันตามหลักเกณฑ์ จะทำให้เกิด วงจรสี ซึ่งเป็นวงสีธรรมชาติ เกิดจากการผสมกันของแม่สีวัตถุ เป็นสีหลักที่ใช้งานกันทั่วไป ในวงจรสี จะแสดงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

วงจรสี (Colour Circle)

สีขั้นที่ 1 คือ แม่สี ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน

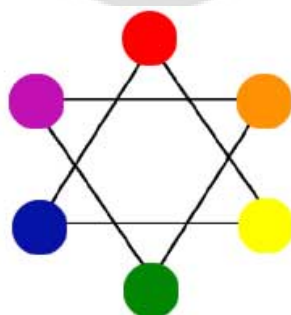
สีขั้นที่ 2 คือ สีที่เกิดจากสีขั้นที่ 1 หรือแม่สีผสมกันในอัตราส่วนที่เท่ากัน จะทำให้

เกิดสีใหม่ 3 สี ได้แก่

สีแดง ผสมกับสีเหลือง ได้สี ส้ม

สีแดง ผสมกับสีน้ำเงิน ได้สีม่วง

สีเหลือง ผสมกับสีน้ำเงิน ได้สีเขียว

ภาพประกอบ 27 วงจรสีขั้นที่ 1 และ วงจรสีขั้นที่ 2

สีชั้นที่ 3 คือ สีที่เกิดจากสีชั้นที่ 1 ผสมกับสีชั้นที่ 2 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน จะได้สีอื่น ๆ อีก 6 สี คือ

สีแดง ผสมกับสีส้ม ได้สี ส้มแดง

สีแดง ผสมกับสีม่วง ได้สี ม่วงแดง

สีเหลือง ผสมกับสีเขียว ได้สีเขียวเหลือง

สีน้ำเงิน ผสมกับสีเขียว ได้สีเขียวน้ำเงิน

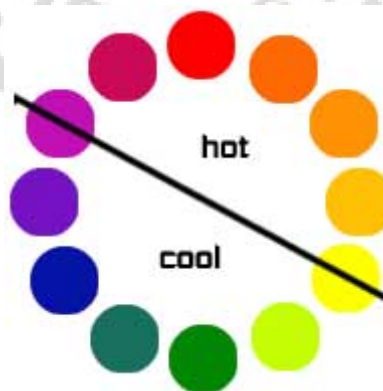
สีน้ำเงิน ผสมกับสีม่วง ได้สีม่วงน้ำเงิน

สีเหลือง ผสมกับสีส้ม ได้สีส้มเหลือง

ภาพประกอบ 28 วงจรสีชั้นที่ 3

วรรณะของสี คือสีที่ให้ความรู้สึกร้อน-เย็น ในวงจรสีจะมีสีร้อน 7 สี และ สีเย็น 7 สี ซึ่งแบ่งที่ สีม่วงกับสีเหลือง ซึ่งเป็นได้ทั้งสองวรรณะ

ภาพประกอบ 29 วรรณะของสี

สีตรงข้าม หรือสีตัดกัน หรือสีคู่ปฏิปักษ์ เป็นสีที่มีค่าความเข้มของสี ตัดกันอย่าง รุนแรง ในทางปฏิบัติไม่นิยมนำมาใช้ร่วมกัน เพราะจะทำให้แต่ละสีไม่สดใส เท่าที่ควร การนำสีตรงข้ามกัน มาใช้ร่วมกัน อาจกระทำไดดังนี้

1. มีพื้นที่ของสีหนึ่งมาก อีกสีหนึ่งน้อย
2. ผสมสีอื่นๆ ลงไปสีใดสีหนึ่ง หรือทั้งสองสี
3. ผสมสีตรงข้ามลงไปในสีทั้งสองสี

สีกลาง คือ สีที่เข้าได้กับสีทุกสี สีกลางในวงจรสี มี 2 สี คือ สีน้ำตาล กับ สีเทา สีน้ำตาล เกิดจากสีตรงข้ามกันในวงจรสีผสมกัน ในอัตราส่วนที่เท่ากัน สีน้ำตาลมี คุณสมบัติที่สำคัญ คือ ใช้ผสมกับสีอื่นแล้วจะทำให้สีนั้น ๆ เข้มขึ้นโดยไม่เปลี่ยน แปลงค่าสี ถ้าผสมมาก ๆ เข้าก็จะกลายเป็นสีน้ำตาล สีเทา เกิดจากสีทุกสี ๆ สีในวงจรสีผสมกัน ในอัตราส่วนเท่ากัน สีเทา มีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ ใช้ผสมกับสีอื่น ๆ แล้วจะทำให้ มีด หมน ใช้ในส่วนที่เป็นเงา ซึ่งมีน้ำหนักอ่อนแก่ในระดับต่าง ๆ ถ้าผสมมาก ๆ เข้าจะกลายเป็นสีเทา

ความรู้สึกเกี่ยวกับสีในเชิงจิตวิทยา

สีแดง ให้ความรู้สึกร้อน รุนแรง กระตุ้น ทำท่าย เคลื่อนไหว ตื่นเต้น ใจ มีพลัง ความอุดมสมบูรณ์ ความมั่งคั่ง ความรัก ความสำคัญ อันตราย

สีส้ม ให้ความรู้สึก ร้อน ความอบอุ่น ความสดใส มีชีวิตชีวา วัยรุ่น ความคึกคะนอง การปลดปล่อย ความเปรี้ยว การระวัง

สีเหลือง ให้ความรู้สึกแจ่มใส ความสดใส ความร่าเริง ความเบิกบานสดชื่น ชีวิตใหม่ ความสด ใหม่ ความสุขสว่าง การแผ่กระจาย อำนาจบารมี

สีเขียว ให้ความรู้สึก สงบ เย็น ร่มรื่น ร่มเย็น การพักผ่อน การผ่อนคลาย ธรรมชาติ ความปลอดภัย ปกติ ความสุข ความสุขุม เยือกเย็น

สีน้ำเงิน ให้ความรู้สึกสงบ สุขุม สุภาพ หนักแน่น เครื่องขีมิ เอาการเอา งาน ละเอียด รอบคอบ สง่างาม มีศักดิ์ศรี สูงศักดิ์ เป็นระเบียบถ่อมตน

สีม่วง ให้ความรู้สึก มีเสน่ห์ น่าติดตาม เร้นลับ ซ่อนเร้น มีอำนาจ มีพลังแฝง อยู่ ความรัก ความเศร้า ความผิดหวัง ความสงบ ความสูงศักดิ์

สีฟ้า ให้ความรู้สึก ปลอดภัยโปร่งโล่ง กว้าง เบา โปร่งใส สะอาด ปลอดภัย ความสว่าง ลมหายใจ ความเป็นอิสระเสรีภาพ การช่วยเหลือ แบ่งปัน

สีขาว ให้ความรู้สึก บริสุทธิ์ สะอาด สดใส เบบาง อ่อนโยน เปิดเผย การเกิด ความรัก ความหวัง ความจริง ความเมตตา ความศรัทธา ความดีงาม

สีดำ ให้ความรู้สึก มีด สกปรก ลึกลับ ความสิ้นหวัง จุดจบ ความตาย ความชั่ว ความลับ ทารุณ โหดร้าย ความเศร้า หนักแน่น เข้มแข็ง อดทน มีพลัง

สีชมพู ให้ความรู้สึก อบอุ่น อ่อนโยน นุ่มนวล อ่อนหวาน ความรัก เอาใจใส่ วัยรุ่น หนุ่มสาว ความน่ารัก ความสดใส

สีเทา ให้ความรู้สึก เศร้า อาลัย ท้อแท้ ความลึกลับ ความหดหู่ ความชรา ความสงบ ความเจียม สุภาพ สุขุม ถ่อมตน

สีทอง ให้ความรู้สึก ความหรูหรา โอ้อ่า มีราคา สูงค่า สิ่งสำคัญ ความเจริญรุ่งเรือง ความสุข ความมั่งคั่ง ความร่ำรวย การแผ่กระจาย

ผู้สร้างสรรค์งานออกแบบจะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สีโดยตรง มัณฑนากรจะคิดค้นสีขึ้นมาเพื่อให้ในงานตกแต่ง คนออกแบบจากเวทีการแสดงจะคิดค้นสีเกี่ยวกับแสง จิตรกรก็จะคิดค้นสีขึ้นมาบรรยายให้เหมาะสมกับ ความคิด และจินตนาการของตน แล้วตัวเราจะคิดค้นสีขึ้นมาเพื่อความงาม ความสุข สำหรับเรามีได้หรือ สีที่ใช้สำหรับการออกแบบนั้น ถ้าเราจะใช้ให้เกิดความสวยงาม ตรงตามความต้องการของเรา มีหลักในการใช้กว้างๆ อยู่ 2 ประการ คือ การใช้สีกลมกลืนกัน และการใช้สีตัดกัน

1. การใช้สีกลมกลืนกัน การใช้สีให้กลมกลืนกัน เป็นการใช้สีหรือน้ำหนักของสีให้ใกล้เคียงกัน หรือคล้ายคลึงกัน เช่น การใช้สีแบบเอกรงค์ เป็นการใช้สีเดียวที่มีน้ำหนักอ่อนแก่หลายลำดับ การใช้สีข้างเคียง เป็นการใช้สีที่เคียงกัน 2 – 3 สี ในวงสี เช่น สีแดง สีส้มแดง และสีม่วงแดง การใช้สีใกล้เคียง เป็นการใช้สีที่อยู่เรียงกันในวงสีไม่เกิน 5 สี ตลอดจนการใช้สีวรรณะร้อนและวรรณะเย็น (warm tone colors and cool tone colors) ดังได้กล่าวมาแล้ว

2. การใช้สีตัดกัน สีตัดกันคือสีที่อยู่ตรงข้ามกันในวงจรสี (ดูภาพวงจรสี ด้านซ้ายมือประกอบ) การใช้สีให้ตัดกันมีความจำเป็นมาก ในงานออกแบบ เพราะช่วยให้เกิดความน่าสนใจ ในทันทีที่พบเห็น สีตัดกันอย่างแท้จริงมี อยู่ด้วยกัน 6 คู่สี คือ

- 2.1 สีเหลือง ตรงข้ามกับ สีม่วง
- 2.2 สีส้ม ตรงข้ามกับ สีน้ำเงิน
- 2.3 สีแดง ตรงข้ามกับ สีเขียว
- 2.4 สีเหลืองส้ม ตรงข้ามกับ สีม่วงน้ำเงิน
- 2.5 สีส้มแดง ตรงข้ามกับ น้ำเงินเขียว
- 2.6 สีม่วงแดง ตรงข้ามกับ สีเหลืองเขียว

การใช้สีตัดกัน ควรคำนึงถึงความเป็นเอกภาพด้วย วิธีการใช้มีหลายวิธี เช่น ใช้สีให้มีปริมาณต่างกัน เช่น ใช้สีแดง 20 % สีเขียว 80% หรือ ใช้เนื้อสีผสมในกันและกัน หรือใช้สีหนึ่งสีใดผสมกับสีคู่ที่ตัดกัน ด้วยปริมาณเล็กน้อย รวมทั้งการเอาสีที่ตัดกันมาทำให้เป็นลวดลายเล็กๆ สลับกัน ในผลงานชิ้นหนึ่ง อาจจะใช้สีให้กลมกลืนกันหรือตัดกันเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจใช้พร้อมกันทั้ง 2 อย่าง ทั้งนี้แล้วแต่ความต้องการ และความคิดสร้างสรรค์ของเรา ไม่มีหลักการ หรือรูปแบบที่ตายตัว ในงานออกแบบ หรือการจัดภาพ หากเรารู้จักใช้สีให้มีสภาพโดยรวมเป็นวรรณะร้อน หรือวรรณะเย็น เราจะ สามารถควบคุม และสร้างสรรค์ภาพให้เกิดความประสานกลมกลืน งดงามได้ง่ายขึ้น เพราะสีมีอิทธิพลต่อ มวล ปริมาตร และช่องว่าง สีมียุคสมบัติที่ทำให้เกิดความกลมกลืน หรือขัดแย้งได้ สีสามารถขับเน้นให้ให้เกิด จุดเด่น และการรวมกันให้เกิดเป็นหน่วยเดียวกันได้ เราในฐานะผู้ใช้สีต้องนำหลักการต่างๆ ของสีไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้อง กับเป้าหมายในงานของเรา เพราะสีมีผลต่อการออกแบบ คือ

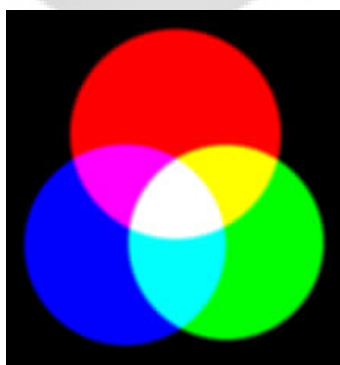
1. สร้างความรู้สึก สีให้ความรู้สึกต่อผู้พบเห็นแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และภูมิหลัง ของแต่ละคน สีบางสีสามารถรักษาบำบัดโรคจิตบางชนิดได้ การใช้สีภายใน หรือ ภายนอกอาคาร จะมีผลต่อการ สัมผัส และสร้างบรรยากาศได้

2. สร้างความน่าสนใจ สีมี่อิทธิพลต่องานศิลปะการออกแบบ จะช่วยสร้างความประทับใจ และความน่าสนใจเป็นอันดับแรกที่พบเห็น

3. สีบอกสัญลักษณ์ของวัตถุ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ หรือภูมิหลัง เช่น สีแดงสัญลักษณ์ของไฟ หรือ อันตราย สีเขียวสัญลักษณ์แทนพืช หรือความปลอดภัย เป็นต้น

4. สีช่วยให้เกิดการรับรู้ และจดจำ งานศิลปะการออกแบบต้องการให้ผู้พบเห็นเกิดการจดจำ ในรูปแบบ และผลงาน หรือเกิดความประทับใจ การใช้สีจะต้องสะดุดตา และมีเอกภาพระบบสี RGB

ระบบสี RGB เป็นระบบสีของแสง ซึ่งเกิดจากการหักเหของแสงผ่านแท่งแก้วปริซึมจะเกิดแถบสีที่เรียกว่า สเปกตรัม (Spectrum) ซึ่งแยกสีตามทึ่สายตามองเห็นได้ 7 สีคือ แดง แสด เหลือง เขียว น้ำเงิน คราม ม่วง ซึ่งเป็นพลังงานอยู่ในรูปของรังสี ที่มีช่วงคลื่นที่สายตา สามารถมองเห็นได้ แสงสีม่วงมีความถี่คลื่นสูงที่สุด คลื่นแสงที่มีความถี่สูงกว่าแสงสีม่วง เรียกว่า อุลตราไวโอเล็ต (Ultra Violet) และคลื่นแสงสีแดง มีความถี่คลื่นต่ำที่สุด คลื่นแสงที่ต่ำกว่าแสงสีแดงเรียกว่า อินฟราเรด (InfraRed) คลื่นแสงที่มีความถี่สูงกว่าสีม่วง และต่ำกว่าสีแดงนั้น สายตาของมนุษย์ไม่สามารถรับได้ และเมื่อศึกษาดูแล้วแสงสีทั้งหมดเกิดจาก แสงสี 3 สี คือ สีแดง (Red) สีน้ำเงิน (Blue)และสีเขียว (Green) ทั้งสามสีถือเป็นแม่สีของแสง เมื่อนำมาฉายรวมกันจะทำให้เกิดสีใหม่ อีก 3 สี คือ สีแดงมาเจนน้ำ สีฟ้าไซแอน และสีเหลือง และถ้าฉายแสงสีทั้งหมดรวมกันจะได้แสงสีขาว จากคุณสมบัติของแสงนี้เรา ได้นำมาใช้ประโยชน์ทั่วไป ในการฉายภาพยนตร์ การบันทึกภาพวิดีโอ ภาพโทรทัศน์การสร้างภาพเพื่อการนำเสนอทางจอคอมพิวเตอร์ และการจัดแสงสีในการแสดง เป็นต้น

ภาพประกอบ 30 ระบบสี RGB

ระบบสี CMYK

ระบบสี CMYK เป็นระบบสีชนิดที่เป็นวัตถุ คือสีแดง เหลือง น้ำเงิน แต่ไม่ใช่สีน้ำเงิน ที่เป็นแม่สีวัตถุธาตุ แม่สีในระบบ CMYK เกิดจากการผสมกันของแม่สีของแสง หรือ ระบบสี RGB คือ

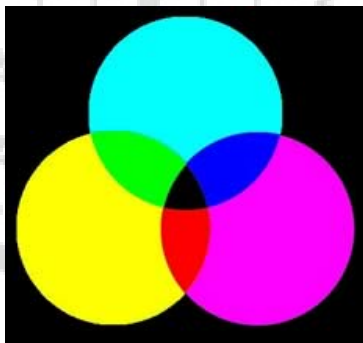
แสงสีน้ำเงิน + แสงสีเขียว = สีฟ้า (Cyan)

แสงสีน้ำเงิน + แสงสีแดง = สีแดง (Magenta)

แสงสีแดง + แสงสีเขียว = สีเหลือง (Yellow)

สีฟ้า (Cyan) สีแดง (Magenta) สีเหลือง (Yellow) นี้นำมาใช้ในระบบการพิมพ์ และ มีการเพิ่มเติม สีดำเข้าไป เพื่อให้มีน้ำหนักเข้มขึ้นอีก เมื่อรวมสีดำ (Black = K) เข้าไป จึงมีสี สี โดยทั่วไปจึงเรียกระบบการพิมพ์นี้ว่าระบบการพิมพ์สี่สี (CMYK)

ระบบการพิมพ์สี่สี (CMYK) เป็นการพิมพ์ภาพในระบบที่ทันสมัยที่สุด และได้ ภาพ ใกล้เคียงกับภาพถ่ายมากที่สุด โดยทำการพิมพ์ทีละสี จากสีเหลือง สีแดง สีน้ำเงิน และสีดำ ถ้าลองใช้แว่นขยายส่องดู ผลงานพิมพ์ชนิดนี้ จะพบว่า จะเกิดจากจุดสีเล็ก ๆ สีสีอยู่เต็มไปหมด การที่เรามองเห็นภาพมีสีต่าง ๆ นอกเหนือจากสี่สีนี้ เกิดจากการผสมของเม็ดสีเหล่านี้ใน ปริมาณต่าง ๆ คิดเป็น % ของปริมาณเม็ดสี ซึ่งกำหนดเป็น 10-20-30-40-50-60-70-80-90 จนถึง 100 %

ภาพประกอบ 31 ระบบสี CMYK

ในการออกแบบกราฟิกที่ผู้ออกแบบควรคำนึงสิ่งทีกว่าข้างต้นแล้วนั้นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญ กับงานด้านการออกแบบคือเรื่ององค์ประกอบศิลป์ เพราะเนื่องจากการออกแบบกราฟิกนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับเรื่อง เส้น (Line) รูปร่าง-รูปทรง (Shape-Form) พื้นผิว (Texture) บริเวณว่าง (Space) ฉะนั้นแล้วผู้ออกแบบควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบศิลป์ด้วยเพื่อนำไปใช้ในงาน ออกแบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เส้น (Line)

สมชาย พรหมสุวรรณ (2548: 5) กล่าวว่า เส้น คือ ลักษณะของวัตถุ สิ่งของ หรือ ลักษณะของบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ที่มีความยาวเป็นหลายเท่าของความกว้าง สามารถแสดงทิศทางได้ชัดเจน

ออนไลน์ (2553) กล่าวว่า เส้น คือ ร่องรอยที่เกิดจากเคลื่อนที่ของจุด หรือถ้าเรานำจุดมาวางเรียงต่อ ๆ กันไป ก็จะเกิดเป็นเส้นขึ้น เส้นมีมิติเดียว คือ ความยาว ไม่มีความกว้าง ทำหน้าที่เป็นขอบเขต ของที่ว่าง รูปร่าง รูปทรง หน้าหนัก สี ตลอดจนกลุ่มรูปทรงต่าง ๆ รวมทั้งเป็นแกนหรือโครงสร้างของรูปร่างรูปทรง

ลักษณะของเส้น

1. เส้นตั้ง หรือ เส้นตั้ง ให้ความรู้สึกทางความสูง สง่า มั่นคง แข็งแรงหนักแน่นเป็นสัญลักษณ์ของความซื่อตรง
2. เส้นนอน ให้ความรู้สึกทางความกว้าง สงบ ราบเรียบ นิ่ง ผ่อนคลาย
3. เส้นเฉียง หรือ เส้นทะแยงมุม ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหว รวดเร็ว ไม่มั่นคง
4. เส้นหยัก หรือ เส้นซิกแซก แบบฟันปลา ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว อย่างเป็นจังหวะ มีระเบียบ ไม่ราบเรียบ น่ากลัว อันตราย ขัดแย้ง ความรุนแรง
5. เส้นโค้ง แบบคลื่น ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ ลื่นไหล ต่อเนื่อง สุภาพอ่อนโยนนุ่มนวล
6. เส้นโค้งแบบกันหอย ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว คลื่นคลาย หรือเติบโตในทิศทางที่หมุนวน ถ้ามองเข้าไปจะเห็นพลังความเคลื่อนไหวที่ไม่สิ้นสุด
7. เส้นโค้งวงแคบ ให้ความรู้สึกถึงพลังความเคลื่อนไหวที่รุนแรง การเปลี่ยนทิศทางที่รวดเร็ว ไม่หยุดนิ่ง
8. เส้นประ ให้ความรู้สึกที่ไม่ต่อเนื่อง ขาด หาย ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเครียด

ความสำคัญของเส้น

1. ใช้ในการแบ่งที่ว่างออกเป็นส่วน ๆ
2. กำหนดขอบเขตของที่ว่าง หมายถึง ทำให้เกิดเป็นรูปร่าง (Shape) ขึ้นมา
3. กำหนดเส้นรอบนอกของรูปทรง ทำให้มองเห็นรูปทรง (Form) ชัดขึ้น
4. ทำหน้าที่เป็นน้ำหนักอ่อนแก่ ของแสดงและเงา หมายถึง การแรเงาด้วยเส้น
5. ให้ความรู้สึกด้วยการเป็นแกนหรือโครงสร้างของรูป และโครงสร้างของภาพ

รูปร่าง-รูปทรง (Shape-Form)

รูปร่าง (Shape) คือ รูปแบน ๆ มี 2 มิติ มีความกว้างกับความยาว ไม่มีความหนาเกิดจากเส้นรอบนอกที่แสดงพื้นที่ขอบเขต ของรูปต่าง ๆ เช่น รูปวงกลม รูปสามเหลี่ยม หรือ รูปอิสระที่แสดงเนื้อที่ของผิวที่เป็นระนาบมากกว่าแสดงปริมาตรหรือมวล

รูปทรง (Form) คือ ภาพสามมิติที่ต่อเนื่องจากรูปร่าง โดยมีความหนา หรือความลึก ทำให้ภาพประกอบเห็นมี ความชัดเจน และสมบูรณ์

ประเภทรูปร่างและรูปทรงแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ คือ

รูปเรขาคณิต (Geometric Form) มีรูปร่างรูปทรงที่แน่นอน มาตรฐาน สามารถวัดหรือคำนวณได้ มีกฎเกณฑ์ เช่น รูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม รูปวงรี ห้าเหลี่ยม หกเหลี่ยม พีระมิด เป็นต้น รูปเรขาคณิตเป็นโครงสร้างพื้นฐานของรูปทรงต่าง ๆ ดังนั้น การสร้างสรรค์รูปอื่น ๆ ควรศึกษารูปเรขาคณิตให้เข้าใจก่อน

รูปทรงธรรมชาติ (Nature Form) เป็นการเลียนแบบธรรมชาติ นำรูปทรงที่มีอยู่ตามธรรมชาติรอบตัวเรา เช่น ดอกไม้, ใบไม้, สัตว์ต่าง ๆ, สัตว์น้ำ แมลง, มนุษย์ เป็นต้น มาใช้เป็นแม่แบบในการออกแบบและสร้างสรรค์ โดยยังคงให้ความรู้สึกและรูปทรงที่เป็นธรรมชาติอยู่ส่วนผลงานบางชิ้น ที่ล้อเลียนธรรมชาติ โดยใช้รูปทรงเช่น ตุ๊กตาหมี, การ์ตูน, อวัยวะของร่างกายเรา เป็นต้น ยังคงเป็นรูปทรงตามธรรมชาติ ให้เห็นอยู่ บางครั้งได้มีการนำวัสดุที่มีอยู่ ตามธรรมชาติ เช่น เปลือกหอย, กิ่งไม้, ขนนก ฯลฯ นำมาออกแบบ ดัดแปลง สร้างสรรค์ผลงาน รูปทรงก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก

รูปทรงอิสระ (Free Form) เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ไม่แน่นอน ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว เลื่อนไหล ให้ความอิสระ และได้อารมณ์ ความเคลื่อนไหวเป็นอย่างดี รูปอิสระอาจเกิดจากรูปเรขาคณิตหรือรูปธรรมชาติ ที่ถูกกระทำจนมีรูปลักษณะเปลี่ยนไปจากเดิมจนไม่เหลือสภาพเดิม

พื้นผิว (Texture)

เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ (2540: 26) กล่าวว่า พื้นผิว หมายถึง บริเวณผิวนอกของสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็น รับรู้ได้ด้วยการสัมผัสทางตาและกายสัมผัส พื้นผิวสามารถก่อให้เกิดความรู้สึกในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น หยาบ ละเอียด มัน วาว ด้านและขรุขระ

การเกิดของพื้นผิว

พื้นผิวเกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะคือ

1. เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ พื้นผิวของเปลือกไม้ ก้อนกรวด ก้อนหิน กิ่งไม้ ใบไม้ ผิวหนังสัตว์ (เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. 2540: 26)

2. เกิดขึ้นโดยมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ การขูด ขีด ระบาย ฯลฯ ให้เกิดเป็นร่องรอยพื้นผิวในลักษณะต่าง ๆ เช่น การเขียนเส้นด้วยปากกา ดินสอ การเขียนสีด้วยแปรงแห้ง ๆ การใช้ฟองน้ำและแท้มสีบนกระดาษ ใช้กระดาษเนื้อบางทาบบนพื้นผิวต่าง ๆ และใช้ดินสอหรือวัสดุอื่น ๆ ถูด้านบนของกระดาษจะได้พื้นผิวลักษณะต่าง ๆ

3. เกิดขึ้นโดยกระบวนการผลิตของเครื่องจักร ได้แก่ การผลิตวัสดุให้มีพื้นผิวที่แตกต่างกันแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดคือ

3.1 พื้นผิวล้อธรรมชาติ เป็นพื้นผิวที่สร้างขึ้นเพื่อเลียนแบบธรรมชาติ เช่น ลายของผิวหนังสัตว์ ไบไม้ ลายหินอ่อน ฯลฯ ลงบนผิวหน้าของกระดาษ ไม้ และวัสดุอื่น ๆ

3.2 พื้นผิวสร้างขึ้นใหม่ เป็นพื้นผิวที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยไม่อิงธรรมชาติ เช่น ลายลูกฟุตบอลกระดาษ พื้นผิวของโลหะ เนื้อผ้า และพื้นผิวบนวัสดุต่าง ๆ

ลักษณะของพื้นผิว

พื้นผิวมี 2 ลักษณะคือ

1. พื้นผิวจริง (Real Textures) หมายถึงพื้นผิวที่สามารถจับต้องได้เช่น เปลือกของต้นไม้ ไบไม้ ก้อนหิน ก้อนกรวด ผลไม้ ผิวหนังคน สัตว์ เป็นต้น

2. พื้นผิวเทียม (Artificial Textures) หมายถึง พื้นผิวที่รับรู้ได้ด้วยการสัมผัสทางการเห็นว่า เรียบ หยาบ ขรุขระ แต่ความจริงแล้วเป็นพื้นผิวที่สร้างขึ้นเลียนแบบธรรมชาติด้วยวัสดุต่าง ๆ เป็นพื้นผิวลายหนังสัตว์ ลายไม้ ลายหิน แต่เมื่อสัมผัสจะมีลักษณะเรียบหรือขรุขระขึ้นอยู่กับวัสดุที่ผลิต (เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. 2540: 27-28)

ความรู้สึกที่ได้รับจากพื้นผิว

พื้นผิวจะให้ความรู้สึกแตกต่างกันดังนี้

1. พื้นผิวละเอียดเรียบมีสีอ่อน จะให้ความรู้สึกนุ่มนวล บอบบาง เบา สุภาพ แสดงความเป็นหญิง ถ้าพื้นผิวเรียบมัน วาว จะให้ความรู้สึกหรูหรา มีราคา ลื่น

2. พื้นผิวหยาบ จะให้ความรู้สึกเข้มแข็ง หนักแน่น น่ากลัว กระด้าง แสดงความเป็นชาย

บริเวณว่าง (Space)

บริเวณว่าง (Space) หมายถึง บริเวณที่เป็นความว่างไม่ใช่ส่วนที่เป็นรูปทรงหรือเนื้อหาในการจัดองค์ประกอบใดก็ตามถ้าปล่อยให้พื้นที่ว่างมากและให้มีรูปทรงน้อย การจัดนั้นจะให้ความรู้สึกอ้าอ้าง โดดเดี่ยว

เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ (2540:41) กล่าวว่า บริเวณว่าง หมายถึง บริเวณที่ล้อมรอบรูปทรง ระยะห่างระหว่างรูปทรง พื้นที่ระนาบว่างเปล่าหรือที่ว่างภายในรูปทรง มีรูปลักษณะเป็น 2 มิติ และ 3 มิติ

ลักษณะของบริเวณว่าง

ลักษณะของบริเวณว่างมี 2 ลักษณะ คือ

1. บริเวณว่างจริง (Physical space) หรือบริเวณว่างทางกายภาพ หมายถึงบริเวณว่างที่ปรากฏจริงในงานประติมากรรม หรือสถาปัตยกรรม เป็นบริเวณว่างที่สามารถรับรู้สัมผัสได้ด้วยความเป็นจริงทางกายภาพ มีอากาศอยู่โดยรอบ
2. บริเวณว่างลวงตา (Pictorial space) หมายถึงบริเวณว่างที่ปรากฏในงานจิตรกรรม ศิลปะภาพพิมพ์ เป็นบริเวณว่าง 3 มิติ แสดงความกว้าง ความยาว และความลึก ในลักษณะลวงตา บริเวณว่างลักษณะนี้จะเรียกอีกนัยหนึ่งว่าบริเวณว่างแบบรูปภาพ

2.12 การพิมพ์บรรจุภัณฑ์

การเลือกวิธีการพิมพ์บรรจุภัณฑ์นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะในปัจจุบันการพิมพ์นั้นมีการพัฒนาการพิมพ์ที่หลากหลายสำหรับการพิมพ์บรรจุภัณฑ์ที่มีลักษณะในการใช้งานที่แตกต่างกัน

การพิมพ์บรรจุภัณฑ์ (2553: ออนไลน์) ขั้นตอนท้ายที่สุดของการบรรจุภัณฑ์คือการผลิต ซึ่งอาจจะผกผันขั้นตอนของการผลิตรูปร่างของภาชนะ หรือลักษณะของกราฟิกกันได้ว่า ขั้นตอนใดต้องผลิตขึ้นมาก่อน เช่น การบรรจุภัณฑ์ประเภทรูปทรงแข็งตัว (rigid forms) อาทิ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก เซลลามิกส์ ต้องผลิตเป็นรูปทรงภาชนะบรรจุสำเร็จรูปมาก่อนแล้ว ค่อยสร้างลักษณะของกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ขึ้นทีหลัง หรือบรรจุภัณฑ์ที่สร้างขึ้นมาจากกระดาษ พลาสติก ฟิล์มพลาสติก วัสดุโพลีเอทิลีน ฟิล์มพลาสติก จะต้องสร้างลักษณะกราฟิกบนแผ่นระนาบ 2 มิติ ของวัสดุให้เสร็จก่อนนำมาขึ้นรูปเป็นบรรจุภัณฑ์ที่สมบูรณ์ เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะผกผันขั้นตอนอย่างไรก็ตาม การสร้างงานลักษณะกราฟิกบรรจุภัณฑ์เพื่อ การบ่งชี้ของเอกลักษณ์เฉพาะ ผลิตภัณฑ์จะต้อง คงอยู่โดยอาศัย เทคนิคและกรรมวิธีของการพิมพ์เข้ามาช่วย

ดังนั้นเมื่อกระบวนการกำหนดโครงสร้าง และการออกแบบกราฟิกบรรจุภัณฑ์ผ่านการลงมติเป็นที่ยอมรับ ระหว่างผู้ออกแบบและผู้ผลิตแล้ว จึงต้องมีกระบวนการเลือกพิมพ์บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับโครงสร้าง และความต้อ การ ทางคุณภาพของผลงานด้วย เช่น บรรจุภัณฑ์ทรงกลม อาทิ ขวดน้ำอัดลม ขวดแชมพูสระผม ต้องป้องกันการหลุดลอกของสีจากความเปียกชื้น ระบบการพิมพ์ที่เหมาะสมจึงต้องใช้วิธีการพิมพ์ ซิลค์สกรีน (silk screen) โดยพิมพ์สีลงบนผิวของบรรจุภัณฑ์โดยตรงเพราะภาชนะบรรจุ มีผิวโค้ง เป็นต้น

ระบบการพิมพ์ (the printing process)

ระบบการพิมพ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ตกแต่ง ลักษณะกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ในวงการอุตสาหกรรมทุกวันนี้ นั้น ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับหลักการพิมพ์ 4 กระบวนการใหญ่ๆตามลักษณะของการสร้างแม่พิมพ์คือ

1. กระบวนการพิมพ์ผิวหนู (relief printing process) ได้แก่การพิมพ์ระบบ press letter และการพิมพ์ระบบ flexo
2. กระบวนการพิมพ์ร่องลึก(intaglio printing process) เช่นการพิมพ์ระบบกราเวียร์ gravure
3. กระบวนการพิมพ์พื้นราบ (planographic printing process) ได้แก่การพิมพ์ในระบบออฟเซต
4. กระบวนการพิมพ์ผ่านฉากพิมพ์ (serigraphic printing process) ได้แก่ การพิมพ์ระบบซิลค์สกรีน silk screen การพิมพ์ฉลุ stencil

การพิมพ์ระบบเลตเตอร์เพรส

การพิมพ์โดยระบบเลตเตอร์เพรส เป็นระบบการพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดมีอายุกว่า 500 ปีมาแล้ว โดยนักประดิษฐ์ชาวเยอรมันชื่อ กูเตนเบิร์ก gutenberg เป็นผู้คิดค้นการพิมพ์โดยใช้ตัวอักษร แต่ละตัวมาผสมกัน เป็นคำขึ้นได้ คนแรก ทำให้การพิมพ์หนังสือเป็นที่แพร่หลายตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

การเกิดภาพในการพิมพ์ของระบบนี้ เกิดขึ้นโดยวิธีที่กระดาษถูกกดลงบนแม่พิมพ์ ที่ได้รับการเคลือบหมึกแล้วโดยตรง การกดทับลงไปทำให้หมึกถ่ายทอดลงบนกระดาษเกิดเป็นภาพพิมพ์ขึ้น แม่พิมพ์ของระบบเลตเตอร์เพรส มีลักษณะ หนูนูนขึ้นมาจากพื้น คือส่วนที่เป็นภาพจะสูงขึ้นมาสูงกว่าบริเวณที่ไม่ใช่ภาพ หมึกจะจับติดเฉพาะบริเวณที่เป็นภาพสูงขึ้นมาเท่านั้น แม่พิมพ์อาจเป็นตัวเรียงโลหะ หรือเป็นบล็อกทั้งชิ้นก็ได้ สำหรับตัวเรียงโลหะนั้น ทำด้วยโลหะผสม ของ ตะกั่วและดีบุกกดเป็นส่วนใหญ่ มีความสูงจากฐานจนถึงผิวตัวอักษร 0.918 นิ้ว ตัวอักษรที่ใช้มีขนาดแตกต่างกันทั้งความสูง และความหนา ดังที่เห็นในหนังสือทั่ว ๆ ไป ตัวเรียงโลหะนี้จะใช้เรียงได้เฉพาะข้อความที่เป็นตัวอักษรเท่านั้น ส่วนพวกแผนภูมิ กราฟ ตาราง หรือภาพ จะต้องใช้แม่พิมพ์ที่เป็นบล็อกแทน

การพิมพ์ในระบบนี้ เหมาะสำหรับใช้พิมพ์บรรจุภัณฑ์ที่ทำมาจากวัสดุจำพวกกระดาษเป็นส่วนใหญ่เช่น พิมพ์บนกล่องกระดาษแข็งแบบพับ ถุงกระดาษ ซองกระดาษ หรือพิมพ์เป็นแบบตราฉลากสำหรับ ปิดผนึกบน บรรจุภัณฑ์ เป็นต้น แต่ข้อเสียของคุณภาพการพิมพ์ก็มีอยู่ เช่น ทำให้เกิดรอยดุนูนขึ้นด้ายหลังของกระดาษ ขอบภาพและตัวอักษรไม่เรียบ เนื่องจากกระดาษและแม่พิมพ์โลหะถูกกดอัดให้สัมผัส และดึงกระดาษออกมา โดยตรง อีกทั้งแม่พิมพ์ทำด้วยโลหะแข็ง อาจทำให้เกิดการทะลุฉีกขาดจากการกดอัดพิมพ์ได้

การพิมพ์ระบบเฟล็กโซ

หลักการพิมพ์ระบบ flexo นั้น แม่พิมพ์ทำด้วยยางบริเวณที่เกิดภาพ จะนูนสูงขึ้นมาจากพื้นเช่นเดียวกับ แม่พิมพ์ในระบบเลตเตอร์เพรส การทำแม่พิมพ์จะต้องทำแม่พิมพ์บนสังกะสีก่อน แล้วจึงเอา bakelite ไปทาบนแผ่นสังกะสี ที่กัดกรดเป็นแม่พิมพ์เมื่อถ่ายแบบมาแล้วนำแผ่นยางไป

อัดบน bakelite จึงจะได้ แม่พิมพ์ยางออกมา กรรมวิธีก็คล้ายคลึงกับการตรายางที่ใช้ปั๊มในสำนักงานทั่วไป แม่พิมพ์ยาง ที่ได้เรียกว่า polymer plate ซึ่งเป็นยางสังเคราะห์ มีความเหมาะสมในการใช้งาน เพราะทนทานรับหมึกได้ดี

ระบบการพิมพ์จะมีลูกกลิ้งยางจุ่มอยู่ในอ่างหมึก ลูกกลิ้งจะพาหมึกมาติดที่ลูกกลิ้งเหล็ก ลูกกลิ้งเหล็กนี้จะถ่ายทอดหมึกไปให้ลูกกลิ้งอีกลูก ที่จะถ่ายทอดหมึกให้แม่พิมพ์ยางแล้วค่อย ถ่ายทอดลงบนผิว ของวัตถุ โดยมีลูกกลิ้งเหล็กอีกอันติดอยู่

บรรจุภัณฑ์ที่ทำด้วยระบบเฟล็กโซก็ได้แก่กล่องกระดาษลูกฟูก ถุงกระดาษ ถุงปูนซีเมนต์ ถุงใส่ปุ๋ย ถุงพลาสติกใหญ่ ๆ กล่องนม uht เป็นต้น

การพิมพ์ระบบกราเวียร์

การเวียร์เป็นกรรมวิธีการพิมพ์แบบแม่พิมพ์ร่องลึก intaglio ซึ่งส่วนที่เป็นภาพ หรือลายเส้นที่พิมพ์ จะถูกกัดเจาะ เป็นบ่อเล็กๆจำนวนมากนับล้านบ่อเรียกว่า เซลล์ ซึ่งขังหมึกสำหรับที่จะพิมพ์ลงบนวัสดุอะไรก็ตาม ส่วนบริเวณที่ไม่ใช่ภาพ จะเป็นผิวเรียบและอยู่สูงกว่าบ่อหมึก บ่อหมึกแต่ละบ่อแยกออกจากกันโดยผนัง ที่เรียกว่า cell wall หรือ land บ่อเล็กๆนี้ขังหมึกไว้ในปริมาณที่ไม่เท่ากันแล้วแต่ขนาดของบ่อปริมาณหมึก ถ้ามากก็จะทำให้สีเข้มมากกว่าบ่อที่มีหมึกน้อยกว่า ทำให้สามารถพิมพ์ภาพประกอบมีโทนต่อเนื่องได้

แม่พิมพ์กราเวียร์นี้ทำมาจากเหล็กรูปทรงกระบอก ซึ่งมีผิวชุบด้วยทองแดง และบ่อหมึกเล็กๆ ก็จะถูกกัดลงในชั้นของทองแดงนี้ หรือแม่พิมพ์อาจนำมาเป็นแผ่น แล้วนำมาหุ้มรอบลูกกลิ้งเหล็กอีกชั้นหนึ่ง

หลักการพิมพ์กราเวียร์ แม่พิมพ์ที่ถูกกัดเป็นภาพแล้ว จะหมุนอยู่ในอ่างหมึกเหลว เหมือนกับการพิมพ์ แบบเฟล็กโซ หมึกจะเกาะอยู่ในบ่อหมึกที่กัดไว้และจะมีมีดปาดหมึก (doctor blade) เป็นเหล็กสปริง ยาว ๆ กดแนบ สนิทอยู่กับผิว ของแม่พิมพ์ทำหน้าที่ปาดหมึกออกจากผิว หมึกก็จะติดอยู่กับเฉพาในบ่อหมึก เมื่อผ่านวัสดุแผ่นเรียบเข้าไปจะมีลูกกลิ้งเหล็กทำหน้าที่กด (impression) วัสดุติดกับแม่พิมพ์ หมึกเหลวเมื่อรับแรงอัดก็จะถ่ายทอดหมึก (transfer) จากแม่พิมพ์ลงบนผิวของวัตถุเป็นลายเส้น ทางกราฟฟิก ออกมา

การพิมพ์ระบบกราเวียร์ เป็นระบบการพิมพ์ที่สามารถผลิตภาพลายเส้น (line work) และภาพฮาล์ฟโทน (half tone) ได้อย่างมีคุณภาพและรวดเร็ว อีกทั้งยังพิมพ์บนผิววัตถุต่างๆได้อีกหลายไปประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรจุภัณฑ์ ที่ทำจากวัสดุจำพวกพลาสติกและอลูมิเนียมฟอยล์ ระบบการพิมพ์ในระบบนี้จึงเป็นที่นิยมใช้ ในการบรรจุภัณฑ์เป็นจำนวนมาก เพราะคุณภาพการพิมพ์ ทัดเทียมกับระบบออฟเซต ได้เช่นกันบรรจุภัณฑ์ ที่ใช้การพิมพ์ระบบกราเวียร์นี้ได้แก่

- กล่องกระดาษพับ ห่อของที่ยืดหยุ่นได้ (polyethylene, polypropylene, cellophane, nylon, polyester, vinyl, foil, ect.) กระดาษห่อของขั้วญู กระดาษห่อของ ฉลาก ตรา ทั่วแผ่นและ ม้วน ประเภทสิ่งพิมพ์พิเศษอื่นๆ

- สิ่งพิมพ์พิเศษ กันกรองบุหรี่ กระป๋องโลหะ เป็นต้น

การพิมพ์ระบบออฟเซต

การพิมพ์ด้วยระบบออฟเซตเป็นที่แพร่หลายนิยมใช้กันทั่วโลก จะสังเกตได้ว่าในปัจจุบันระบบนี้มีส่วนผูกพันกับชีวิตประจำวันจนแยกไม่ออกไม่ว่าหนังสือพิมพ์ หนังสือตำรา นวนิยาย วารสารรายสัปดาห์ รายเดือน โปสเตอร์ แผ่นพับหรือโบรชัวร์ ทุกรายการนี้พิมพ์ด้วยระบบออฟเซตทั้งสิ้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการพิมพ์ด้วยระบบออฟเซตมีบทบาทเข้ามาแทนที่ระบบเลตเตอร์เฟรสที่ล้าหลังไป งานออฟเซตสามารถให้คุณค่าของงานพิมพ์ได้สูง เนื่องจากมีการผสมผสานของเม็ดสกรีนได้อย่างละเอียด หลักการพิมพ์ในระบบนี้ มีความแตกต่างจากการพิมพ์ระบบเลตเตอร์เฟรสโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ

1. แม่พิมพ์เป็นแบบผิวระนาบแทนที่จะเป็นตัวนูน
2. แม่พิมพ์จะรับหมึก แล้วถ่ายทอดภาพไปยังตัวกลาง คือผ้ายางแบบลงเกตแล้วจึงลงไปบนกระดาษ ไม่ใช่เป็นการสัมผัสโดยตรงเหมือนระบบเลตเตอร์เฟรส
3. การที่แม่พิมพ์เป็นแบบผิวระนาบ ทำให้ส่วนที่เป็นภาพประกอบต้องรับหมึก และส่วนที่ไม่ใช่ภาพ ที่จะรับหมึกไม่ได้ อยู่ในระดับเดียวกัน จึงต้องหาวิธีที่จะทำให้ส่วนที่เป็นภาพเท่านั้นที่จะรับหมึก และถ่ายทอดไปยังแบบลงเกต ซึ่งทำได้โดยการนำน้ำมาเคลือบผิวส่วนที่ไม่ใช่ภาพ แล้วปล่อยให้ส่วนที่เป็นภาพ (ซึ่งไม่รับน้ำหมึก) รับหมึก ดังนั้นระบบออฟเซตจึงมีน้ำเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

การพิมพ์ระบบซิลค์สกรีน

การพิมพ์ซิลค์สกรีน ก็คือการนำผ้าไหม (silk) ที่ผลิตขึ้นมาเพื่อการพิมพ์นี้โดยเฉพาะนำมาซึ่งให้ตั้ง กับขอบไม้หรือกรอบโลหะ แล้วสร้างภาพขึ้นบนผ้าไหมซึ่งมีสภาพเป็นฉากพิมพ์ (screen) ปิดกันในส่วนที่ไม่ต้องการให้เกิดเป็นภาพที่ติด และปล่อยให้ส่วนที่ต้องการให้เป็นภาพโปร่งไว้ การพิมพ์ปิดกันผ้าไหมนี้มีหลายวิธีการ เช่น ระบายด้วยสีน้ำมัน แชลแลค फिल्म ตลอดจนถึงการใช้กากับน้ำยาไวแสงปิดกัน และเมื่อนำแผ่นฟิล์มไปวางทาบลงบนสิ่งที่พิมพ์ทั้งรูปทรง 3 มิติ หรือแผ่นเรียบที่มีพื้นผิว ไม่ขรุขระมาก เช่น กระดาษ ผ้า แก้ว พลาสติก โลหะ ไม้ ฯลฯ แล้ว หยอดสีลงบนแม่พิมพ์ใช้ยางปาด (squeegee) ที่มีผิวหน้าตัดเรียบ ปาดดันสีให้ผ่านแม่พิมพ์ทะลุออกไปติดบนพื้นรองรับ ซึ่งก็จะได้ภาพพิมพ์ตามที่ต้องการ

การพิมพ์ด้วยระบบซิลค์สกรีนนี้ มีบทบาทกับภาชนะบรรจุภัณฑ์เป็นอย่างมาก เพราะเป็นวิธีเดียว ที่จะพิมพ์บนวัสดุหรือภาชนะผิวโค้ง เช่น ขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระป๋องโลหะที่ผ่านการขึ้นรูปแล้ว

จากการพิมพ์ระบบต่างๆที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่ามีเทคนิคและระบบการพิมพ์ที่นำมาใช้พิมพ์บนบรรจุภัณฑ์ มากมายหลายกรรมวิธี และมีใช้ว่าจะมีแต่กรรมวิธีที่กล่าวมาแล้วเท่านั้น ระบบการพิมพ์ในปัจจุบัน นับว่ามีการพัฒนาก้าวหน้าไปมาก ระบบการพิมพ์ต่างๆถูกคิดค้นมากมาย แต่ถึงอย่างไรก็เป็นการ แยกยอดออกไปในกระบวนการพิมพ์ 4 ประการ หรือการประสานกันในเทคนิคกรรมวิธีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น การพิมพ์ระบบอิงค์เจ็ท เป็นการพิมพ์ด้วยการยิงหมึกออกมาเป็นจุดประกอบเป็นตัวอักษร และข้อความต่อเนื่องบน บรรจุ ภาชนะก็ พัฒนาขึ้นมาแทนการ

พิมพ์แบบ stencil และ silk screen การพิมพ์ระบบแพด (pad transfer printing) ก็เป็นการ
ประสานหลักการ ระหว่างการพิมพ์ระบบออฟเซต ซิลค์สกรีนและเฟลกโซ เพื่อให้พิมพ์บนวัสดุที่มี
พื้นผิวต่างระดับกันได้ เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชนจังหวัดพิจิตร ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มประชากรและกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มประชากรและกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ในท้องตลาด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างจากเลือกกลุ่มตัวอย่างจากแบบร่างรูปทรงสมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

จากแบบร่างรูปทรงสมุนไพรแปรรูปจากแนวคิด 2 แนวคิด แบ่งเป็น 2 แนวทาง จำนวน 15 ชิ้น และ จากแบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปจากแนวคิด 5 แนวคิด แบ่งเป็น 2 แนวทาง จำนวน ชิ้น

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปโดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปทรงสมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป และวิธีการสร้างเครื่องมือ เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานอันเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือตามขอบเขตเนื้อหา

2. สร้างแบบประเมินกลุ่มตัวอย่างตามกรอบคิดที่กำหนดไว้โดย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินกลุ่มตัวอย่างรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยแบ่งแบบประเมินออกเป็น 2 ส่วน เพื่อวิเคราะห์ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า

3. สร้างแบบประเมินกลุ่มตัวอย่างแบบร่างรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้าพัฒนามาจากแนวคิดใน ด้านรูปแบบและความสวยงาม และการเพิ่มมูลค่า โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ (นักออกแบบ นักวิชาการด้านการออกแบบ นักวิจัย) เป็นผู้ประเมินในประเด็นดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ตอนที่ 2 การประเมินความคิดเห็นรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า

วิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำแบบประเมินความคิดเห็นที่สร้างไปตรวจสอบคุณภาพโดยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขในด้านความเหมาะสมของถ้อยคำ สำนวนภาษา ความชัดเจนในข้อความคำถามของแบบประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบประเมิน จำนวน 3 ท่าน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิดังต่อไปนี้

1.) รองศาสตราจารย์บุศราคำ เรืองโกสม

กรรมการที่ปรึกษา สาขาวิชาศิลปกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2.) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สินีนาท เลิศไพโรจน์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.) คุณอาร์ม พุทธิผล

Art Director บริษัท TBWA/THAILAND

2. ปรับปรุงและแก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องและจัดทำเป็นแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ และนำไปทำการประเมินตามประเด็นที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เก็บรวบรวมจาก 2 ส่วน คือ

1. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมค้นคว้าด้านเอกสาร ได้แก่

1.1 รายงานการวิจัย

1.2 หนังสือเกี่ยวกับเรื่อง ผลิตภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม

2.1 แบบประเมินในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านรูปทรงสบู่มุขนีไฟรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่มุขนีไฟรแปรรูปจากแบบร่างซึ่งทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามนำมาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมาย และประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

1. นำข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม เช่น แบบสัมภาษณ์ มาทำการจัดระบบข้อมูล
2. ทำการวิเคราะห์ และนำผลการวิเคราะห์จากข้อมูลทางเอกสารรวมถึงการเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้
 - 2.1 ด้านรูปทรงสบู่มุขนีไฟรแปรรูป
 - 2.2 ด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่มุขนีไฟรแปรรูป
3. ออกแบบรูปทรงสบู่มุขนีไฟรแปรรูปและออกแบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่มุขนีไฟรแปรรูป เพื่อนำไปปรึกษากับประธานและคณะกรรมการ
4. ทำการพัฒนาและปรับปรุงรูปทรงสบู่มุขนีไฟรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่มุขนีไฟรแปรรูป หลังจากการประเมินความคิดเห็นจากประธานและคณะกรรมการ
5. ทำการผลิตตัวผลิตภัณฑ์สบู่มุขนีไฟรแปรรูปขึ้นพร้อมด้วยการผลิตบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบสำเร็จ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่องการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ รูปทรงสมุนไพรแปรรูป และบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป ทั้งนี้การผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอไว้ 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์รูปทรงสมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

ส่วนที่ 3 การพัฒนารูปทรงสมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

ภาพประกอบ 32 สถานที่ตั้งกลุ่มสมุนไพรจันทร์หอม

ประวัติการก่อตั้งกลุ่ม

กลุ่มสมุนไพรจันทร์หอม ประเภทกลุ่ม กลุ่มผู้ผลิตชุมชน ที่ตั้งกลุ่ม 939 ริมถนนเขตเทศบาลเมืองอำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร

การดำเนินการก่อตั้ง ราชินี เอี่ยมสะอาดหัวหน้ากลุ่มได้ให้ข้อมูล เริ่มจากความชอบส่วนตัวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปอยู่เดิมแล้ว และได้ลองใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของสมุนไพรมานาน ต่อจากนั้นเริ่มศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปจากหนังสือและเอกสาร

ต่าง ๆ ได้เข้ารับการฝึกอบรมจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีการจัดฝึกอบรมอาชีพ รวมถึงการเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานของรัฐบาล เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพิจิตร เป็นต้น จึงนำความรู้ที่ได้รับมาทำการทดลองผลิตอยู่เป็นเวลานานและได้มีการทดลองใช้ด้วยตัวเอง นอกจากนั้นยังนำไปให้ญาติพี่น้องได้ทดลองใช้ เพื่อเป็นการปรับปรุงสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ยังรวมถึงการเลือกใช้สมุนไพรในแต่ละชนิดให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ เมื่อมีความชำนาญมากขึ้นและมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นจึงได้เริ่มจัดตั้งกลุ่มและได้จดทะเบียนกับเทศบาลอำเภอตะพานหินเป็นขั้นแรก หลังจากนั้นได้จดทะเบียนและใช้ชื่อ สมุนไพรจันทร์หอม ในปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

รายชื่อคณะกรรมการบริหารกลุ่มสมุนไพรจันทร์หอมทั้งหมด 20 คน

1. นางรัชณี เอี่ยมสะอาด	ประธานกลุ่ม
2. นางอัมพร สิงห์วี	รองประธานกลุ่ม
3. นางสาวรสสุคนธ์ เชื้อวีรชน	เลขานุการ
4. นางบังอร ฤทธิ์เกิด	เหรัญญิก
5. นางพิศาชล จันทรวินธุ์	ประชาสัมพันธ์
6. นางสาวพัชริน ช่วยพยุ่ง	ฝ่ายขาย
7. นางสาวพรพรรณ เชื้อวีรชน	การตลาด
8. นางฉลอม เอี่ยมสะอาด	จัดหาวัตถุดิบ
9. จ.ส.ต.ประดิษฐ์ สิงห์ทอง	ที่ปรึกษากลุ่ม
10. นายอนุสรณ์ อนันธนาธร	ที่ปรึกษากลุ่ม
11. นางแป้งหอม เอี่ยมสะอาด	กรรมการ
12. นางฉวีวรรณ ดำแดง	กรรมการ
13. นางสมจิต พ่วงพร	กรรมการ
14. นายพรรณรักษ์ ช่วยพยุ่ง	กรรมการ
15. นางวันทนา เชื้อวีรชน	กรรมการ
16. นางบานเย็น ศรีสุนทร	กรรมการ
17. นางสาวนิตยา ศรีสุนทร	กรรมการ
18. นางพยนต์ ตุงกะศิริ	กรรมการ
19. นายพล ตุงกะศิริ	กรรมการ
20. นายณรงค์กร สิงห์วี	กรรมการ

สมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มสมุนไพรจันทร์หอมเป็นญาติพี่น้องกันเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุจากเวลาว่างเข้ามาสามารถเรียกมาทำงานได้สะดวกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถพูดคุยออกความคิดเห็นหรือคำแนะนำในการผลิตผลิตภัณฑ์ในแบบอื่น ๆ ได้ หรือแม้การออกร้านตามสถานที่ต่าง ๆ มีความเกื้อกูลและมีความรับผิดชอบในการขายได้ดี ซึ่งการออกร้านนอกสถานที่นั้นผู้บริโภคต้องการคำแนะนำจากคนขายมากที่สุด ฉะนั้นการที่ผู้ขายสามารถอธิบายให้กับผู้บริโภคได้เข้าใจแล้วนั้นจะ

ทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากทางกลุ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้สมาชิกนั้นยังมีคนภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

ทางกลุ่มสมุนไพรจันทร์หอมได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิจิตร ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 3 สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพิจิตร สำนักงานเทศบาลเมืองตะพานหิน เป็นต้น นางพนิตา จันทร์ศิริไพบูลย์. (2553: สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่าทางศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพิจิตรเห็นถึงความต้องการของกลุ่มที่ต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปของกลุ่มให้มีความหลากหลายและให้มีประสิทธิภาพในการใช้งานมากยิ่งขึ้น ดังนั้นทางศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพิจิตรได้ให้ตัวแทนกลุ่มเข้ารับการอบรมจากทางศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพิจิตรเมื่อมีการเปิดอบรมเรื่องผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป เมื่อเสร็จจากการอบรมทางกลุ่มสามารถนำความรู้ไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัชนี้ เอี่ยมสะอาด อธิบายเพิ่มเติมเรื่อง การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้นำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายตามสถานที่และงานต่าง ๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึกที่วัดท่าหลวงจังหวัดพิจิตร (ทางกลุ่มจะส่งผลิตภัณฑ์ไปวางขายเป็นประจำ) การออกงานของหน่วยงานเทศบาลอำเภอตะพานหิน ที่ตั้งกลุ่มสมุนไพรจันทร์หอม และงานต่างจังหวัด เช่น งานแสดงสินค้าที่อิมแพ็คเมืองทองธานี งานเกษตร ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การหาสมุนไพรชนิดต่าง ๆ สำหรับการแปรรูปนั้น รัชนี้ เอี่ยมสะอาด (2552: สัมภาษณ์) มีการปลูกไว้ที่กลุ่มคือ บริเวณบ้านของประธานกลุ่มเอง อีกส่วนหนึ่งได้รับซื้อจากสมาชิกของกลุ่มและรับซื้อจากชาวชุมชนที่กลุ่มตั้งอยู่ รวมถึงซื้อจากชุมชนใกล้เคียงเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการจัดหาวัตถุดิบจากต่างอำเภอ เมื่อได้สมุนไพรมาแล้วทางกลุ่มจะเป็นผู้แปรรูปเองเพื่อให้ได้ขนาดและคุณภาพตามที่ต้องการ สมุนไพรเสริมบางอย่างและวัตถุดิบบางชนิดได้จัดซื้อมาในแบบสำเร็จรูป เช่น การบูร ไยบวบ เป็นต้น การแปรรูปสมุนไพรของทางกลุ่มปัจจุบันทางกลุ่มยังคงใช้วิธีการดั้งเดิมอยู่ คือ การหั่น การสับ และการตากแห้ง ในการตากแห้งนั้นทางกลุ่มยังคงตากกับแดดโดยไม่มีเครื่องอบ ซึ่งวิธีการดังกล่าวทางกลุ่มได้ลงมือทำกันเองโดยไม่ได้ใช้เครื่องจักร เมื่อผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มได้รับความนิยมมากขึ้นและใช้สมุนไพรมากขึ้นทางกลุ่มมีความคิดในการประสานงานกับหน่วยงานราชการของจังหวัดพิจิตรเพื่อขอรับการสนับสนุนเรื่อง ตู้อบสมุนไพรเพื่อที่ทางกลุ่มสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้ตลอดปีและให้สมุนไพรที่อบแห้งนั้นไม่ขึ้นราซึ่งจะเป็นการช่วยรักษาคุณภาพของสมุนไพรที่ทำการแปรรูปแล้ว

ด้านผลิตภัณฑ์และด้านบรรจุภัณฑ์

เนื่องจากทางกลุ่มมีการผลิตผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ ผู้วิจัยจึงได้จัดผลิตภัณฑ์ตามกลุ่มการใช้งานออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรหอมและช่วยในการดูแลสุขภาพ 2. กลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรใช้ในครัวเรือน

1. กลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรหอมและช่วยในการดูดกลิ่น

1

2

ภาพประกอบ 33 ผลิตภัณฑ์สมุนไพรหอมและช่วยในการดูดกลิ่น

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปในกลุ่มที่ 1 คือ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปแบบสมุนไพรหอม ซึ่งทางกลุ่มได้ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทแรกของกลุ่ม รัชนี้ เอี่ยมสะอาด ได้กล่าวถึง ผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ในปัจจุบันยังผลิตออกจำหน่ายและได้รับความนิยมจากผู้บริโภค ที่สำคัญบรรจุภัณฑ์ที่ทาง

กลุ่มได้นำผลิตภัณฑ์ผ้าทอจากอำเภอตะพานหิน มาเป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับห่อสมุนไพรเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของทางกลุ่ม และทางกลุ่มได้ออกแบบรูปแบบใหม่เพิ่มเติมอยู่เสมอ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปในกลุ่มที่ 2 คือ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปแบบสมุนไพรชนิดช่วยในการดูดกลืนทางกลุ่มนั้นได้พัฒนามากจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปแบบสมุนไพรหอมเพื่อให้เหมาะกับการใช้งานเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งเพิ่มรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น สำหรับสมุนไพรที่นำมาผลิตสำหรับผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย ใบชาเป็นหลักมีส่วนประกอบอื่น ๆ คือ ใบเตย มะกรูด ตะไคร้ การบูร และผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปช่วยในการดูดกลืน คือ ถ่านดูดกลืน ผลิตจากไม้ไผ่ซึ่งสามารถใช้ดูดกลืนได้ดีและทนต่อการใช้งาน ซึ่งถ่านดูดกลืน ใช้สำหรับดูดกลืนในสถานที่อับอากาศไม่ค่อยถ่ายเท เนื้อถ่านผลิตจากต้นไผ่ที่มีอายุเหมาะกับการใช้งาน จะไม่ใช้ไม้ไผ่ที่มีอายุอ่อนเกินไป เพราะไม่ได้คุณภาพ ไม้ไผ่นี้จะผ่านขั้นตอนการเผาอย่างประณีต เนื้อถ่านแกร่งเหนียวละเอียดมีคุณภาพในการดูดกลืนที่ไม่พึงปรารถนาในที่อับชื้นได้เป็นอย่างดี

2. กลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปใช้ในครัวเรือน

ภาพประกอบ 34 ผลิตภัณฑ์สมุนไพรใช้ในครัวเรือน

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปใช้ในครัวเรือน ได้ผลิตขึ้นคือสบู่สมุนไพรแปรรูปมีอยู่ 2 ชนิด คือ สบู่แบบขุ่น และสบู่แบบใส เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มได้มีการทำขึ้นมาเพิ่มเติมจากผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น ๆ เพื่อให้เป็นทางเลือกของผู้บริโภค สบู่แบบใส คือสูตรน้ำผึ้งและมีใยบัวอยู่ภายในก้อนสบู่ สบู่แบบขุ่นมี 3 สูตร คือ สบู่หน้านมข้าว สบู่ขมิ้น และ สบู่แครอท

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์รูปทรงสบู่สมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

1. การวิเคราะห์รูปทรงสบู่สมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ ในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยได้แบ่งเรื่องในการวิเคราะห์ คือ 1. รูปทรงสบู่สมุนไพรแปรรูป 2. รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่ม และการวิเคราะห์จากผู้วิจัย

ตาราง 1 วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป	รูปทรง	บรรจุภัณฑ์
	รูปทรงของก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูปชนิดนี้มีลักษณะเป็นครึ่งวงกลม เนื้อสบู่เป็นแบบใสและมีผิวของเนื้อสบู่ที่เรียบมัน	ใช้พลาสติกใสหุ้มก้อนสบู่เพียงอย่างเดียวและนำสติ๊กเกอร์ติดทางด้านบนของก้อนสบู่ รายละเอียดในการอธิบายต่างๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม่ปรากฏ แต่มีเพียงแต่ โลโก้กลุ่ม ชื่อกลุ่ม เบอร์โทรของกลุ่มเท่านั้น
 	รูปทรงของก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูปมีลักษณะเป็นก้อนสี่เหลี่ยมจัตุรัส เนื้อสบู่เป็นแบบขุ่นและมีผิวของเนื้อสบู่ที่ไม่เรียบเท่าที่ควร	ใช้พลาสติกใสหุ้มก้อนสบู่เพียงอย่างเดียวและนำสติ๊กเกอร์ติดทางด้านบนของก้อนสบู่ รายละเอียดในการอธิบายต่างๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม่ปรากฏ แต่มีเพียงแต่ ชนิดผลิตภัณฑ์ สรรพคุณของสบู่ โลโก้กลุ่ม ชื่อกลุ่ม เบอร์โทรกลุ่ม

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าทางกลุ่มได้มีการผลิตสบู่สมุนไพรแปรรูปแบบใสและแบบขุ่น ซึ่งในสบู่สมุนไพรแปรรูปแบบใสนั้นทางกลุ่มได้ผลิตออกมา 1 ชนิด คือ สบู่ฝ้า ซึ่งเป็นการผลิตสบู่สมุนไพรแปรรูปชนิดแรกของทางกลุ่มสืบเนื่องจากเริ่มจากการทดลองผลิตสบู่สมุนไพรของ รัชนี้ซึ่งเป็นประธานของกลุ่มเมื่อผลิตออกมาแล้วได้มีการทดลองใช้ภายในกลุ่ม เมื่อเห็นว่าใช้แล้วไม่มีผลข้างเคียงจึงผลิตออกจำหน่าย รัชนี้ เอี่ยมสะอาด ได้อธิบายถึงรูปทรงก่อนสบู่สมุนไพรแปรรูป ซึ่งเป็นรูปทรงแบบง่าย ซึ่งได้นำท่อน้ำพลาสติกที่มีลักษณะขนาดและรูปทรงที่ต้องการ นำมาผ่าครึ่งแล้วนำไปใช้เป็นแบบสำหรับหล่อสบู่ออกมา เมื่อหล่อออกมาแล้วก็พอใจกับรูปทรงที่ออกมา มีลักษณะของรูปทรงก่อนสบู่ที่โค้งมนเป็นรูปทรงครึ่งวงกลมและพื้นที่สำหรับใส่ใยบวบสำหรับขัดผิวได้พอดี การจับเวลาใช้งานก็ถนัดมือ (รัชนี้ เอี่ยมสะอาด. 2553: สัมภาษณ์) ลักษณะของก้อนนี้เมื่อได้ทำการผลิตได้ระยะหนึ่งแล้วนั้นผลปรากฏว่า ต้นทุนในการผลิตสูง เนื่องจาก ใยบวบ ได้สั่งซื้อแบบสำเร็จรูปและต้องใช้ใยบวบป่าที่ผ่านการอบแห้งเพื่อฆ่าเชื้อมาแล้ว ที่ทางกลุ่มได้เลือกใช้ใยบวบ ป่านั้นเพราะขนาดและรูปทรงของใยบวบพอเหมาะกับการใช้งานและอยู่ทรงเวลาใช้งานไปนาน ทางกลุ่มได้ใช้ใยบวบ 1 อัน สำหรับสบู่ 1 ก้อน ซึ่งไม่ได้ทำการผ่าออกเพราะจะทำให้ใยบวบเสียรูปทรง เมื่อนำออกจำหน่ายก็จะขายได้น้อยจึงทำให้ทางกลุ่มไม่คุ้มกับต้นทุนที่ผลิตในแต่ละครั้ง ปัจจุบันทางกลุ่มได้ผลิตออกจำหน่ายในปริมาณที่น้อยลง และ ผลิตตามที่มีลูกค้าสั่งซื้อเท่านั้น หรือจะผลิตในช่วงที่ทางกลุ่มได้มีการออกร้านจำหน่ายนอกสถานที่ ส่วนทางเรื่องบรรจุภัณฑ์ซึ่งในขณะนี้ทางกลุ่มใช้เพียงกระดาษแก้วหุ้มก้อนสบู่เท่านั้นและสติ๊กเกอร์ที่มีโลโก้ของกลุ่ม เบอร์ติดต่อไว้ที่ด้านบนของก้อนสบู่ ในเรื่องของการผลิตบรรจุภัณฑ์นั้น ทางกลุ่มยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการลงทุนในการผลิตอยู่ เพราะในการผลิตนั้นทางกลุ่มต้องสั่งเป็นจำนวนมากถึงจะได้ในราคาที่ถูกลงด้วยจากสบู่ชนิดนี้ทางกลุ่มไม่ค่อยได้ผลิตออกจำหน่ายแล้วถ้าสั่งผลิตบรรจุภัณฑ์มาแล้ว ขายไม่หมดก็จะทำให้ทางกลุ่มเกิดปัญหาการขาดทุน อย่างไรก็ตามยังอยากพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของสบู่ให้มีมาตรฐานมากกว่านี้ เช่น การทำเป็นกล่องสบู่ หรือถุงใส่สบู่ เป็นต้น รวมถึงการบอกรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ วันเดือนปีที่ผลิต สถานที่ผลิต ส่วนประกอบ วิธีการใช้งาน เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

อัมพร สิงห์วี (2553: สัมภาษณ์) ตัวเองไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของกรอกแบบแต่จากการดูรูปทรงของก้อนสบู่ที่ได้ผลิตอยู่นั้นเป็นรูปทรงธรรมดาที่สามารถเห็นได้ทั่วไป และสามารถผลิตขึ้นมาได้ง่าย ส่วนการหาแบบนั้น หาได้ง่ายอีกทั้งยังหล่อก้อนสบู่ได้ง่ายและสะดวก เป็นรูปทรงที่เหมาะสมกับการใช้งาน มีขนาดใหญ่ใช้งานได้นาน ความคิดเห็นเรื่องบรรจุภัณฑ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกับประธานกลุ่ม

รสสุคนธ์ เชื้อวีรชน (2553: สัมภาษณ์) มุมมองของคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับรูปทรงก้อนสบู่ที่ทางกลุ่มผลิตอยู่นั้น เป็นรูปทรงสามารถเห็นได้ทั่วไปตามท้องตลาด มีรูปทรงที่มีเรียบง่าย ส่วนโค้ดของก้อนสบู่พอดีกับมือแต่ส่วนด้านล่างของก้อนสบู่ที่เป็นสี่เหลี่ยมและมีความกว้างมากกว่าด้านบน เวลาจับแล้วไม่ถนัดมือเวลาใช้งาน น่าจะมีการปรับปรุงรูปทรงของก้อนสบู่ ส่วนความคิด

เห็นเกี่ยวกับเรื่องบรรจุภัณฑ์โดยส่วนตัวมีความคิดว่าควรมีการผลิตบรรจุภัณฑ์ให้มีมาตรฐานมากกว่านี้ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายได้เมื่อมีการขนย้ายไปตามสถานที่ต่าง ๆ เวลาออกนอกสถานที่ ถ้าเป็นไปได้อยากให้มีกล่องใส่และบอกรายละเอียด ให้มีความสมบูรณ์ เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริโภคเวลามาซื้อเพื่อนำไปใช้งานหรือซื้อไปฝาก

พัชริน ช่วยพยุง (2553: สัมภาษณ์) มองดูจากการที่ผลิตอยู่นั้นมีความคิดโดยส่วนตัวว่ารูปทรงที่ผลิตอยู่เป็นลักษณะก่อนที่พอเหมาะกับการใช้งาน และผลิตได้ง่ายรวมถึงการหาแบบสำหรับการหล่อก้อนสบู่ออกมาได้ง่าย แต่อย่างไรก็อยากให้มีการเพิ่มจุดเด่นของก้อนสบู่อื่นๆ เช่น การมีชื่อของกลุ่มอยู่บนก้อนสบู่อื่นแบบง่ายที่ไม่ต้องมีลวดลายเป็นแบบผิวเรียบ หรือลดขนาดของก้อนให้มีขนาดเล็ก การบรรจุภัณฑ์ควรมีการปรับปรุงให้ดูสวยงามและมีมาตรฐานมากขึ้น เพราะเวลาว่างขายจะได้ดูมีความน่าเชื่อถือของกลุ่มมากขึ้น รวมถึงเป็นที่สนใจในการเลือกซื้อเวลาผู้บริโภคพบเห็นตามสถานที่ต่าง ๆ

พรพรรณ เชื้อวีรชน (2553: สัมภาษณ์) รูปทรงที่ผลิตอยู่สามารถเห็นได้ทั่วไป ควรมีการพัฒนาของสบู่อื่นๆที่มีความแตกต่างจากท้องตลาด เป็นรูปทรงที่เรียบง่ายแต่ให้รูปทรงของก้อนสบู่อื่นๆเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม และลดขนาดจากของเดิมลงจากเดิมเพื่อให้ขายได้สะดวกขึ้น เรื่องบรรจุภัณฑ์ก็ควรมีการปรับปรุงรูปแบบให้เป็นของทางกลุ่มและดูมีความสวยงามน่าซื้อมากยิ่งขึ้น ส่วนรายละเอียดอื่นที่จะปรากฏบนบรรจุภัณฑ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกับประชาชนกลุ่ม

ณรงค์กร สิงห์วี (2553: สัมภาษณ์) ขนาดของก้อนสบู่อื่นๆที่มีขนาดใหญ่เกินไป ควรมีการปรับปรุงรูปทรงของก้อนสบู่อื่นๆให้มีขนาดที่เล็กลงจากของเดิม รูปทรงของก้อนสบู่อื่นๆควรมีการปรับปรุงรูปทรงของก้อนสบู่อื่นๆให้มีรูปทรงที่แตกต่างจากก้อนสบู่อื่นๆตามท้องตลาดเป็นรูปทรงที่เรียบง่ายและสามารถผลิตได้ง่าย ทางด้านบรรจุภัณฑ์ทางกลุ่มควรมีบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์สบู่อื่นๆโดยเฉพาะเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย รวมถึงยังทำให้สบู่อื่นๆน่าซื้อใช้มากยิ่งขึ้นและควรมีการทำฉลากที่บอกรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้ครบสมบูรณ์

นิตยา ศรีสุนทร (2553: สัมภาษณ์) รูปทรงที่ผลิตอยู่เป็นแบบที่ตืออยู่แล้ว เพียงแต่สามารถเห็นได้โดยทั่วไป ควรเพิ่มจุดเด่นให้กับก้อนสบู่อื่นๆ หรือมีการเปลี่ยนแปลงรูปทรงของก้อนสบู่อื่นๆรวมถึงการลดขนาดของก้อนสบู่อื่นๆให้มีขนาดที่เล็กลงจากของเดิม เรื่องบรรจุภัณฑ์ตอนนี้ทางกลุ่มไม่มีบรรจุภัณฑ์สำหรับสบู่อื่นๆที่มีมาตรฐาน ฉะนั้นควรมีการปรับปรุงให้มีบรรจุภัณฑ์ที่ดีขึ้นกว่านี้ เช่น การทำกล่องสำหรับบรรจุภัณฑ์สบู่อื่นๆ สำหรับแต่ละก้อนและควรมีฉลากเพื่อบอกรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมขึ้นมาด้วย

ส่วนทางด้านสบู่สมุนไพรแปรรูปแบบขุ่นพบได้ 3 ชนิดคือ สบู่ขมิ้นขาว สบู่ขมิ้นและสบู่แคโรท ซึ่งสบู่ขมิ้นและสบู่แคโรทนั้นได้ผลิตขึ้นมาเสริมจากสบู่แบบใสคือสบู่ขมิ้นขาว รัชณี เอี่ยมสะอาด อธิบายเพิ่มเติมว่า เป็นการต่อยอดจากการทำสบู่สมุนไพรแปรรูปแบบใสเพื่อ ซึ่งในการผลิตนั้นได้ผลิตออกมา 2 ชนิด คือ สบู่ขมิ้นและสบู่แคโรท การทำแบบนี้ใช้วิธีการทำแบบง่ายโดยการเทส่วนผสมที่ผสมเสร็จเรียบร้อยแล้วนั้นลงบนถาดสี่เหลี่ยมที่มีขนาดใหญ่ แล้วรอให้แข็งตัวจึงตัดออกตามสัดส่วนที่ได้กำหนดไว้ สบู่ขมิ้นและสบู่แคโรทมีขนาดที่เล็กกว่าสบู่ขมิ้นขาวและ

สบู่หน้ามข้าว ส่วนทางด้านรูปทรงเป็นแบบธรรมดาทั่วไปผลิตขึ้นง่ายโดยไม่ต้องมีแบบเฉพาะ และคิดว่ารูปทรงที่ผลิตอยู่มีความเหมาะสมอยู่แล้ว ซึ่งเป็นแบบที่เรียบง่ายไม่มีลวดลาย ผิวของก้อนสบู่เป็นแบบเรียบทั้ง 4 ด้าน สามารถผลิตได้ในปริมาณที่เยอะได้ในครั้งเดียว ขนาดของก้อนสบู่ก็มีความเหมาะสมกับการใช้งานสามารถพกพาได้สะดวกสำหรับการเดินทางและการใช้ตามปกติ ครั้งแรกที่ผลิตขึ้นมาเป็นเพียงการทดลองผลิตภัณฑ์สูตรใหม่ของทางกลุ่มแต่เมื่อได้นำออกจำหน่ายในสถานที่ต่างๆ ที่ทางกลุ่มได้ออกทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ผู้บริโภคให้ความสนใจมากกว่าสบู่หน้าผึ้งและสบู่หน้ามข้าวเพราะมีขนาดเล็กกว่า เรื่องทางด้านบรรจุภัณฑ์ก็อยากมีการพัฒนาให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้น รูปแบบทางด้านบรรจุภัณฑ์นั้นอยากให้เป็นรูปแบบธรรมดาเช่น กล่องสี่เหลี่ยม หรือแบบถุงผ้า และมีฉลากที่บอกรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งบรรจุภัณฑ์ในปัจจุบันที่ทางกลุ่มใช้อยู่คือใช้กระดาษแก้วหุ้มก้อนสบู่แล้วนำออกจำหน่าย และปิดด้วยสติ๊กเกอร์ที่มีชื่อกลุ่ม เบอร์ติดต่อ และรายละเอียดอธิบายถึงสรรพคุณ ถ้าเป็นไปได้ควรมีการทำบรรจุภัณฑ์ขึ้นมาก็คจะเป็นสิ่งที่ดีจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณค่ามากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

อัมพร สิงห์วี (2553: สัมภาษณ์) เป็นรูปทรงที่ผลิตขึ้นได้ง่าย สะดวกรวดเร็วในการผลิตที่มีจำนวนมาก ไม่ต้องลงทุนในการหาแบบพิมพ์จำนวนมากเพราะการผลิตนั้นใช้เพียงแค่อาดสำหรับการเป็นแบบในการหล่อเท่านั้น ความคิดเห็นส่วนตัวคิดว่ารูปทรงที่ผลิตอยู่สามารถใช้งานได้สะดวกและจับก้อนสบู่ได้ถนัดมือ ขนาดของก้อนเป็นขนาดที่กำลังพอดีกับการใช้งาน ทางด้านบรรจุภัณฑ์ควรมีการพัฒนาให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้น จะทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณค่าและน่าใช้มากยิ่งขึ้น ส่วนทางด้านรูปแบบเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกับประธานกลุ่ม เพิ่มเติมจากประธานกลุ่มเรื่องของบรรจุภัณฑ์ของสบู่ล้างหน้าเป็นกล่องที่มีขนาดเท่ากับก้อนสบู่และใช้เป็นกล่องพลาสติกใสเพื่อให้เห็นก้อนสบู่ส่วนอีกด้านหนึ่งของกล่องมีฉลากตามปกติ

รสสุคนธ์ เชื้อวีรชน (2553: สัมภาษณ์) รูปทรงของก้อนสบู่เป็นรูปทรงธรรมดาไม่มีจุดหน้าสนใจ ควรมีการพัฒนาแบบของก้อนสบู่ รูปทรงที่ผลิตอยู่เมื่อจับแล้วไม่ค่อยถนัดมือในเวลาใช้งานโดยเฉพาะมุมเหลี่ยมเวลาใช้งานอาจจะทำให้เจ็บได้ เพราะมีเหลี่ยมที่คมที่สำคัญผิวของก้อนสบู่ไม่ค่อยมีความเรียบเท่าที่ควรอาจเป็นเพราะการตัดที่ไม่เรียบร้อยและไม่มีการบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยป้องกันก้อนสบู่จึงทำให้ดูแล้วไม่ค่อยน่าใช้เท่าที่ควร ดูในภาพรวมแล้วควรมีการพัฒนารูปทรงของก้อนสบู่ให้ดูมีความน่าสนใจมากกว่านี้ เช่น การใช้รูปทรงของก้อนแบบเดียวกับสบู่ถูตัวก็ได้ เพียงแต่ลดขนาดของก้อนให้มีความแตกต่างกันคือให้มีขนาดก้อนที่เล็กลง หรือใส่ชื่อของกลุ่มไว้บนก้อนสบู่ ทางด้านบรรจุภัณฑ์ควรมีการปรับปรุง เพื่อให้ดูสวยงามน่าซื้อรวมไปถึงจะได้มีมาตรฐานและยังช่วยป้องกันไม่ให้สบู่เกิดความเสียหาย บรรจุภัณฑ์ควรเป็นแบบเรียบง่าย เช่น แบบกล่องหรือ แบบถุงผ้า และควรมีฉลากบอกรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เช่น การบอกส่วนผสม สถานที่ผลิต ชื่อของสมุนไพร เป็นต้น

พัชริน ช่วยพยุง (2553: สัมภาษณ์) รูปทรงดูแล้วไม่น่าใช้เพราะมีความเป็นเหลี่ยม มีสันตัดคม เมื่อดูแล้วเวลาการใช้งานยังจับไม่ถนัดอีกด้วย ถ้าก้อนสบู่มีลักษณะโค้งมนจะทำให้จับถนัดมือเวลาใช้งาน ผิวของเนื้อสบู่ควรเป็นผิวเรียบเพื่อความสวยสะอาดตามากกว่าผิวขรุขระ เรื่อง

บรรจุภัณฑ์ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้มีมาตรฐาน ซึ่งเป็นรูปแบบธรรมดาที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บนฉลากให้เรียบร้อย

พรพรรณา เชื้อวีรชน (2553: สัมภาษณ์) ก้อนสบู่ดูแล้วเป็นรูปทรงธรรมดาทั่วไปซึ่งสามารถผลิตได้ง่าย ซึ่งลักษณะของก้อนสบู่ที่เป็นก้อนสี่เหลี่ยมจะทำให้จับและถือสบู่ไม่ถนัดมือ พื้นผิวของก้อนสบู่มีรอยขรุขระอาจเป็นรอยจากการตัดและการกระทบของต่างๆจึงทำให้ดูแล้วไม่มีความน่าสนใจในการเลือกซื้อ ผิวของก้อนสบู่ควรเป็นผิวเรียบเพื่อความสวยงาม แต่ถ้าเปลี่ยนรูปทรงของก้อนสบู่เป็นรูปแบบอื่นก็จะดีมากกว่านี้ ซึ่งเป็นรูปทรงง่ายแต่มีความน่าสนใจ และควรมีชื่อของกลุ่มอยู่บนก้อนสบู่ด้วย ทางด้านบรรจุภัณฑ์ถ้าทางกลุ่มควรมีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นแบบกล่องควรมีฉลากที่บอกรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจนมากกว่านี้ เพราะฉลากอันเดิมมีรายละเอียดที่น้อยเกินไปทำให้ดูไม่ค่อยน่าเชื่อถือ

ณรงค์ สิงห์วี (2553: สัมภาษณ์) รูปทรงของก้อนสบู่ผลิตอยู่มีลักษณะที่ตืออยู่แล้ว แต่ควรมีการปรับปรุงเรื่องของเหลี่ยมที่ก้อนสบู่ให้มีความโค้งมนมากกว่านี้ เพื่อเวลาในการใช้งานจะได้สะดวกขึ้น และควรเพิ่มชื่อของกลุ่มบนก้อนสบู่ด้วยรวมถึงผิวของก้อนสบู่ควรมีผิวที่เรียบมากกว่านี้ เพื่อความสวยงามของก้อนสบู่และความน่าสนใจในการเลือกซื้อจากผู้บริโภคด้วยอีกทางหนึ่ง เรื่องบรรจุภัณฑ์ควรมีเพื่อความสวยงามของผลิตภัณฑ์และเพื่อให้ดูมีมาตรฐานเวลาผู้บริโภคได้ซื้อไปใช้งาน และควรเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้สมบูรณ์บนบรรจุภัณฑ์ด้วย

นอกจากการสัมภาษณ์ข้างต้นแล้วนั้น รัชณี เอี่ยมสะอาด ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงสาเหตุสำคัญของกลุ่มในเรื่องการผลิตสบู่ก้อนสมุนไพรแปรรูปที่ได้มีการผลิตในรูปแบบเดียวเนื่องจากสาเหตุ ดังนี้ 1.) เรื่องรูปทรงก้อนสบู่แบบใสและแบบขุ่น ที่ทางกลุ่มได้ผลิตก้อนสบู่ในรูปแบบเดียวนั้นเนื่องจากการหาแบบพิมพ์นั้นทางกลุ่มสามารถหาได้ง่าย ไม่ต้องมีการลงทุนในการจัดหาแบบพิมพ์ที่มีราคาแพง ซึ่งรูปทรงของก้อนสบู่แบบใสนั้นได้แบบพิมพ์จากท่อพลาสติก รูปทรงของสบู่แบบขุ่นได้จากการเทสบู่ลงถาดและตัดเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม เมื่อผลิตออกมาแล้วนั้นรูปทรงและน้ำหนักของก้อนสบู่ทั้ง 2 ชนิดนั้น ทางกลุ่มพอใจกับรูปทรงที่ผลิตออกมา รวมถึงเมื่อนำออกจำหน่ายลูกค้าให้ความสนใจกับสินค้าเป็นอย่างดี 2.) เรื่องสีของเนื้อสบู่สมุนไพรแปรรูป สีของสบู่เป็นสีของชนิดสมุนไพรที่นำมาเป็นส่วนประกอบในการผลิตสบู่แปรรูปซึ่งของสีของเนื้อสบู่จะมีสีที่แตกต่างกัน สำหรับสีของเนื้อสบู่สมุนไพรแปรรูปสำหรับสบู่ใส ที่มีลักษณะของสีก่อนที่เป็นน้ำตาลอ่อนและโปร่งแสงนั้นมีส่วนผสมของน้ำผึ้ง สำหรับสบู่ขุ่นจะมีสีก่อน 3 สี ซึ่งมีส่วนผสมของสมุนไพร 3 ชนิด คือ สบู่ขุ่นเนื้อสีของก้อนสบู่เป็นสีส้มนั้นมีส่วนผสมของ แครอท และ เนื้อสีของก้อนสบู่เป็นสีเหลืองนั้นมีส่วนผสมของขมิ้น และสบู่เนื้อสีของก้อนเป็นสีขาวมีส่วนผสมของ นำนมข้าว ซึ่งทางกลุ่มใช้สีจากสมุนไพรเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการผสมที่มีสารเคมีเข้าไปด้วย 3.) เรื่องบรรจุภัณฑ์ สำหรับบรรจุภัณฑ์ของทางกลุ่มที่มีลักษณะเดียวนั้น คือการใช้พลาสติกหุ้มที่ตัวสบู่และติดด้วยสติ๊กเกอร์ของทางกลุ่มนั้น เพราะทางกลุ่มไม่สามารถผลิตบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบอื่นได้ ซึ่งการผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เป็นกล่องนั้นต้องใช้ทุนในการผลิตที่สูง ฉะนั้นทางกลุ่มจึงตัดสินใจใช้พลาสติกหุ้มเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอ ซึ่งการหุ้มพลาสติกนั้นทำให้ลูกค้าสามารถมองเห็นรูปทรง

สีของเนื้อสบู สามารถจับก้อนสบูได้ โดยไม่ต้องแกะกล่อง แต่ของเสียของการไม่มีบรรจุภัณฑ์ก็มี เช่นเดียวกัน คือ ทำให้สบูกระทบกับวัตถุอื่นจึงทำให้ก้อนสบูบางส่วนเกิดความเสียหายได้

จากการสัมภาษณ์ช่างต้นผู้วิจัยสรุปหัวข้อได้ดังนี้

1. รูปทรงของก้อนสบู ความคิดเห็นส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันควรมีการปรับปรุงรูปทรงของก้อนสบูทั้ง 2 ชนิด คือ สบูใสและสบูขุ่น ซึ่งเป็นรูปทรงที่เรียบง่ายและควรมีลักษณะของรูปทรงโค้งมนไม่ยากให้ก้อนสบูเป็นเหลี่ยม รูปทรงแบบนี้สามารถใช้กับสบูทั้ง 2 ชนิด อีกทั้งทางกลุ่มมีความคิดว่ารูปทรงของก้อนสบู ทั้ง 2 ชนิดนั้นควรเป็นรูปทรงเดียวกัน

2. ขนาดของก้อนสบู ความคิดเห็นส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันควรลดขนาดของก้อนสบูใสตัวลงให้มีขนาดเล็กลงกว่าที่ผลิตอยู่เป็นการประหยัดต้นทุนการผลิตและเพื่อให้สามารถขายได้ในจำนวนมากขึ้น ส่วนทางด้านสบูขุ่นชนิดขมิ้นและแครอทนั้นขนาดมีความเหมาะสมอยู่แล้ว ควรมีการปรับปรุงสบูขุ่นชนิดน้ำนมข้าวให้มีขนาดเล็กลงจากเดิม

3. ผิวของก้อนสบู ความคิดเห็นส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันผิวของสบูทั้ง 2 ชนิด ควรเป็นผิวเรียบเพราะจะทำให้สบูมีความสวยงามและน่าใช้มากยิ่งขึ้น

4. เอกลักษณ์ของกลุ่ม ความคิดเห็นส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันควรมีชื่อของกลุ่มอยู่บนสบูทั้ง 2 ชนิด หรือใช้รูปทรงของก้อนสบูแบบเดียวกันทั้ง 2 ชนิด

5. บรรจุภัณฑ์ ความคิดเห็นส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันควรมีการจัดทำบรรจุภัณฑ์ขึ้น เพื่อให้ดูมีมาตรฐานและน่าสนใจ อีกทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายกับก้อนสบู ซึ่งเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีรูปแบบของกล่องให้กับบรรจุภัณฑ์สบูทั้ง 2 ชนิด

6. ฉลากบนบรรจุภัณฑ์ ความคิดเห็นส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันควรระบุรายละเอียดบนฉลากสำหรับบรรจุภัณฑ์ไว้ด้วย ซึ่งรายละเอียดที่ทางกลุ่มต้องการให้มีบนฉลาก คือ ชื่อกลุ่มและสัญลักษณ์กลุ่ม ที่ผลิต ส่วนประกอบ ชนิดของสมุนไพร วิธีการใช้งาน ชนิดของสบู เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดนั้นควรมีอยู่บนฉลากของสบูทั้ง 2 ชนิด

หัวข้อข้างต้นที่ได้สรุปไว้กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์สบูสมุนไพรแปรรูป และบรรจุภัณฑ์ในเรื่อง คือ 1.) เรื่องรูปทรงก้อนสบู 2.) ขนาดก้อนสบู 3.) ผิวของก้อนสบู 4.) เอกลักษณ์กลุ่ม 5.) บรรจุภัณฑ์ 6.) ฉลากบนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นเพิ่มเติม นอกเหนือจากเรื่องดังกล่าวที่ทางกลุ่มมีความต้องการ ทางด้านรูปทรงก้อนสบูสมุนไพรแปรรูปทางกลุ่มควรใช้รูปทรงก้อนสบูสมุนไพรแปรรูปในรูปทรงเดียวและขนาดเดียวกันในแต่ละชนิดสบูสมุนไพรแปรรูปเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ให้กับทางกลุ่ม ส่วนทางด้านบรรจุภัณฑ์สำหรับสบูสมุนไพรแปรรูป ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากการทำบรรจุภัณฑ์ให้มีมาตรฐานมากกว่าเดิม แล้วนั้น ทางกลุ่มความเพิ่มเรื่องรูปแบบของบรรจุภัณฑ์สบูสมุนไพรแปรรูปขึ้นมาด้วย เนื่องจากปัจจุบันทางกลุ่มมีรูปแบบบรรจุภัณฑ์เพียงรูปแบบเดียว คือ บรรจุภัณฑ์แบบเดี่ยวหรือชั้นเดียว เท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยมีความคิดว่าควรเพิ่มบรรจุภัณฑ์แบบเป็นชุดเข้ามาอีกรูปแบบหนึ่งเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อได้หลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับทางกลุ่มได้อีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

1. รูปทรงก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูป

จากรูปทรงก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูปซึ่งเป็นรูปทรงก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูปที่ผลิตขายโดยทั่วไปทางผู้วิจัยได้รวบรวมและทำการวิเคราะห์ในเรื่องของ รูปทรงก้อนสบู่ สีเนื้อสบู่

ตาราง 2 วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

รูปภาพ	รูปทรงก้อนสบู่	สีเนื้อสบู่
 <p>The first image shows a tray of 12 soap roses in yellow and red, with a label 'OTOP OPC 2006'. The second image shows two bars of soap wrapped in decorative paper with floral patterns, one labeled 'Thai Tambon'. The third image shows a bar of soap with yellow, white, and red stripes, with a label 'SIAMSOAP.COM'.</p>	<p>รูปทรงก้อนสบู่เป็นทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสโดยมุมทั้ง 4 มุมมีลักษณะมนและมุมเหลี่ยม รูปทรงก้อนแบบนี้อาจจะไม่สะดวกในตอนการใช้งานเท่าที่ควร</p> <p>ลักษณะของก้อนเมื่อสัมผัสกับผิวแล้วเหลี่ยมของก้อนสบู่จะซุกกับผิวจะทำให้ผู้ใช้เจ็บได้</p>	<p>เนื้อสบู่เป็นแบบใสเพื่อให้เห็นการตกแต่งผ่านใน โดย การดอกกุหลาบมาวางในตัวก้อนสบู่</p> <p>ผิวสบู่เป็นแบบผิวเรียบมีลักษณะผิวมันเงาและผิวด้าน</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

รูปภาพ	รูปทรงก้อนสบู่	สีเนื้อสบู่
   	<p>รูปทรงก้อนสบู่เป็นลักษณะทรงรี</p> <p>รูปทรงก้อนลักษณะนี้มีความถนัดในการใช้งานสำหรับลักษณะที่มีการตกแต่งรูปทรงให้มีขอบขึ้นมานั้นจะทำให้ตอนการใช้งานจะทำให้ขอบที่นูนขึ้นมานั้นชูดกับผิวทำให้ผู้ใช้จับผิวได้เช่นกัน</p>	<p>เนื้อสบู่ที่พบมี 2 ลักษณะ คือ สบู่แบบขุ่นและสบู่แบบใส</p> <p>สีของสบู่สมุนไพรแปรรูปจะพบอยู่เป็นสีธรรมชาติของสมุนไพรเอง</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

รูปภาพ	รูปทรงก้อนสบู่	สีเนื้อสบู่
	<p>รูปทรงก้อนสบู่เป็นลักษณะก้อนกลมโดยมีลักษณะกลมทั้งลูกโดยเป็นการปั้นเป็นทรงกลม</p> <p>ลักษณะการใช้งานไม่เหมาะสมในการใช้งาน</p>	<p>ลักษณะของเนื้อสบู่เป็นเนื้อขุ่น</p> <p>สีของเนื้อสบู่เป็นสีธรรมชาติของสมุนไพรเอง</p>
	<p>รูปทรงก้อนสบู่เป็นลักษณะก้อนกลมที่มีด้านบนและด้านล่างแบนมีความหนาของก้อน</p> <p>ลักษณะการใช้งานไม่เหมาะสมในการใช้งานเวลาถือจะไม่เหมาะเมื่อถ้ามีขนาดก้อนที่ใหญ่จะทำให้หลุดมือได้ง่าย</p> <p>ลักษณะของก้อนที่มีขอบเหลี่ยมจะทำให้ชูดกับผิวผู้ใช้จะทำให้เจ็บ</p>	<p>ลักษณะของเนื้อสบู่พบอยู่ 2 ลักษณะ คือ เนื้อขุ่นและเนื้อใส</p> <p>สีของเนื้อสบู่เป็นสีธรรมชาติของสมุนไพรเอง</p>

จากตารางวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปชนิดก้อนข้างต้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาสบู่สมุนไพรแปรรูป ดังนี้

1. รูปทรงของสบู่มุมนไพรแปรรูป จากการสำรวจพบว่า รูปทรงสบู่มุมนไพรแปรรูปที่ได้รับความนิยมในการผลิตมากที่สุดคือ รูปทรงสี่เหลี่ยม รองลงมาคือ รูปทรงกลมและทรงรีตามลำดับ ซึ่งรูปทรงสี่เหลี่ยมจะพบทั้งรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสและสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในรูปทรงสี่เหลี่ยมนี้พบข้อแตกต่างของรูปทรงก้อนสบู่ คือ มุมของก้อนสบู่ นั้น พบ 2 ลักษณะ คือ เป็นมุมตัดตรงและมุมโค้ง ทั้ง 2 ลักษณะนี้ รูปทรงก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปที่เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมแบบมุมตัดตรงจะมีผลผลิตมากกว่ารูปทรงสี่เหลี่ยมแบบมุมโค้ง อาจด้วยแบบรูปทรงเหลี่ยมมุมตัดตรงจะผลิตได้ง่ายมากกว่า และเมื่อผลิตออกมาแล้วตัวก้อนสบู่เป็นแบบเรียบง่ายนำใช้งาน รูปทรงก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปส่วนใหญ่จะเป็นรูปทรงเดียวกันเพียงแต่จะแตกต่างกันตรงสีเนื้อสบู่เพราะเนื่องจากสบู่มุมนไพรแต่ละชนิดให้สีที่แตกต่างกัน

2. สีเนื้อสบู่มุมนไพรแปรรูป สำหรับเรื่องสีของเนื้อก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปจากการสำรวจพบว่าสีเนื้อก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปนั้นส่วนใหญ่จะเป็นสีของสบู่มุมนไพรที่เป็นส่วนประกอบ เพราะเนื่องจากสบู่มุมนไพรแต่ละชนิดจะมีสีที่ต่างกันออกไป ซึ่งสีเนื้อก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปที่พบมากที่สุดคือ สีขาว รองลงมาคือ สีน้ำตาลเข้ม สีน้ำตาลอ่อน สีเหลืองกับสีขาว สีแดง สีม่วง สีส้ม สีดำเทา สีเขียวเข้ม และสีน้ำเงิน ตามลำดับ สำหรับเนื้อสบู่ที่มีสีขาวนั้นจะพบเป็นสบู่ก้อนแบบขุ่นเป็นส่วนใหญ่ สำหรับสบู่ก้อนแบบใสนั้นส่วนใหญ่สีเนื้อสบู่ที่พบจะเป็นสีเหลือง

3. น้ำหนักก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูป จากการสำรวจพบว่าการผลิตก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปที่ผลิตอยู่นั้นนิยมผลิตก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปที่มีน้ำหนักมากที่สุดคือ 100 กรัม สบู่มุมนไพรแปรรูปที่มีน้ำหนักรองรองลงมาคือ 10 กรัม 25 กรัม 105 กรัม 95 กรัม 115 กรัม 135 กรัม ตามลำดับ ซึ่งขนาดนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของก้อนสบู่และความพอใจของผู้ผลิตเอง

4. การตกแต่งก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูป การตกแต่งก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปให้มีความสวยงามและให้เกิดความน่าสนใจให้กับผู้บริโภคมากขึ้นนั้นผู้วิจัยได้แยกเป็น 2 รูปแบบ คือ การตกแต่งก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปสำหรับสบู่แบบขุ่น และ การตกแต่งก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูปสำหรับสบู่แบบใส

4.1 การตกแต่งก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูป (แบบขุ่น) มีลักษณะการตกแต่งที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ การเล่นสีภายในก้อนสบู่ตั้งแต่ 2 สีขึ้นไป โดยเป็นการใช้สีของสบู่มุมนไพร 2 หรือ 3 ชนิด อยู่ภายในก้อนเดียวกันซึ่งจะมีลักษณะของสีที่แตกต่างกัน การใช้สบู่มุมนไพรนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้ขายจะออกแบบให้สีของก้อนสบู่มีลักษณะอย่างไร รองลงมา คือ การใช้ชั้นสบู่มุมนไพรชั้นเล็กๆ ผสมอยู่ภายในก้อนสบู่เพื่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างสีเนื้อก้อนสบู่กับชั้นสบู่มุมนไพรที่ผสมอยู่

4.2 การตกแต่งก้อนสบู่มุมนไพรแปรรูป (แบบใส) ลักษณะการตกแต่งที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ การใส่ใยบวบในก้อนสบู่เพื่อให้เห็นถึงลักษณะของใยบวบได้ชัดเจนและเป็นการตกแต่งไปในตัวของก้อนสบู่ด้วย รองลงมาคือ การใช้เนื้อสบู่ที่มีสีแตกต่างจากเนื้อสีก้อนสบู่เพื่อให้เกิดลวดลายภายในก้อนสบู่ และการนำสบู่ก้อนเล็ก ๆ ที่มีความสวยงามหรือทำการตกแต่งมาแล้วใส่ลงในก้อนสบู่ เช่น สบู่รูปดอกกุหลาบ สบู่รูปดาว สบู่รูปหัวใจ สบู่รูปพระจันทร์ เป็นต้น ซึ่งลักษณะนี้เรียกอีกอย่างว่าการตกแต่งแบบแฟนซี ซึ่งสามารถนำเป็นของฝากได้

2. รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

จากบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปซึ่งเป็นบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปที่ขายอยู่ทั่วไปทางผู้วิจัยได้รวบรวมและทำการวิเคราะห์ตามหัวข้อ คือ เรื่องวัสดุบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป เรื่องกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

ตาราง 3 วิเคราะห์บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

รูปภาพ	รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป	วัสดุบรรจุภัณฑ์	กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์
	<p>รูปแบบเป็นแบบใช้ฉลากคาดบนก้อนสบู่ซึ่งเป็นฉลากแบบไม่เต็มก้อนเพื่อให้เห็นเนื้อก้อนสบู่บางส่วน เพื่อให้เห็นเนื้อก้อนสบู่ สามารถเลือกก้อนสบู่ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น</p> <p>ข้อเสียของรูปแบบนี้ คือ จะทำให้สบู่ได้รับความเสียหายได้ ในส่วนที่ไม่มีการป้องกัน</p>	<p>วัสดุที่พบในรูปแบบบรรจุภัณฑ์แบบนี้มีอยู่ 2 ชนิด คือ กระดาษและพลาสติกใส</p> <p>ส่วนพลาสติกใสจะใช้หุ้มก้อนสบู่ไว้ 1 ชั้น</p> <p>ส่วนกระดาษจะเป็นฉลากที่คาดตัวก้อนสบู่ที่ได้ห่อด้วยพลาสติกไว้แล้ว ซึ่งนั้นขึ้นอยู่กับการออกแบบของผู้ผลิตว่าต้องการมีขนาดเท่าไร</p>	<p>กราฟิกที่บนบรรจุภัณฑ์ที่พบ มี 2 ลักษณะ คือ การใช้โลโก้กลุ่ม ชื่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การนำรูปภาพมาตกแต่งบนฉลาก</p> <p>นอกจากนี้ยังพบคำอธิบายต่างๆ ซึ่งเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษพร้อมเพื่อให้ผู้บริโภคทั้งคนไทยและคนต่างชาติสามารถเลือกซื้อได้</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

รูปภาพ	รูปแบบบรรจุภัณฑ์ สบู่สมุนไพรแปรรูป	วัสดุบรรจุภัณฑ์	กราฟิกบน บรรจุภัณฑ์
	<p>รูปแบบนี้จะพบ ลักษณะของกล่องอยู่ 2 แบบคือ กล่อง กระดาษ และกล่อง พลาสติก</p> <p>ลักษณะของ กล่องกระดาษพบ แบบเปิดเพื่อโชว์ ก้อนสบู่บางส่วน สำหรับกล่อง พลาสติกจะเป็นกล่อง ใสทุกด้านและใช้ ฉลากติดเพื่อ คำอธิบายของ ผลิตภัณฑ์</p>	<p>วัสดุที่พบใน รูปแบบนี้ พบ 2 ลักษณะ คือ พลาสติกและ กระดาษ</p> <p>พลาสติกนำมา เป็นบรรจุภัณฑ์กล่อง เพื่อใส่สบู่และ พลาสติกในการห่อ ก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูป</p> <p>กระดาษนำมา เป็นบรรจุภัณฑ์กล่อง เพื่อบรรจุก้อนสบู่ สมุนไพรแปรรูปและ อีกส่วนหนึ่งที่ นำมาใช้คือ ส่วนของ ฉลากเพื่อนำมาพิมพ์ คำอธิบาย รายละเอียดต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์สบู่ สมุนไพรแปรรูป</p>	<p>กราฟิกที่บน บรรจุภัณฑ์ที่พบ คือ การใช้โลโก้กลุ่ม ชื่อ ทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ</p> <p>นอกจากนั้นยัง พบคำอธิบายต่างๆ ซึ่งเป็นภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษพร้อม เพื่อให้ผู้บริโภคทั้ง คนไทยและคน ต่างชาติสามารถ เลือกซื้อได้</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

รูปภาพ	รูปแบบบรรจุภัณฑ์ สบู่สมุนไพรแปรรูป	วัสดุบรรจุภัณฑ์	กราฟิกบน บรรจุภัณฑ์
	<p>รูปแบบนี้จะพบ ลักษณะของกล่องอยู่ 2 แบบคือ ถุง กระดาษ/กล่อง กระดาษ และถุงผ้า</p> <p>ลักษณะของ กล่องกระดาษพบ แบบเปิดเพื่อโชว์ ก้อนสบู่บางส่วน และถุงกระดาษเป็น บรรจุภัณฑ์</p> <p>สำหรับถุงผ้าเป็น ถุงผ้าตาข่ายแล้วนำ ก้อนสบู่ใส่ในถุงผ้า พร้อมด้วยติดฉลาก บนถุงผ้าอีกครั้งหนึ่ง ขอเสียสำหรับ บรรจุภัณฑ์แบบถุง ผ้าคือ สามารถฉีก ขาดได้ง่าย และ บรรจุภัณฑ์ถุง กระดาษที่ทำจาก กระดาษสา ราคา ของกระดาษจะมี ราคาที่สูงดังนั้นจะทำ ให้ต้นทุนในการผลิต ถุงกระดาษสามี่ราคา สูง</p>	<p>วัสดุที่พบใน รูปแบบนี้ พบ 2 ลักษณะ คือ ผ้าและ กระดาษ</p> <p>ผ้านำมาเป็นบรรจุ ภัณฑ์โดยการเย็บ เป็นถุงแล้วนำก้อน สบู่สมุนไพรใส่ ภายในถุงผ้า สำหรับผ้าที่นำมาใช้ เป็นผ้าตาข่ายที่ สามารถเห็นก้อนสบู่ และสามารถดมกลิ่น ของก้อนสบู่ได้ กระดาษนำมาเป็น บรรจุภัณฑ์เป็นกล่อง และเป็นถุงกระดาษ</p>	<p>กราฟิกที่บน บรรจุภัณฑ์ที่พบ คือ การใช้โลโก้กลุ่ม ชื่อ ทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ</p> <p>นอกจากนั้นยัง พบคำอธิบายต่างๆ ซึ่งเป็นภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษพร้อม เพื่อให้ผู้บริโภคทั้ง คนไทยและคน ต่างชาติสามารถ เลือกซื้อได้</p>

ตาราง 3 วิเคราะห์บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

รูปภาพ	รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป	วัสดุบรรจุภัณฑ์	กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์
	<p>รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ปรากฏนี้เป็นบรรจุภัณฑ์แบบเป็นชุดซึ่งเป็นรูปแบบที่พบเป็นรูปแบบเป็นกล่องชุดและเป็นแบบเป็นกล่องกระเปาะชุด</p> <p>รูปแบบเป็นบรรจุภัณฑ์ชุดที่บรรจุสบู่สมุนไพรแปรรูปที่มีการบรรจุภัณฑ์ทั้งแบบ 3 4 และ 7 ก้อน ภายในบรรจุภัณฑ์เป็นชุด พร้อมด้วยผลิตภัณฑ์อื่นๆที่มีความเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป</p>	<p>วัสดุที่พบในรูปแบบนี้ พบ 3 ลักษณะ คือ ผ้า กระดาษ และไม้</p> <p>บรรจุภัณฑ์กระดาษเป็นกล่องสี่เหลี่ยมที่เปิดช่องเพื่อให้เห็นก้อนสบู่ภายใน</p> <p>บรรจุภัณฑ์ไม้เป็นกล่องสี่เหลี่ยมและมีการฉลุฝาด้านบนเพื่อให้เกิดความสวยงาม</p> <p>บรรจุภัณฑ์ผ้าเป็นกล่องสี่เหลี่ยมฝืนเป็นกล่องกระดาษแล้วหุ้มด้วยผ้าไทยเพื่อความสวยงาม</p> <p>ข้อเสียของบรรจุภัณฑ์ชนิดไม้คือ มีน้ำหนักมากและไม่มีราคาสูง</p>	<p>กราฟิกที่พบคือ การพิมพ์ตัวอักษรบนฉลากหรือบนกล่องบรรจุภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่พบการนำภาพมาอยู่ที่กล่องแบบเป็นชุด</p>

การวิเคราะห์ข้อมูลบรรจุกาณ์สำหรับสบู่มุมนไพรแปรรูปข้างต้นผู้วิจัยแยกการวิเคราะห์ของแต่ละรูปแบบของบรรจุกาณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการวิเคราะห์ได้แบ่งหัวข้อวิเคราะห์บรรจุกาณ์สบู่มุมนไพรแปรรูป ดังนี้

1. วัสดุบรรจุกาณ์สำหรับสบู่มุมนไพรแปรรูป

1.1 บรรจุกาณ์สำหรับสบู่มุมนไพรแปรรูปแบบเดี่ยวหรือบรรจุกาณ์ชั้นเดียว จากการสำรวจพบว่าวัสดุบรรจุกาณ์พบว่า บรรจุกาณ์จากกระดาษมีความนิยมนำมาผลิตมากที่สุด รองลงมา คือ พลาสติก ผ้า และไม้ ตามลำดับ

บรรจุกาณ์กระดาษ ที่พบมากนั้นจากการสำรวจพบบรรจุกาณ์กระดาษ 3 แบบ คือ 1.) การใช้กระดาษหุ้มก้อนสบู่และมีคำอธิบาย โลโก้ ยี่ห้อ และหุ้มส่วนกลางของก้อนสบู่ เพื่อให้เห็นและสัมผัสกับก้อนสบู่ได้โดยตรงรวมถึงสามารถมองเห็นสีและผิวก้อนสบู่ได้ชัดเจน 2.) การใช้กระดาษเป็นกล่องบรรจุกาณ์ จากการสำรวจพบบรรจุกาณ์กล่องกระดาษ ส่วนใหญ่จะผลิตเป็นกล่องสบู่แบบชั้นเดียวมีรูปแบบเดียวกันแตกต่างกัน ในส่วนงานภาพกราฟิกและสีบนกล่อง อีกส่วนหนึ่งที่สังเกตได้ชัดลักษณะของของก้อนที่มีความแตกต่าง 2 ลักษณะ คือ กล่องแบบทึบและกล่องที่เปิดช่องให้เห็นก้อนสบู่บ้างส่วน ซึ่งรูปแบบของกล่องที่พบส่วนใหญ่เป็นกล่องสีเหลี่ยม ซึ่งเป็นรูปแบบกล่องที่ดูเรียบง่ายและสามารถตกแต่งกล่องให้มีเอกลักษณ์ของกลุ่มได้ง่าย อีกทั้งเวลาผลิตเป็นรูปทรงที่ผลิตแล้วจะไม่ทำให้เสียกระดาษ ดังนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงนิยมผลิตกล่องสบู่สมุมนไพรเป็นกล่องกระดาษรูปทรงสีเหลี่ยม 3.) บรรจุกาณ์กระดาษที่มีแบบเป็นถุงกระดาษ จากการสำรวจพบบรรจุกาณ์แบบนี้มีน้อยมาก และกระดาษที่นำมาผลิตส่วนใหญ่เป็นกระดาษสา

บรรจุกาณ์พลาสติก ที่พบความนิยมในการผลิตเป็นบรรจุกาณ์สำหรับสบู่มุมนไพรแปรรูปเป็นอันดับรองลงมานั้นปรากฏว่าพบอยู่ 2 ลักษณะในการใช้งาน คือ 1.) การนำพลาสติกหุ้มก้อนสบู่แล้วติดด้วยฉลากหรือหุ้มด้วยกระดาษ จะพบมากที่สุด ข้อดีของแบบการหุ้มสบู่แล้ววางขายนั้น คือ ผู้บริโภคสามารถเห็นเนื้อและสีของก้อนสบู่ได้ชัดเจนรวมถึงสามารถสัมผัสกับก้อนสบู่ได้โดยตรง อีกทั้งยังรักษารูปทรงของก้อนสบู่ให้อยู่ในรูปทรงเดิม ข้อเสียของแบบหุ้มสบู่แล้ววางขาย คือ ตัวก้อนสบู่อาจเกิดการเสียหายได้ง่ายเวลาเคลื่อนย้ายและพลาสติกที่หุ้มสามารถฉีกขาดได้ง่ายเช่นกัน 2.) บรรจุกาณ์พลาสติกแบบเป็นกล่อง บรรจุกาณ์แบบนี้จากการสำรวจพบได้น้อยกว่าแบบที่หุ้มกับก้อนสบู่แล้ววางขาย ข้อดี คือ ผู้บริโภคสามารถมองเห็นสีและเนื้อก้อนสบู่และก้อนสบู่ไม่เกิดความเสียหาย ข้อเสีย คือ รูปแบบของกล่องที่มีรูปแบบที่น้อยส่วนใหญ่ที่พบคือกล่องสีเหลี่ยมและกล่องกลม

บรรจุกาณ์ผ้า จากการสำรวจพบว่าบรรจุกาณ์ที่ผลิตจากผ้าพบน้อยที่สุดจากวัสดุที่นำมาผลิตเป็นบรรจุกาณ์สำหรับสบู่มุมนไพรแปรรูป แต่บรรจุกาณ์ผ้าที่พบคือทำเป็นถุงผ้าตาข่าย หรือเป็นผ้าที่สามารถขัดผิวได้ อีกรูปแบบที่พบคือการนำผ้ามาหุ้มกับกล่องกระดาษอีกชนิดหนึ่ง ข้อดี คือ มีรูปแบบที่แตกต่างจากบรรจุกาณ์ชนิดกระดาษและพลาสติก ถ้าเป็นบรรจุกาณ์ผ้าแบบตาข่ายแล้วนั้นผู้บริโภคสามารถเห็นสีและเนื้อก้อนสบู่ได้เป็นบางส่วนแต่อาจไม่ชัดเจน ส่วน

การนำผ้าหุ้มกับกล่องกระดาษนั้นถือว่าการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้อีกทางหนึ่งและสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้กับบรรจุภัณฑ์ของผู้ผลิตได้ รวมถึงบรรจุภัณฑ์รูปแบบนี้สามารถป้องกันการกระแทกได้อีกทั้งมีความสวยงามจากผ้า ซึ่งบรรจุภัณฑ์รูปแบบนี้นิยมใช้ผ้าพื้นบ้านมาทำการผลิต ข้อเสีย คือ ผ้าที่ทำเป็นบรรจุภัณฑ์อาจจะขาดได้

1.2 บรรจุภัณฑ์แบบเป็นชุด จากการสำรวจพบวัสดุที่นำมาผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์มากที่สุด คือ กระดาษ รองลงมา คือ ผ้า และไม้ ตามลำดับ

บรรจุภัณฑ์กระดาษ ที่พบมากที่สุด และกระดาษที่พบมากที่สุดในการนำมาทำเป็นบรรจุภัณฑ์คือ กระดาษ ซึ่งเป็นกระดาษที่สามารถหาซื้อได้ง่าย รูปแบบที่พบมากที่สุดจะเป็นกล่องสี่เหลี่ยมขนาดตามความพอใจของผู้ผลิต ข้อดี คือ หากกระดาษที่นำมาผลิตได้ง่ายราคาไม่แพงซึ่งนอกเหนือจากกระดาษแล้วนั้นผู้ผลิตยังสามารถนำกระดาษที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งกระดาษนั้นจะมีความเหนียวนุ่มสามารถเข้ารูปทรงของตัวกล่อง เช่น กระดาษจากไยกล้วย เป็นต้น ข้อเสีย กระดาษอาจมีการฉีกขาดได้ง่าย

บรรจุภัณฑ์ผ้า จากการสำรวจพบน้อยกว่าบรรจุภัณฑ์กระดาษรูปแบบของบรรจุภัณฑ์มีรูปแบบที่คล้ายกับบรรจุภัณฑ์ผ้า คือ ทำเป็นกล่องสี่เหลี่ยมเพียงแต่หุ้มกล่องด้วยผ้า ซึ่งส่วนใหญ่ผ้าที่นำมาหุ้มจะเป็นผ้าพื้นบ้านของแต่ละที่ที่ผู้ผลิตแต่ละกลุ่มอาศัยอยู่ ลักษณะการหุ้มผ้านั้นจะมีลักษณะที่หุ้มทั้งตัวกล่องบรรจุและฝากกล่องอาจมีการเล่นสีระหว่างตัวกล่องและฝากกล่องให้มีความแตกต่างและสร้างความน่าสนใจให้กับบรรจุภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น ขนาดของกล่องขึ้นอยู่กับบรรจุภัณฑ์ในต้องการบรรจุมากหรือน้อยขึ้น ข้อดี คือ การหาผ้าสามารถหาผ้าได้ตามชุมชนของแต่ละพื้นที่ การนำผ้ามาใช้นั้นทำให้ตัวบรรจุภัณฑ์มีความแตกต่างและดูเป็นธรรมชาติอีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มที่ทอผ้าพื้นบ้านได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งการนำมาผ้าใช้และมีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัยจะทำให้บรรจุภัณฑ์มีความโดดเด่นขึ้นมาอีกทางหนึ่ง ข้อเสีย คือ ราคาของผ้าอาจมีราคาแพงและสามารถเกิดการฉีกขาดได้

บรรจุภัณฑ์ไม้ จากการสำรวจพบว่าบรรจุภัณฑ์จากไม้ไม่นิยมนำมาผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์สบู่มนุไพรมากเท่าที่ควร อาจด้วยผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ยากมีน้ำหนักมาก และมีราคาสูง

บรรจุภัณฑ์แบบเป็นชุดนี้การจัดวางสบู่มนุไพรลงในบรรจุภัณฑ์นั้นจากการสำรวจพบจึงมี 2 แบบ คือ 1.) การนำสบู่มนุไพรทุกชนิดบรรจุลงในกล่องเดียวกัน 2.) การนำสบู่มนุไพรและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องบรรจุลงในกล่องเดียวกัน ซึ่งทั้งสองแบบนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้ผลิตที่จะจัดให้เป็นชุดอย่างไร สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ส่วนใหญ่จะนำมาบรรจุพร้อมกับสบู่มนุไพร เช่น ผลิตภัณฑ์ยาสระผมสบู่มนุไพร ครีมหวดผมสบู่มนุไพร สบู่เหลว โลชั่นบำรุงผิว ไยบวบ เป็นต้น ซึ่งการนำผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นในการใช้เป็นประจำอาจมีส่วนช่วยในการตัดสินใจเลือกซื้อ อีกทั้งยังสามารถจัดเป็นชุดๆ เพื่อความเหมาะสมกับการใช้งานได้อีกทางหนึ่ง เช่น ชุดเดินทาง (แชมพู สบู่มนุไพร ครีมหวดสบู่มนุไพรและสบู่ก้อน) เป็นต้น ดังนั้นบรรจุภัณฑ์แบบเป็นชุดจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้ผลิตให้ความสนใจมากยิ่งขึ้น

2. กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

จากการสำรวจกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปซึ่งเป็นกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป รวมถึงงานกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปที่ผลิตขายโดยทั่วไปทางผู้วิจัยพบลักษณะของงานกราฟิก 2 ลักษณะ คือ การใช้ตัวอักษรยี่ห้อผลิตอยู่บนบรรจุภัณฑ์ สัญลักษณ์ทางการค้า คำโฆษณาเล็กน้อย ปริมาณ และราคา และ การนำภาพประกอบของสมุนไพรที่ใช้ผลิต ยี่ห้อผลิตอยู่บนบรรจุภัณฑ์ สัญลักษณ์ทางการค้าและคำโฆษณาเล็กน้อย

กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปที่กล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรที่ปรากฏอยู่ทางด้านหน้าของบรรจุภัณฑ์ซึ่งใช้กราฟิกประกอบด้วย สัญลักษณ์ทางการค้า (โลโก้) ชื่อผู้ผลิต (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ชนิดของสบู่สมุนไพร ภาพประกอบ ตรารับรองคุณภาพ ราคา ปริมาณ ส่วนทางด้านหลังจะประกอบด้วยข้อความ เช่น ส่วนประกอบ วิธีการใช้ สถานที่ผลิต วันที่ผลิต ปริมาณ สรรพคุณของสบู่สมุนไพร ราคา เป็นต้น อาจนำวางด้านหลังหรือด้านข้างของบรรจุภัณฑ์ ตามความสวยงาม ซึ่งข้อความ 2 ข้อความนี้คือ ปริมาณ และ ราคา สามารถพบได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของบรรจุภัณฑ์

ภาพประกอบสำหรับบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพร ลักษณะการนำภาพประกอบมาใช้นั้นพบอยู่ 2 ลักษณะ คือ การนำภาพจริงของสบู่สมุนไพร และการนำภาพประกอบที่เป็นภาพลายเส้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ผลิต นอกเหนือจากนั้นแล้วการวางภาพประกอบนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการออกแบบด้วยเช่นกัน การวางภาพประกอบบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปพบอยู่ 3 แบบคือ

1) การนำภาพประกอบวางในส่วนบนหรือส่วนล่างของพื้นที่ด้านหน้าบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพร

2) การนำภาพประกอบวางในส่วนมุมบนบรรจุภัณฑ์

3) การนำภาพประกอบพิมพ์ลายทั้งหมดบนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งขนาดของภาพขึ้นอยู่กับขนาดของบรรจุภัณฑ์ การพิมพ์ภาพประกอบแบบนี้จะนิยมใช้ภาพประกอบจริงมาทำการออกแบบ

ข้อแตกต่างของกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแบบชั้นเดียว และ บรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแบบเป็นชุด คือ กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแบบชั้นเดียวจะพบงานกราฟิกมากกว่าบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแบบเป็นชุด อาจด้วยเวลาว่างขายการมีกราฟิกอยู่บนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแบบชั้นเดียวทำให้สามารถเห็นได้ชัดพร้อมด้วยคำอธิบายที่เกี่ยวกับสบู่สมุนไพรในแต่ละชั้นได้ชัดเจน ซึ่งกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแบบชั้นเดียวนี้จะพบได้ว่ากราฟิกที่นำมาใช้มากที่สุดคือการนำภาพประกอบมาใช้ซึ่งภาพประกอบนี้ที่พบมากที่สุด คือการนำภาพประกอบแบบภาพถ่ายจริงของสมุนไพรวางอยู่บนบรรจุภัณฑ์ รวมถึงสีของบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแบบชั้นเดียวนี้ยังใช้สีของบรรจุภัณฑ์ที่มีความเป็นธรรมชาติและสีสดใส หรือใช้สีตามสีของสมุนไพรที่นำมาผลิตเพื่อดึงดูดความสนใจและให้มีความแตกต่างระหว่างชนิดของสบู่สมุนไพร ส่วนกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแบบเป็นชุดนั้น กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์นั้นไม่ค่อยพบที่จะนำกราฟิกมาใช้มากเท่าที่ควร อาจเพราะบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแบบเป็นชุดนี้เสนอความเป็นธรรมชาติ โดยการนำวัสดุประเภทผ้าทอ กระดาษสา ซึ่งมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์อยู่แล้ว พบกราฟิกได้จากแผ่นสติกที่ติดมากับบรรจุภัณฑ์

จากการวิเคราะห์ข้างต้นเกี่ยวกับเรื่องรูปทรงสบู่สมุนไพรและเรื่องบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรที่ผู้วิจัยได้สำรวจเพื่อเป็นข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ข้อสรุปของบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป ดังนี้

1. รูปทรงก้อนสบู่สมุนไพร รูปทรงที่นิยมผลิตมากที่สุดคือรูปทรงสี่เหลี่ยมซึ่งเป็นรูปทรงที่สามารถผลิตได้ง่าย สะดวกเวลาใช้งาน เช่น การวางขายบนชั้นวางสินค้าและการบรรจุในกล่องสำหรับบรรจุภัณฑ์แบบเป็นชุด

2. สีของสบู่สมุนไพร ส่วนใหญ่จะพบเป็นสีขาวสำหรับสบู่สมุนไพรแบบขุ่น ส่วนสีน้ำตาลอ่อนจะพบมากในสบู่สมุนไพรแบบใส นอกจากนี้สามารถพบสีอื่นของเนื้อสบู่สมุนไพรได้หลากหลายสีได้

3. ขนาดก้อนสบู่สมุนไพร ขนาดก้อนสบู่สมุนไพรมีอยู่หลากหลายขนาดตามความพอใจของผู้ผลิต ซึ่งมีทั้งขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ขนาดของก้อนสบู่สมุนไพรนี้จะเหมาะกับสบู่แต่ละชนิดจึงต้องเลือกขนาดก้อนสบู่สมุนไพรให้เหมาะกับการใช้งาน

4. น้ำหนักก้อนสบู่มุขไพโร น้ำหนักก้อนสบู่มุขไพโรเช่นเดียวกับขนาดก้อนสบู่มุขไพโรที่จะต้องเลือกน้ำหนักให้มีความเหมาะสมกับสบู่มุขไพโรแต่ละชนิด

5. การตกแต่งสบู่มุขไพโร การตกแต่งสบู่มุขไพโรสามารถทำให้ก้อนสบู่มุขไพโรมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น อีกทางหนึ่งสามารถเป็นเอกลักษณ์ของสบู่มุขไพโรให้กับผู้ผลิตได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งการตกแต่งที่พบมากที่สุด คือ การเล่นสีของก้อนสบู่มุขไพโร รวมถึงการนำใยบวบใส่ในก้อนสบู่มุขไพโร เป็นต้น

6. รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรซึ่งจะผลิตอยู่ 2 รูปแบบ คือ บรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบเดี่ยวหรือชั้นเดี่ยว และบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบเป็นชุด ซึ่งการผลิตบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบเดี่ยวสามารถพบได้มากกว่าบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบเป็นชุด สำหรับบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบเป็นชุดมีความเหมาะสมสำหรับการนำเป็นของฝากหรือของขวัญ และเหมาะสมสำหรับพกพาสำหรับชุดการเดินทาง

7. วัสดุบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโร วัสดุที่นิยมนำมาทำเป็นบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโร คือ กระดาษ พลาสติก ผ้า และไม้ โดยเฉพาะกระดาษจะพบว่ามีความนิยมมากที่สุดสำหรับการนำมาเป็นบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโร ทั้งบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบชั้นเดี่ยวและบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบเป็นชุด

8. กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สามารถพบได้ 2 ลักษณะคือ 1.) การใช้ตัวอักษรและสัญลักษณ์การค้า เพียงอย่างเดียวบนบรรจุภัณฑ์ 2.) การใช้ภาพประกอบ ซึ่งการใช้ภาพประกอบจะใช้ภาพประกอบที่เป็นรูปถ่ายของสบู่มุขไพโรหรือเป็นภาพประกอบสำหรับตกแต่งบนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ตัวอักษรและสัญลักษณ์ทางการค้าและการใช้ภาพประกอบบนบรรจุภัณฑ์นั้นจะพบได้ใกล้เคียงกัน บนบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบเป็นชุดจะไม่นิยมใช้กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์โดยตรง แต่ใช้กราฟิกบนแผ่นสลากสำหรับสวมหรือห้อย

9. รูปทรงบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโร รูปทรงที่นิยมผลิต คือ รูปทรงสี่เหลี่ยม ซึ่งเป็นรูปทรงบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบเดี่ยวและบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแบบเป็นชุด เป็นรูปทรงที่นิยมผลิตจะแตกต่างกันตรง ในการตกแต่งบรรจุภัณฑ์ รูปทรงสี่เหลี่ยมอาจเป็นรูปทรงธรรมดาแต่มีความสะดวกเมื่อเวลาการใช้งานมากที่สุด

ส่วนที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์สบู่มุขไพโรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สบู่มุขไพโรแปรรูป

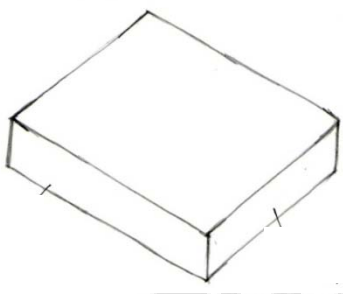

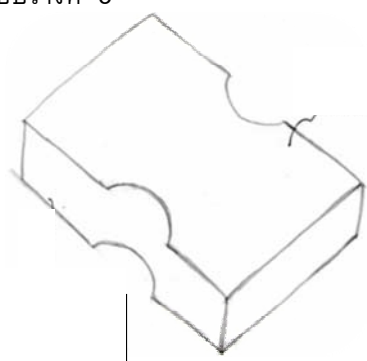
จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นข้อมูลในขั้นตอนการออกแบบรูปทรงก้อนสบู่มุขไพโรและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ โดยมีขั้นตอนการนำเสนอแบบร่าง และภาพ 3 มิติ ต่อประธานและกรรมการควบคุมปริญญาโท จนพัฒนารูปทรงก้อนสบู่มุขไพโรและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ถึงขั้นสมบูรณ์ โดยผู้วิจัยได้จัดทำตามลำดับดังนี้

1. การนำเสนอแบบร่างรูปทรงสบู่มุขไพโรแปรรูป

ในการออกแบบครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบขนาดของก้อนสบู่มุขไพโรแปรรูป แบบละ 3 ขนาด เพื่อให้เหมาะกับการใช้งาน ขนาดของก้อนสบู่มุขไพโรแปรรูปในความคิดเห็นของผู้วิจัยที่ได้

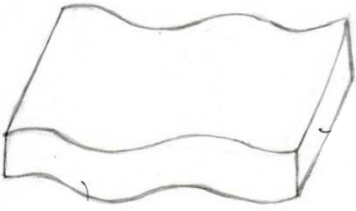
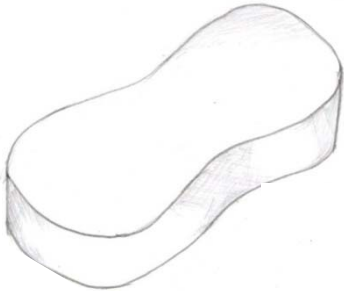
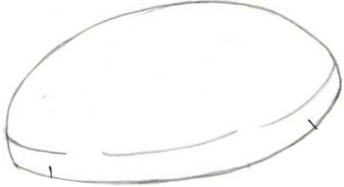
ออกแบบมานั้น สบู่สมุนไพรแปรรูปขนาดใหญ่มีความเหมาะสมเป็นสบู่สำหรับฤดูร้อน สบู่สมุนไพรแปรรูปขนาดกลางมีความเหมาะสมเป็นสบู่ฤดูร้อนและสบู่ล้างหน้า สบู่สมุนไพรแปรรูปขนาดเล็กมีความเหมาะสมเป็นสบู่ล้างหน้า ซึ่งการนำมาใช้งานขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวอย่างที่จะนำไปใช้งานตามความเหมาะสม

ตาราง 4 แบบร่างรูปทรงก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูป

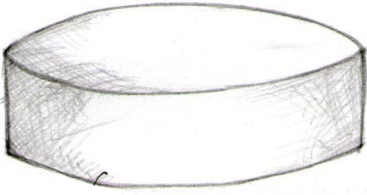
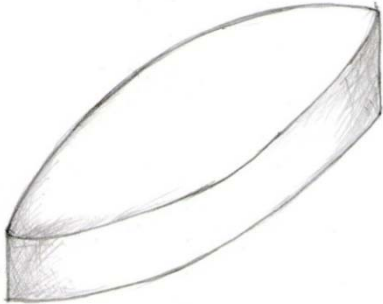
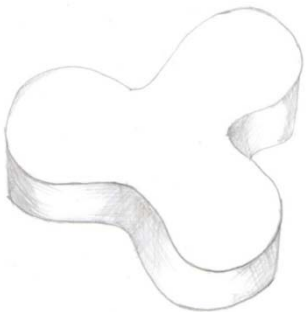
แบบร่างรูปทรงก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูป	ขนาดก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูป	สีเนื้อก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูป
<p>แบบร่างที่ 1</p> 	<p>ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 5 cm. ย 7.5 cm. ส 2.5 cm ขนาดกลาง ก 5 cm. ย 6 cm. ส 2 cm. ขนาดเล็ก ก 5 cm. ย 5 cm. ส 2.5 cm</p>	<p>สีตามชนิดของสมุนไพรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น</p>
<p>แบบร่างที่ 2</p> 	<p>ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 5 cm. ย 7.5 cm. ส 2.5 cm ขนาดกลาง ก 5 cm. ย 6 cm. ส 2 cm. ขนาดเล็ก ก 5 cm. ย 5 cm. ส 2.5 cm</p>	<p>สีตามชนิดของสมุนไพรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น</p>
<p>แบบร่างที่ 3</p> 	<p>ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 6 cm. ย 8 cm. ส 3 cm ขนาดกลาง ก 5 cm. ย 7.5 cm. ส 2.5 cm. ขนาดเล็ก ก 4 cm. ย 5 cm. ส 2 cm</p>	<p>สีตามชนิดของสมุนไพรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น</p>

ตาราง 4 แบบร่างรูปทรงก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูป

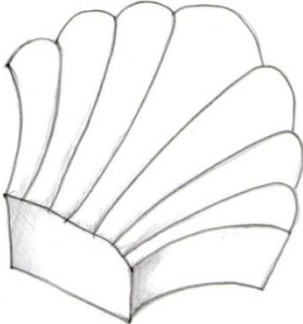
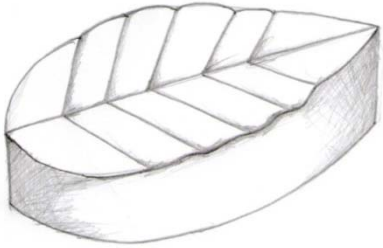
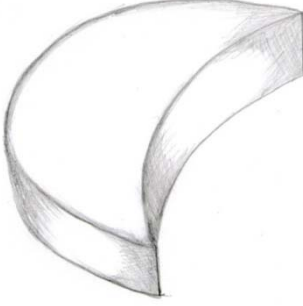
ตาราง 4 (ต่อ)

แบบร่างรูปทรงก้อนสบู่สมุนไพร แปรรูป	ขนาดก้อนสบู่สมุนไพร รูป	สีเนื้อก้อนสบู่สมุนไพรแปรรูป
แบบร่างที่ 4 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 5 cm. ย 9 cm. ส 3 cm ขนาดกลาง ก 4 cm. ย 7 cm. ส 2.5 cm. ขนาดเล็ก ก 3 cm. ย 5 cm. ส 2.5 cm	สีตามชนิดของสมุนไพรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น
แบบร่างที่ 5 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 5 cm. ย 9 cm. ส 2.5 cm ขนาดกลาง ก 5 cm. ย 7 cm. ส 2 cm. ขนาดเล็ก ก 3cm. ย 5 cm. ส 2 cm	สีตามชนิดของสมุนไพรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น
แบบร่างที่ 6 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 5 cm. ย 9 cm. ส 4 cm ขนาดกลาง ก 5 cm. ย 7 cm. ส 4 cm. ขนาดเล็ก ก 5 cm. ย 5 cm. ส 4 cm	สีตามชนิดของสมุนไพรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น

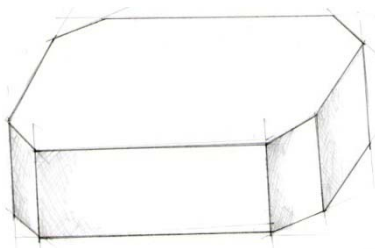
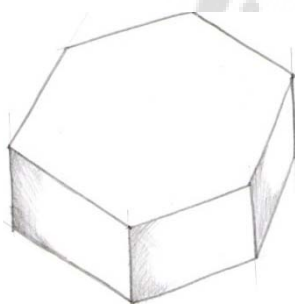
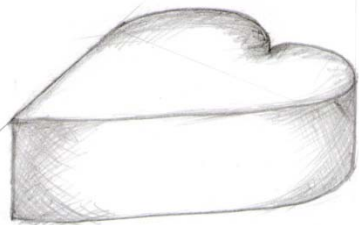
ตาราง 4 (ต่อ)

แบบร่างรูปทรงก้อนสบู่มุมมนไฟรแปรรูป	ขนาดก้อนสบู่มุมมนไฟรแปรรูป	สีเนื้อก้อนสบู่มุมมนไฟรแปรรูป
แบบร่างที่ 7 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 8 cm. ส 3 cm. ขนาดกลาง ก 6 cm. ส 2.5 cm. ขนาดเล็ก ก 4 cm. ส 2cm	สีตามชนิดของสบู่มุมมนไฟรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น
แบบร่างที่ 8 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 5 cm. ย 9 cm. ส 3 cm. ขนาดกลาง ก 4 cm. ย 7 cm. ส 2.5 cm. ขนาดเล็ก ก 4 cm. ย 6 cm. ส 2.5 cm	สีตามชนิดของสบู่มุมมนไฟรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น
แบบร่างที่ 9 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 7 cm. ส 2.5 cm. ขนาดกลาง ก 5.5 cm. ส 2 cm. ขนาดเล็ก ก 4 cm. ส 2 cm	สีตามชนิดของสบู่มุมมนไฟรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น

ตาราง 4 (ต่อ)

แบบร่างรูปทรงก้อนสบู่มุมนไพเราะแปรรูป	ขนาดก้อนสบู่มุมนไพเราะแปรรูป	สีเนื้อก้อนสบู่มุมนไพเราะแปรรูป
แบบร่างที่ 10 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 8 cm. ส 3 cm. ขนาดกลาง ก 6 cm. ส 2.5 cm. ขนาดเล็ก ก 4 cm. ส 2 cm.	สีตามชนิดของสบู่มุมนไพเราะ รูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สี เหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น
แบบร่างที่ 11 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 5 cm. ย 9 cm. ส 3 cm. ขนาดกลาง ก 4 cm. ย 7 cm. ส 2.5 cm. ขนาดเล็ก ก 4 cm. ย 6 cm. ส 2.5 cm	สีตามชนิดของสบู่มุมนไพเราะ รูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สี เหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น
แบบร่างที่ 12 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 6 cm. ย 8 cm. ส 2 cm. ขนาดกลาง ก 4 cm. ย 5 cm. ส 2 cm. ขนาดเล็ก ก 3 cm. ย 4 cm. ส 2 cm.	สีตามชนิดของสบู่มุมนไพเราะ รูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สี เหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น

ตาราง 4 (ต่อ)

แบบร่างรูปทรงก้อนสบู่มุมนไฟรแปรรูป	ขนาดก้อนสบู่มุมนไฟรแปรรูป	สีเนื้อก้อนสบู่มุมนไฟรแปรรูป
แบบร่างที่ 13 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 6 cm. ย 8 cm. ส 3 cm. ขนาดกลาง ก 5 cm. ย 7.5 cm. ส 2.5 cm. ขนาดเล็ก ก 4 cm. ย 5 cm. ส 2 cm.	สีตามชนิดของสบู่มุมนไฟรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น
แบบร่างที่ 14 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 8 cm. ส 3 cm. ขนาดกลาง ก 6 cm. ส 2.5 cm. ขนาดเล็ก ก 4 cm. ส 2. cm	สีตามชนิดของสบู่มุมนไฟรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น
แบบร่างที่ 15 	ขนาดก้อนสบู่ ขนาดใหญ่ ก 6 cm. ย 8 cm. ส 2 cm. ขนาดกลาง ก 4 cm. ย 5 cm. ส 2 cm. ขนาดเล็ก ก 3 cm. ย 4 cm. ส 2 cm.	สีตามชนิดของสบู่มุมนไฟรแปรรูปที่นำมาเป็นส่วนผสม คือ สีเหลืองน้ำตาล สีส้ม สีเหลือง และสีขาวขุ่น เนื้อสบู่ทั้งแบบใสและแบบขุ่น

2. การนำเสนอแบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่มุมนไฟรแปรรูป

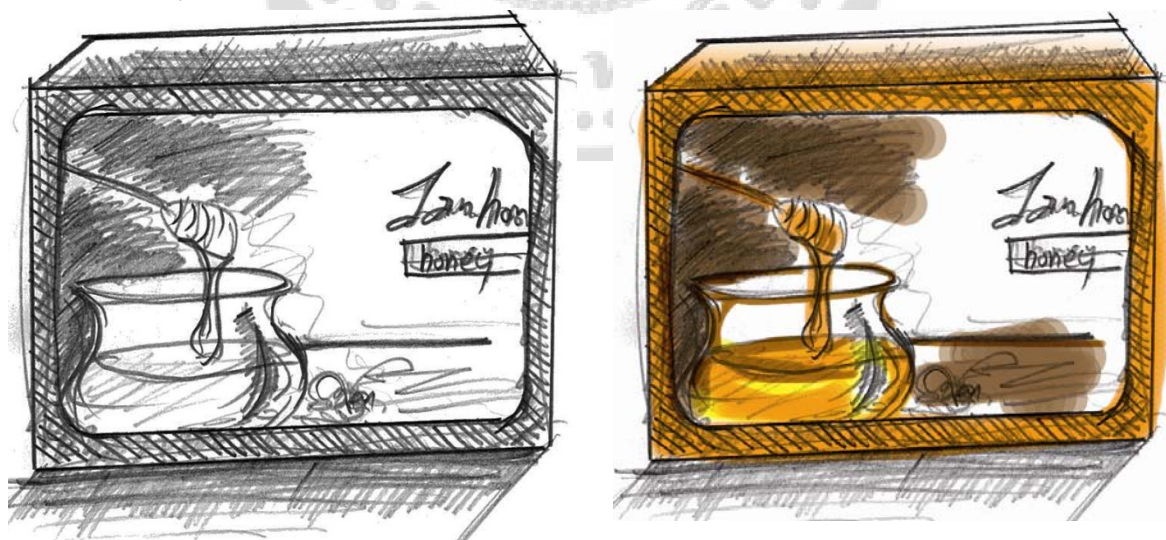
ในการออกแบบผู้วิจัยเน้นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นรูปแบบบรรจุภัณฑ์แบบสีเหลี่ยมเพราะเนื่องจากรูปแบบบรรจุภัณฑ์แบบสีเหลี่ยมนี้สามารถใส่กับรูปทรงสบู่มุมนไฟรได้หลากหลายรูปแบบ

มากกว่าที่จะออกแบบบรรจุภัณฑ์แบบเฉพาะเจาะจง รวมถึงการจัดวางหรือวางขนย้ายรูปแบบ
ที่เหลี่ยมจะมีความสะดวกมากกว่าในรูปแบบอื่น

รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปในครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นการออกแบบกราฟิกบน
บรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างเอกลักษณ์บรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปมากยิ่งขึ้น โดยการ
ออกแบบนี้ผู้วิจัยมีแนวคิดในการออกแบบ 5 แนวคิด

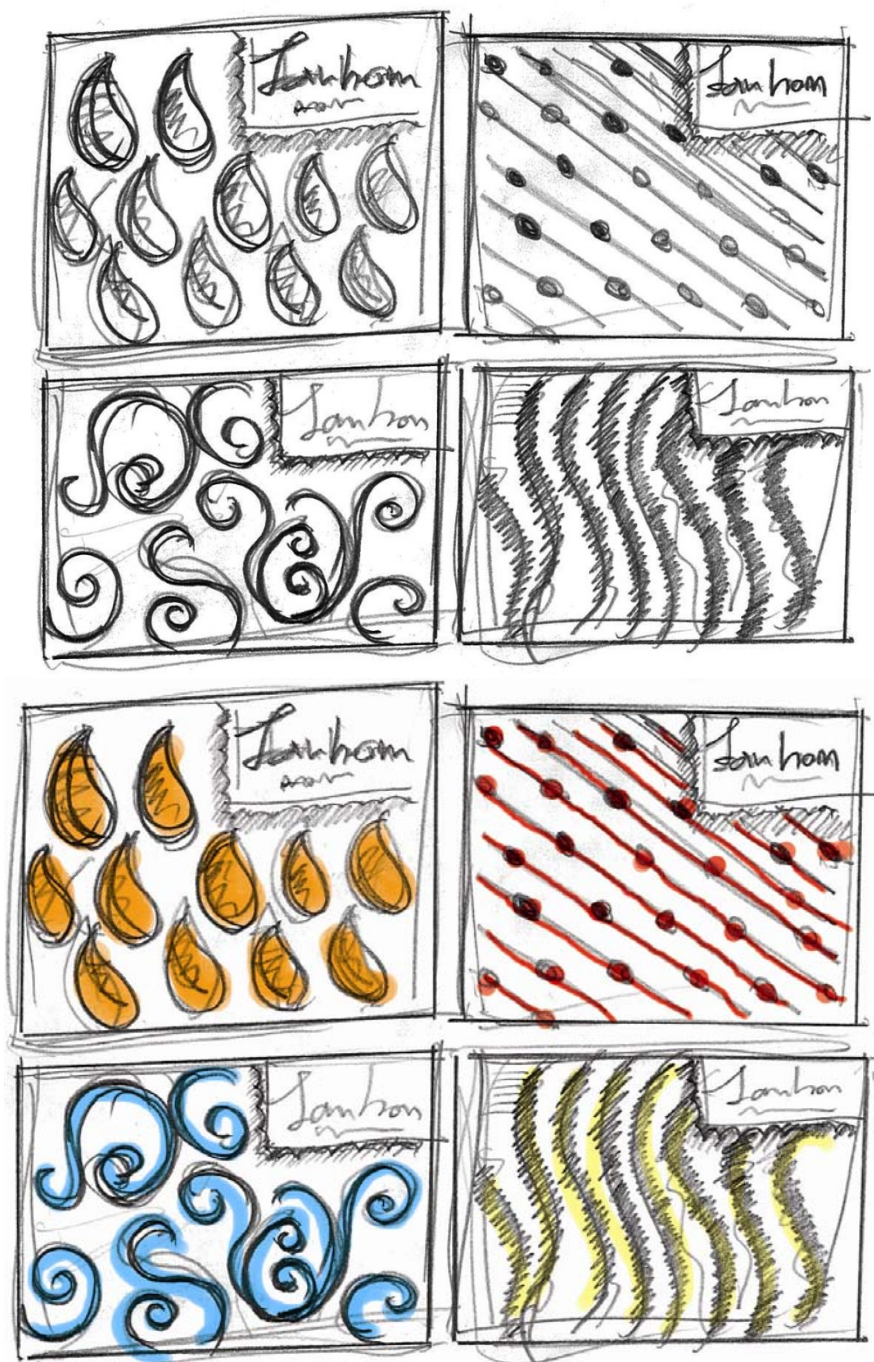
การออกแบบรูปแบบบรรจุภัณฑ์ผู้วิจัยได้นำออกแบบงานกราฟิกให้มีลักษณะแบบ
เดียวกันแต่จะมีความแตกต่างกันระหว่างการใช้รูปภาพของสมุนไพรแต่ละชนิด เพื่อสร้างความ
แตกต่างระหว่างชนิดของสบู่สมุนไพรซึ่งจะทำให้เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม ซึ่งในการออกแบบงาน
กราฟิกผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปในครั้งนี้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และสร้างความ
เชื่อมั่นให้ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป โดยกลุ่มลูกค้าคือกลุ่มลูกค้ากลุ่มเดิม ได้แก่ กลุ่มคนที่มี
อายุ 35 ปีขึ้นไป โดยเป็นกลุ่มลูกค้ากลุ่มเดิมอยู่แล้ว อีกประการหนึ่งเพื่อให้ดึงดูดกลุ่มลูกค้ากลุ่ม
ใหม่ คือ กลุ่มคนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป หรือกลุ่มคนที่มีความสนใจผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปเพื่อ
เป็นการขยายตลาดให้มากยิ่งขึ้น

แนวความคิดที่ 1 Sense of Emotional อารมณ์เป็นส่วนประกอบสำคัญของความรู้สึก
และความรู้สึกสามารถส่งผลถึงจิตใจได้ สบู่สมุนไพรจันทร์หอม อโรมา จึงใช้ส่วนผสมของสมุนไพรที่
มีกลิ่นหอมตามธรรมชาติ ซึ่งส่งผลต่ออารมณ์ กลิ่นหอมของสบู่สมุนไพรจันทร์หอม อโรมา ได้เข้ามา
สร้างบรรยากาศความผ่อนคลายระหว่างการชำระล้างร่างกาย โดยแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์
จะใช้ Mood ของภาพ ให้เป็นการสื่อสารความรู้สึกทางด้านอารมณ์ เน้นความสวยงามของภาพ
ส่วนผสมต่างๆ ที่ทำอย่างพิถีพิถัน

ภาพประกอบ 35 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป Sense of Emotional

แนวความคิดที่ 2 จันทรหอม for your style ปัจจุบัน สินค้าที่บรรจุภัณฑ์ที่ดูทันสมัย ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าต่างๆหลายเท่าตัว และด้วย Lifestyle ของผู้บริโภคยุคใหม่ ที่มักจะตัดสินใจซื้อสินค้าจากรูปลักษณะของบรรจุภัณฑ์ สบู่จันทรหอม อโรมา จึงจับแนวคิดที่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ Lifestyle คนยุคปัจจุบัน ที่ต้องการความทันสมัยและชอบใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากธรรมชาติแท้ ด้วย Design ที่ทันสมัย จึงเหมาะกับทุก style ของผู้บริโภค

ภาพประกอบ 36 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป จันทรหอม for your style

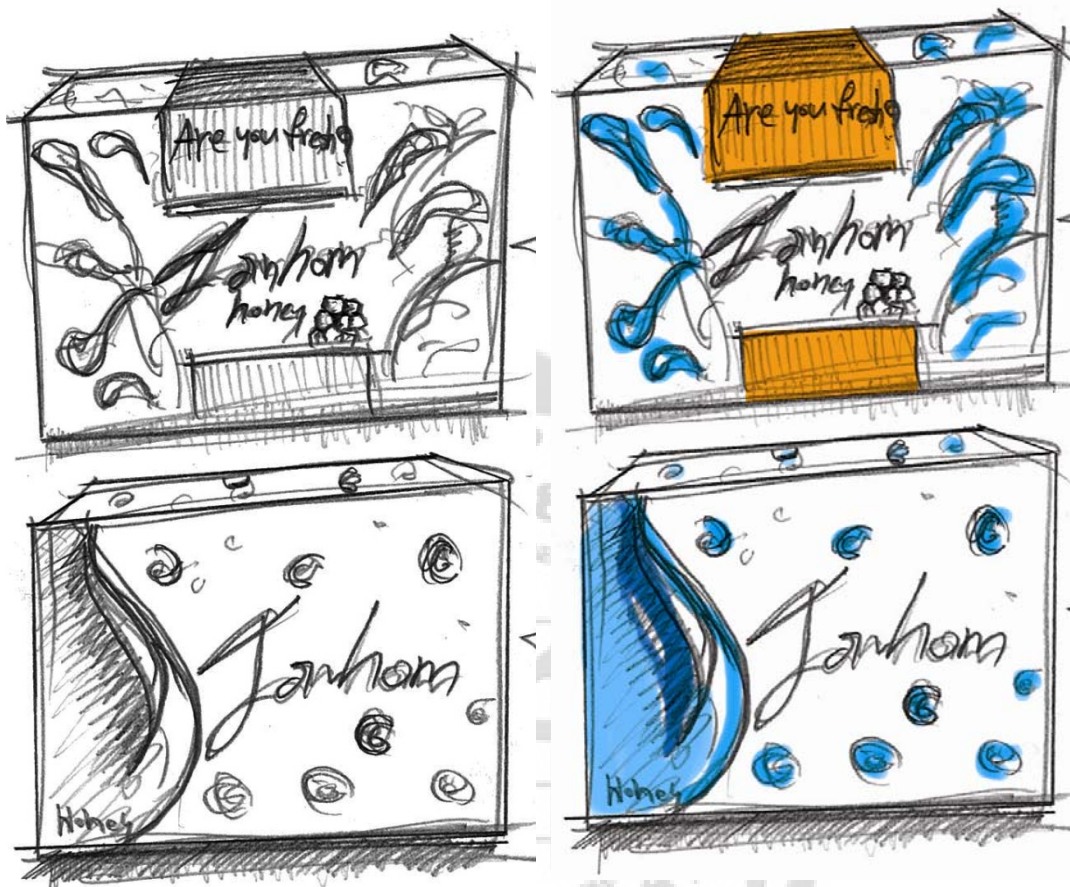
แนวความคิดที่ 3 Variety Ingredients Favour กระแสรักสุขภาพและสินค้าที่ทำจากธรรมชาติแท้ กำลังเป็น Trend ที่คนยุคนี้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก สบู่จันทร์หอมอโรมาได้นำแนวคิดรักสุขภาพและประโยชน์จากธรรมชาติสบู่จันทร์หอมอโรมา จึงให้ความสำคัญกับส่วนผสมจากธรรมชาติแท้ๆ โดยจะเน้นลดทอนของส่วนผสม โดยถอดจุดเด่นจากลดทอนและรูปทรงของส่วนผสมตามธรรมชาติ มาใช้ในการออกแบบ ซึ่งจะให้ความรู้สึกถึงประโยชน์ของส่วนผสมสมุนไพรธรรมชาติ และความรู้สึกถึงสุขภาพผิวที่ดี ด้วยส่วนผสมจากธรรมชาติแท้ 100% ปลอดภัยและมี

ภาพประกอบ 37 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป Variety Ingredients Favour

แนวความคิดที่ 4 Fresh & Splash การได้สูดอากาศบริสุทธิ์ และได้กลิ่นหอมจากธรรมชาติก็เปรียบเสมือนการได้ ผ่อนคลายซึ่งจะสร้างความรู้สึกสดชื่นปลอดโปร่ง จะดีแค่ไหนถ้าความสดชื่นมาพร้อมกับสุขภาพผิวที่ดีจากธรรมชาติ กลิ่นหอมสดชื่นจากส่วนผสมของธรรมชาติแท้ๆ โดยแนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สบู่จันทร์หอม อโรมา จะสื่อให้เห็นถึงความ สดชื่น ที่จะ

ได้รับจากสบู่ จันทหอม โดยใช้ภาพเกลิยวคลื่น Splash ที่แตกต่างกันไปตาม ส่วนผสมแท้จากธรรมชาติ ซึ่งจะให้ความรู้สึกสดชื่นที่เกิดจากส่วนผสมของธรรมชาติแท้ 100 %

ภาพประกอบ 38 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป Fresh & Splash

แนวความคิดที่ 5 Craft for your body (Handmade soap)

ความพิถีพิถัน สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้า อีกทั้งสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสินค้าชนิดนั้นอีกด้วย สบู่สมุนไพรจันทร์หอม อโรมา จึงใช้แนวคิดของความเป็นสบู่ที่มีกระบวนการพิถีพิถัน Style handmade ซึ่งปลอดภัยและมีคุณค่า โดยวัสดุของ Package ทั้งหมดจะใช้ กระดาษรีไซเคิล เป็นวัสดุหลัก ซึ่งจะให้ความรู้สึกเป็นสบู่คุณภาพ พิถีพิถัน อุดมไปด้วย ประโยชน์จากส่วนผสมธรรมชาติแท้ๆ อีกด้วย

ภาพประกอบ 39 แบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป Craft for your body (Handmade soap)

จากแบบร่างรูปแบบกราฟฟิกบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปข้างต้น แนวความคิดที่ 3 และ แนวความคิดที่ 4 มีข้อดีที่แตกต่างกัน คือ แนวความคิดที่ 3 สามารถอธิบายถึงชนิดของสบู่สมุนไพรแปรรูปแต่ละชนิดได้ชัดเจนโดยการนำภาพถ่ายจริงมาเสนอบนหน้ากล่อง และนำจุดเด่นของสบู่สมุนไพรแปรรูปแต่ละชนิดนำมาเป็นส่วนประกอบบริเวณรอบของกล่องบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป แนวความคิดที่ 4 ภาพที่นำมาออกแบบมีความทันสมัยและแสดงให้เห็นถึงความสดชื่นเวลาการใช้งาน โดยการใช้ภาพน้ำพร้อมด้วยการนำสัญลักษณ์ของสบู่สมุนไพรนำมาออกแบบประกอบ

จากแบบร่างรูปแบบกราฟฟิกบรรจุภัณฑ์ทั้ง 2 แนวความคิด นั้นอาจเป็นแนวความคิดที่แตกต่างกันแต่เพื่อให้งานกราฟฟิกบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปในครั้งนี้อาจมีความแตกต่างและสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป ผู้วิจัยจะนำแนวความคิดทั้ง 2 แนวความคิดไปพัฒนาแบบร่างต่อไป

3. การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

จากแบบร่างตามแนวความคิดที่ 3 และ แนวความคิดที่ 4 ผู้วิจัยได้นำแบบร่างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป ที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มสบู่สมุนไพรจันทร์หอม

การพัฒนาแบบร่างจากแนวความคิดที่ 3 Variety Ingredients Favour

ภาพประกอบ 40 บรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปจากแนวความคิดที่ 3

การพัฒนาแบบร่างจากแนวความคิดที่ 4 Fresh & Splash

ภาพประกอบ 41 บรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปจากแนวความคิดที่ 4

เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนาแบบร่างในแนวความคิดที่ 3 และ แนวความคิดที่ 4 แล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบร่างที่ได้พัฒนานำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญมีข้อสรุปนำแนวความคิดที่ 3 มาพัฒนาเป็นบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป ดังนั้นผู้วิจัยได้นำคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาพัฒนา

รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะส่งเสริมการขายและเป็นบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปของกลุ่มสมุนไพรจันทร์หอมได้เป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 42 บรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย ความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปทรงสมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ในท้องตลาด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างจากเลือกกลุ่มตัวอย่างจากแบบร่างรูปทรงสมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

จากแบบร่างรูปทรงสมุนไพรแปรรูปจากแนวคิด 2 แนวคิด แบ่งเป็น 2 แนวทาง จำนวน 15 ชิ้น และ จากแบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปจากแนวคิด 5 แนวคิด แบ่งเป็น 2 แนวทาง จำนวน 1 ชิ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป และวิธีการสร้างเครื่องมือ เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานอันเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือตามขอบเขตเนื้อหา

2. สร้างแบบประเมินความพึงพอใจด้านสมุนไพรแปรรูป และด้านบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป จากกลุ่มตัวอย่างรูปทรงสมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปในท้องตลาด โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

3. สร้างแบบประเมินตามแนวคิดทางการออกแบบที่ได้กำหนดไว้ จากกลุ่มตัวอย่างแบบร่างรูปทรงสัญลักษณ์ไฟแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูป โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินจากแนวคิดและหลักการการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ด้านวัสดุ ด้านหน้าที่ใช้สอย ด้านความสวยงาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ (นักวิชาการด้านการออกแบบ นักออกแบบ นักวิจัยผู้ประกอบการ และผู้บริโภค)

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชนสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปข้อมูลภาคสนามด้านรูปทรงสัญลักษณ์ไฟแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูปที่จำหน่ายในปัจจุบัน โดยแบบประเมินรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
2. สรุปกลุ่มตัวอย่างแบบร่างรูปทรงสัญลักษณ์ไฟแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูป จากการพัฒนารูปทรงสัญลักษณ์ไฟแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูป ตามแนวคิดและหลักการการออกแบบทางด้านรูปทรง ด้านวัสดุ ด้านหน้าที่ใช้สอย และด้านความสวยงาม เพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูป

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อออกแบบรูปทรงสัญลักษณ์ไฟแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูป เพื่อให้มีรูปทรงของก้อนสัญลักษณ์ไฟแปรรูปที่เป็นเอกลักษณ์ให้กับกลุ่มสัญลักษณ์ไฟแปรรูปหอม รวมถึงรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูปที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น และบรรจุภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมานี้อาจจะช่วยดึงดูดความสนใจในกลุ่มลูกค้าใหม่ให้มีความสนใจในตัวผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมากยิ่งขึ้น เพราะการพัฒนาเป็นการพัฒนาทั้งตัวรูปทรงก้อนสัญลักษณ์ไฟแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูปให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการออกแบบรูปทรงสัญลักษณ์ไฟแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูปในการวิจัยครั้งนี้ ได้ออกแบบตามแนวความคิดที่ผู้วิจัยตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. นักออกแบบสร้างแนวคิดในการออกแบบรูปทรงสัญลักษณ์ไฟแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูป เพื่อให้มีรูปทรงและรูปแบบที่พัฒนามากยิ่งขึ้น
2. ให้ผู้ประกอบการพัฒนาปรับปรุงให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่
3. ควรสนับสนุนให้ทีมงานวิจัยและพัฒนาแนวทางใหม่ๆ เพื่อเพิ่มรูปทรงสัญลักษณ์ไฟแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สัญลักษณ์ไฟแปรรูป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2551). *ภูมิปัญญา OTOP*. สืบค้นเมื่อ จาก <http://cddweb.cdd.go.th/taphlo/scripts/c03/x03otop03.pdf>
- การออกแบบบรรจุภัณฑ์. (มปป.). นนทบุรี: นาฬิกา.
- กิตติพันธ์ อุดมเศรษฐี. (2551). *ประวัติความเป็นมาของการบรรจุภัณฑ์*. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2551. จาก http://www.prc.ac.th/web_pd/package02.htm
- (2553). *การพิมพ์บรรจุภัณฑ์*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2553. จาก http://www.prc.ac.th/web_pa/package03.htm/
- คมสัน หุตะแพทย์. (2548). *สบุ้ชรรวมชาติ*. กรุงเทพฯ: เกษตรกรรมธรรมชาติ.
- ณรงค์ สิงห์วี. (2551, 10 กันยายน). สัมภาษณ์โดย ปรีดาร์ตน์ รัตนาคม ที่กลุ่มสมุนไพรจันทร์หอม
- ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท; และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. (2537). *การบรรจุภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: วังอักษร.
- ดร.ไชยยง รุจจนเวท; และคณะ. (ม.ป.ป.). *20 ปี สวนสมุนไพรสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี*. กรุงเทพฯ: บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน).
- บรรจุภัณฑ์ไม้. (2551). *สถาบันพัฒนาการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคกลาง*. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2551. จาก <http://www.crnfe.ac.th/packaging/unit2htm>
- (2551). *สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มอกช.)* สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2551. จาก http://www.acfs.go.th/km/wood_packaging.php
- ประชิด ทิณบุตร. (2531). *การออกแบบบรรจุภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประพันธ์ ภัคดีกุล; และ คณะ. (2549). *รูปแบบและปัจจัยในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยศักยภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสแควร์.
- ประเทืองทิพย์ สุกุมลจันทร์. (2545). *การพัฒนาบทปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแปรรูปและทดสอบสารอาหารในพืชสมุนไพรสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ปริญญา นิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเภทของบรรจุภัณฑ์. (2551). สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2551. จาก http://www.new6.com/compoeser/package/package_7.php
- ปุ่น คงเจริญเกียรติ; และสมพร คงเจริญเกียรติ. (2541). *บรรจุภัณฑ์อาหาร*. กรุงเทพฯ: หยี่เฮง.
- พรพรรณา เชื้อวีระชน. (2551, 10 กันยายน). สัมภาษณ์โดย ปรีดาร์ตน์ รัตนาคม ที่กลุ่มสมุนไพรจันทร์หอม.

- พัชริน ช่วยพยุง. (2551, 10 กันยายน). สัมภาษณ์โดย ปรีดาร์ตน์ รัตนาคม ที่กลุ่มสมุนไพรรังสรรค์หอม
- เพ็ญจันทร์ กรุณามัวยวงศ์. (2545). *การแปรรูปสมุนไพรรังสรรค์*. กรุงเทพฯ: เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.
- (2547). *การแปรรูปสมุนไพรรังสรรค์ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: ตั๊ว น.
- มยุรี ภาคลำเจียก. (2551). *พลาสติกกับการบรรจุหีบห่อ*. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2551. จาก http://www.mew6.com/composer/package/package_31.php
- มะลิวรรณ ประวัง. (2551). *การเก็บเกี่ยว*. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2551. จาก http://www.cbec.go.th/news1_media/news12 /pitsanulok/03/course1.html
- รสสุคนธ์ เชื้อวีรชน. (2551, 10 กันยายน). สัมภาษณ์โดย ปรีดาร์ตน์ รัตนาคม ที่กลุ่มสมุนไพรรังสรรค์หอม
- รังสรรค์ ชุณหวารากรณ์. (2551). *การเกี่ยวสมุนไพรรังสรรค์*. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2551. จาก http://www.bs.ac.th/2548/e_bs/G7/rangsan/keep_hook.html
- รัชนี้ เอี่ยมสะอาด. (2551, 10 กันยายน). สัมภาษณ์โดย ปรีดาร์ตน์ รัตนาคม ที่กลุ่มสมุนไพรรังสรรค์หอม
- ลักษณะของบรรจุภัณฑ์กระดาษ. (2551). สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2551. จาก http://www.mew6.com/coposer/package/package_19.php
- ทัศนีย์ ยาวะประภาษ. (2526, ธันวาคม) 80 พรรษามหาราชา. *กุลสตรี*. 36(ปีที่ 1): 26.
- วันทนี สว่างอารมณ์. (2542). *เอกสารคำสอน รายวิชาพืชเครื่องเทศและสมุนไพรรังสรรค์*.
- วิมล จิโรจพันธ์; และคณะ. (2548). *วิถีไทย*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2545). *ประวัติศาสตร์ศิลป์และการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: สันติศิริ.
- วุฒิชชาติ สุนทรสมัย. (2546). *พฤติกรรมการณ์ซื้อและกระบวนการยอมรับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสมุนไพรรังสรรค์ของผู้บริโภคในเขตภาคตะวันออก : ศึกษากรณีจังหวัดชลบุรี ระยอง ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร
- ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2551). *อำเภอทับคล้อ*. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2551. จาก <http://www.amphoe.com/menu.php?am=35&mid=1>
- สถาบันพัฒนาการศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคกลาง. (2551). สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2551. จาก <http://www.crnfe.ac.th/packaging/unit2.htm>
- สมชาย พรหมสุวรรณ. (2548). *หลักการทัศนศิลป์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา กลิ่นเกษร. (2548). *สมุนไพรรังสรรค์ ใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 1*. หน้า 139. พิมพ์ครั้งที่ 2. อมรินทร์ พรินติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สาคร คันธ์โชติ. (2528). *การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สำนักแห่งชาติสำนัก
นายกรัฐมนตรี : แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-
2554.

หน้าที่บทบาทของบรรจุภัณฑ์. (2551). สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2551. จาก

http://www.new6.com/compoeser/package/package_2.php

อมรรัตน์ สวัสดิ์ทัต. (2551). บรรจุภัณฑ์ไม้. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2551. จาก

http://www.mew6.com/composer/package/package_24.php

อมรา ชินภูติ. (2551). จุลินทรีย์ในผลิตภัณฑ์จากพืชสมุนไพร. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2551.

จาก <http://www.thaigreenagro.com/aticle.aspx?d=1734>

อัมพร สิงห์วี. (2551, 10 กันยายน). สัมภาษณ์โดย ปรีดาร์ตน์ รัตนาคม ที่กลุ่มสมุนไพร
จันทร์หอม

อเนก วิทยะสิรินันท์. (2552). แนวทางการพัฒนาและเลือกใช้บรรจุภัณฑ์. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม

2552. จาก pcoc.moc.go.th/..แนวทางการพัฒนาและเลือกใช้บรรจุภัณฑ์.doc

Thai tambon.com. (2551). ตำบลคลองคูณ. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2551. จาก

<http://www.thaitambon.com/tambon/tcommdesc.asp?sme=0333114367&ID=6>

60408

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปแบบชุด

ภาคผนวก ข

- แบบประเมินกลุ่มตัวอย่าง (ชุดที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ) เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน
- แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างแบบร่างรูปทรงสมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป (ชุดที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ) เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน

แบบประเมินกลุ่มตัวอย่าง (ชุดที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญ)
เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพ
ชุมชน

โดย นางสาวปริตารัตน์ รัตนาคม

นิสิตปริญญาโท สาขานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบและพัฒนารูปทรงสมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป เพื่อหาแนวทางในการสร้างสรรค์รูปทรงสมุนไพรแปรรูปและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์

คำชี้แจง แบบประเมินมีดังนี้

การประเมินผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ ดังนี้

- ด้านสมุนไพรแปรรูป
- ด้านบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป

ขอความกรุณาให้ท่านพิจารณา และโปรดใส่ตัวเลข 1 ถึง 5 ในช่องของระดับความคิดเห็นของแต่ละข้อในตาราง ซึ่งกำหนดค่าคะแนน (Weight) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดีมาก
4	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดี
3	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับพอใช้
2	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับควรปรับปรุง
1	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับใช้ไม่ได้

ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินนี้จะเก็บไว้เป็นความลับ เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมิน และให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการวิจัยดังกล่าวมา ณ โอกาสนี้

กลุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูปที่มีอยู่ในท้องตลาด

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรและบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป	ด้านสบู่สมุนไพรแปรรูป			ด้านบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป		
		รูปทรง	ความเหมาะสมในการใช้งาน	ขนาดของก้อนสบู่	รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่	วัสดุบรรจุภัณฑ์	การสื่อความหมาย
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป	ด้านสมุนไพรแปรรูป			ด้านบรรจุภัณฑ์สมุนไพรแปรรูป		
		รูปทรง	ความเหมาะสมในการใช้งาน	ขนาดของก้อนสมุนไพร	รูปแบบบรรจุภัณฑ์สมุนไพร	วัสดุบรรจุภัณฑ์	การสื่อความหมาย
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรและบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป	ด้านสบู่สมุนไพรแปรรูป			ด้านบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป		
		รูปทรง	ความเหมาะสมในการใช้งาน	ขนาดของก้อนสบู่	รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่	วัสดุบรรจุภัณฑ์	การสื่อความหมาย
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรและบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพร	ด้านสบู่สมุนไพรแปรรูป			ด้านบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป		
		รูปทรง	ความเหมาะสมในการใช้งาน	ขนาดของก้อนสบู่	รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่	วัสดุบรรจุภัณฑ์	การสื่อความหมาย
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรและบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป	ด้านสบู่สมุนไพรแปรรูป			ด้านบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป		
		รูปทรง	ความเหมาะสมในการใช้งาน	ขนาดของก้อนสบู่	รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่	วัสดุบรรจุภัณฑ์	การสื่อความหมาย
16.							
17.							
18.							
19.							
20							

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรและบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพร	ด้านสบู่สมุนไพรแปรรูป			ด้านบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป		
		รูปทรง	ความเหมาะสมในการใช้งาน	ขนาดของก้อนสบู่	รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่	วัสดุบรรจุภัณฑ์	การสื่อความหมาย
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรและบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป	ด้านสบู่สมุนไพรแปรรูป			ด้านบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป		
		รูปทรง	ความเหมาะสมในการใช้งาน	ขนาดของก้อนสบู่	รูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่	วัสดุบรรจุภัณฑ์	การสื่อความหมาย
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างแบบร่างรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่
เหลี่ยมผืนผ้า (ชุดที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญ)

เรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมอาชีพ

ชุมชน

โดย นางสาวปริตารัตน์ รัตนาคม

นิสิตปริญญาโท สาขาวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบพัฒนารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า เพื่อหาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้าและบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้าและบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า

คำชี้แจง แบบประเมินแบ่งเป็น 3 ตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยการออกแบบร่างรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งการประเมินกลุ่มตัวอย่างแบบร่างรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

- ด้านรูปทรง

ตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยการออกแบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งการประเมินกลุ่มตัวอย่างแบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมผืนผ้า แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

- ด้านวัสดุบรรจุภัณฑ์

- ด้านประโยชน์หน้าที่ใช้สอย

- ด้านความสวยงาม

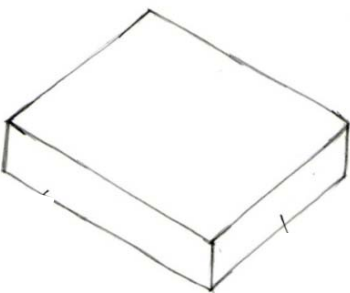

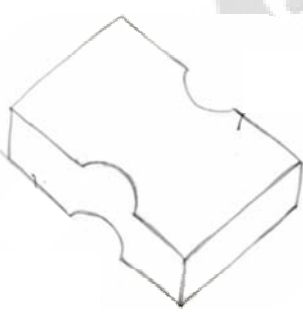
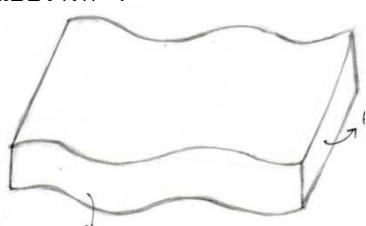
ขอความกรุณาให้ท่านพิจารณา และโปรดใส่เครื่องหมาย / ในช่องของระดับความคิดเห็นของแต่ละข้อในตาราง ซึ่งกำหนดค่าคะแนน (Weight) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดีมาก
4	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดี
3	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับพอใช้
2	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับควรปรับปรุง
1	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับใช้ไม่ได้

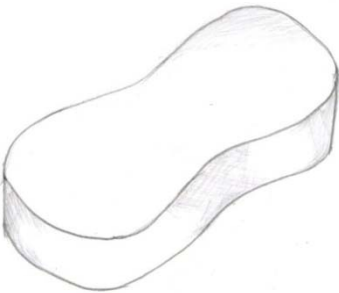

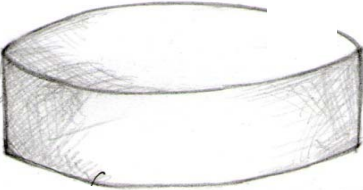
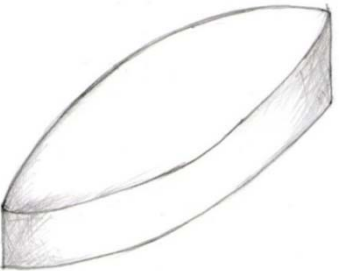
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ท่านสามารถตอบได้อย่างอิสระ (Open End) ในตอนท้ายของแบบสอบถาม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการวิจัยในครั้งนี้

ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินนี้จะเก็บไว้เป็นความลับ เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมิน และให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการวิจัยดังกล่าวมา ณ โอกาสนี้

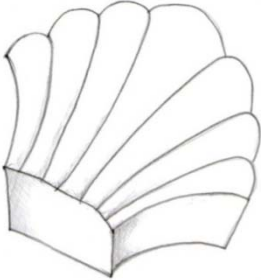

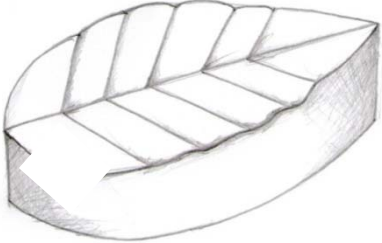

ตอนที่ 1 การประเมินแบบร่างรูปทรงస్తుภัณฑ์ไฟรแปรรูป

แบบร่าง	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
แบบร่างที่ 1 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงస్తుภัณฑ์มีความเหมาะสมเป็นస్తుภัณฑ์ไฟร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 2 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงస్తుภัณฑ์มีความเหมาะสมเป็นస్తుภัณฑ์ไฟร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 3 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงస్తుภัณฑ์มีความเหมาะสมเป็นస్తుภัณฑ์ไฟร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 4 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงస్తుภัณฑ์มีความเหมาะสมเป็นస్తుภัณฑ์ไฟร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					

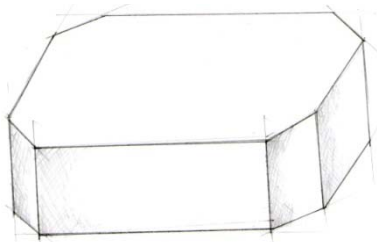
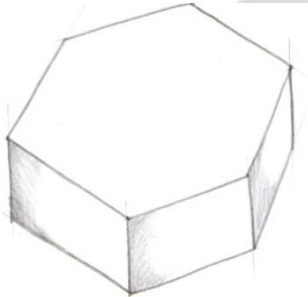

การประเมินแบบร่างรูปทรงสบู่สมุนไพรแปรรูป (ต่อ)

แบบร่าง	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
แบบร่างที่ 5 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่สมุนไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 6 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่สมุนไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 7 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่สมุนไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 8 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่สมุนไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					

การประเมินแบบร่างรูปทรงสบู่สมุนไพรแปรรูป (ต่อ)

แบบร่าง	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
แบบร่างที่ 9 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่สมุนไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 10 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่สมุนไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 11 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่สมุนไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 12 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่สมุนไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					

การประเมินแบบร่างรูปทรงสบู่มนุไพรแปรรูป (ต่อ)

แบบร่าง	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
แบบร่างที่ 13 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่มนุไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 14 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่มนุไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					
แบบร่างที่ 15 	1. ด้านรูปทรง					
	1.1 รูปทรงสบู่มีความเหมาะสม เป็นสบู่มนุไพร					
	1.2 รูปทรงใช้งานได้สะดวก					
	1.3 รูปทรงผลิตได้ง่าย					
	1.4 รูปทรงสามารถเป็นเอกลักษณ์ได้					

ตอนที่ 2 การประเมินแบบร่างรูปแบบบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป

แบบร่างที่ 1 Concept "Sense of Emotional"

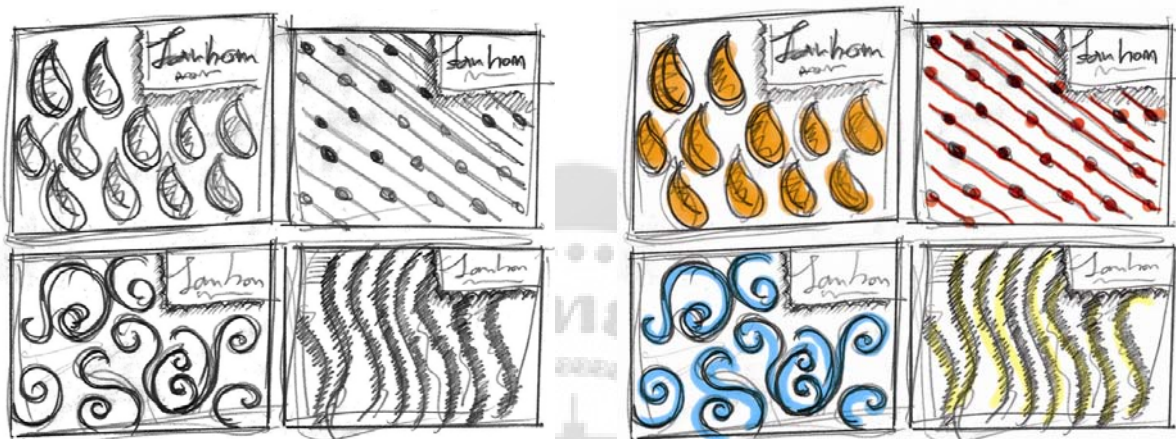
อารมณ์เป็นส่วนประกอบสำคัญของความรู้สึก และความรู้สึกสามารถส่งผลถึงจิตใจได้ สบู่สมุนไพรจันทร์หอม อโรมา จึงใช้ส่วนผสมของสมุนไพรที่มีกลิ่นหอมตามธรรมชาติ ซึ่งส่งผลต่ออารมณ์ กลิ่นหอมของสบู่สมุนไพรจันทร์หอม อโรมา ได้เข้ามาสร้างบรรยากาศความผ่อนคลายระหว่างการชำระล้างร่างกาย โดยแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ จะใช้ Mood ของภาพ ให้เป็นการสื่อสารความรู้สึกทางด้านอารมณ์ เน้นความสวยงามของภาพ ส่วนผสมต่างๆ ที่ทำอย่างพิถีพิถัน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านวัสดุ					
1.1 การเลือกใช้วัสดุที่นำมาผลิตบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม					
1.2 วัสดุที่ใช้มีความแข็งแรงสำหรับบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป					
1.3 วัสดุที่นำมาสามารถป้องกันสบู่สมุนไพรได้					
2. ด้านหน้าที่ใช้สอย					
2.1 รูปแบบหน้าที่ใช้สอยสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน					
2.2 มีขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน					
3. ด้านความสวยงาม					
3.1 บรรจุภัณฑ์ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า					
3.2 บรรจุภัณฑ์ช่วยเพิ่มคุณค่าในเชิงพาณิชย์					
3.3 ภาพกราฟฟิกสามารถสื่อความหมายของผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน					
3.4 ภาพกราฟฟิกมีความเหมาะสม					

แบบร่างที่ 2 Concept "จันทน์หอม for your style"

ปัจจุบัน สินค้าที่บรรจุภัณฑ์ที่ดูทันสมัย ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าต่างๆหลายเท่าตัว และด้วย Lifestyle ของผู้บริโภคยุคใหม่ ที่มักจะตัดสินใจซื้อสินค้าจากรูปลักษณ์ของบรรจุภัณฑ์ สบู่จันทน์หอม อโรมา จึงจับแนวคิดที่ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับ Lifestyle คนยุคปัจจุบัน ที่ต้องการความทันสมัยและชอบใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากธรรมชาติแท้ ด้วย Design ที่ทันสมัย จึงเหมาะกับทุก style ของผู้บริโภค

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านวัสดุ					
1.1 การเลือกใช้วัสดุที่นำมาผลิตบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม					
1.2 วัสดุที่ใช้มีความแข็งแรงสำหรับบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป					
1.3 วัสดุที่นำมาสามารถป้องกันสบู่สมุนไพรได้					
2. ด้านหน้าที่ใช้สอย					
2.1 รูปแบบหน้าที่ใช้สอยสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน					
2.2 มีขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน					
3. ด้านความสวยงาม					
3.1 บรรจุภัณฑ์ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า					
3.2 บรรจุภัณฑ์ช่วยเพิ่มคุณค่าในเชิงพาณิชย์					
3.3 ภาพกราฟฟิกสามารถสื่อความหมายของผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน					
3.4 ภาพกราฟฟิกมีความเหมาะสม					

แบบร่างที่ 3 Concept "Variety Ingredients Favour"

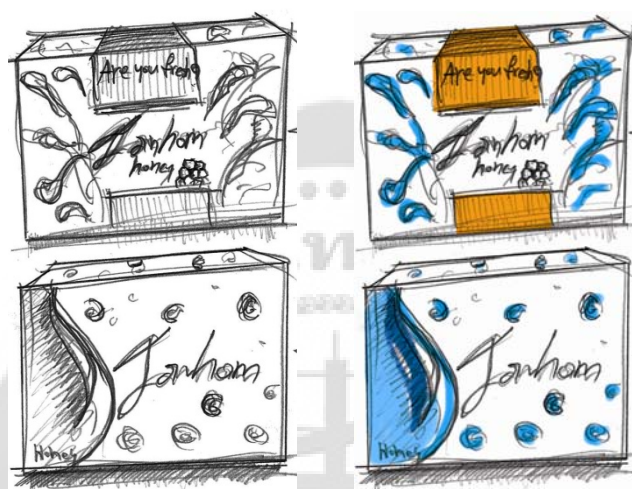
กระแสรักสุขภาพและสินค้าที่ทำจากธรรมชาติแท้ กำลังเป็น Trend ที่คนยุคนี้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก สบู่จันทร์หอมอโรมาได้นำแนวคิดรักสุขภาพและประโยชน์จากธรรมชาติ สบู่ จันทร์หอม อโรมา จึงให้ความสำคัญกับส่วนผสมจากธรรมชาติแท้ๆ โดยจะเน้นลวดลายของส่วนผสม โดยถอดจุดเด่นจากลวดลายและรูปทรงของส่วนผสมตามธรรมชาติ มาใช้ในการออกแบบ ซึ่งจะให้ความรู้สึกถึงประโยชน์ของส่วนผสมสมุนไพรธรรมชาติ และความรู้สึกถึงสุขภาพผิวที่ดี ด้วยส่วนผสมจากธรรมชาติแท้ 100% ปลอดภัยเสมอ

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านวัสดุ					
1.1 การเลือกใช้วัสดุที่นำมาผลิตบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม					
1.2 วัสดุที่ใช้มีความแข็งแรงสำหรับบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป					
1.3 วัสดุที่นำมาสามารถป้องกันสบู่สมุนไพรได้					
2. ด้านหน้าที่ใช้สอย					
2.1 รูปแบบหน้าที่ใช้สอยสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน					
2.2 มีขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน					
3. ด้านความสวยงาม					
3.1 บรรจุภัณฑ์ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า					
3.2 บรรจุภัณฑ์ช่วยเพิ่มคุณค่าในเชิงพาณิชย์					
3.3 ภาพกราฟฟิกสามารถสื่อความหมายของผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน					
3.4 ภาพกราฟฟิกมีความเหมาะสม					

แบบร่างที่ 4 Concept "Fresh & Splash"

การได้สูดอากาศบริสุทธิ์ และได้กลิ่นหอมจากธรรมชาติก็เปรียบเสมือนการได้ ผ่อนคลายซึ่งจะสร้างความรู้สึกลดเครียดลงได้ จะดีแค่ไหนถ้าความสดชื่นมาพร้อมกับสุขภาพผิวที่ดีจากธรรมชาติ กลิ่นหอมสดชื่นจากส่วนผสมของธรรมชาติต่างๆ โดยแนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สบู่จันทร์หอม อโรมา จะสื่อให้เห็นถึงความ สดชื่น ที่จะได้รับจากสบู่ จันทร์หอม โดยใช้ภาพเกลียวคลื่น Splash ที่แตกต่างกันไปตาม ส่วนผสมแท้จากธรรมชาติ ซึ่งจะให้ความรู้สึกลดเครียดที่เกิดจากส่วนผสมของธรรมชาติแท้ 100 %

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านวัสดุ					
1.1 การเลือกใช้วัสดุที่นำมาผลิตบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม					
1.2 วัสดุที่ใช้มีความแข็งแรงสำหรับบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป					
1.3 วัสดุที่นำมาสามารถป้องกันสบู่สมุนไพรได้					
2. ด้านหน้าที่ใช้สอย					
2.1 รูปแบบหน้าที่ใช้สอยสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน					
2.2 มีขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน					
3. ด้านความสวยงาม					
3.1 บรรจุภัณฑ์ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า					
3.2 บรรจุภัณฑ์ช่วยเพิ่มคุณค่าในเชิงพาณิชย์					
3.3 ภาพกราฟิกสามารถสื่อความหมายของผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน					
3.4 ภาพกราฟิกมีความเหมาะสม					

แบบร่างที่ 5 Concept " Craft for your body (Handmade soap)"

ความพิถีพิถัน สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้า อีกทั้งสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสินค้าชนิดนั้น อีกด้วย สบู่สมุนไพรจันทร์หอม อโรมา จึงใช้แนวคิดของความเป็นสบู่ที่มีกระบวนการพิถีพิถัน Style handmade ซึ่งปลอดภัยและมีกลิ่นต่างๆ โดยวัสดุของ Package ทั้งหมดจะใช้ กระดาษรีไซเคิล เป็นวัสดุหลัก ซึ่งจะทำให้ความรู้สึกเป็นสบู่คุณภาพ พิถีพิถัน อุดมไปด้วย ประโยชน์จากส่วนผสมธรรมชาติต่างๆ อีกด้วย

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านวัสดุ					
1.1 การเลือกใช้วัสดุที่นำมาผลิตบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม					
1.2 วัสดุที่ใช้มีความแข็งแรงสำหรับบรรจุภัณฑ์สบู่สมุนไพรแปรรูป					
1.3 วัสดุที่นำมาสามารถป้องกันสบู่สมุนไพรได้					
2. ด้านหน้าที่ใช้สอย					
2.1 รูปแบบหน้าที่ใช้สอยสะดวกและง่ายต่อการใช้งาน					
2.2 มีขนาดสัดส่วนเหมาะสมกับการใช้งาน					
3. ด้านความสวยงาม					
3.1 บรรจุภัณฑ์ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า					
3.2 บรรจุภัณฑ์ช่วยเพิ่มคุณค่าในเชิงพาณิชย์					
3.3 ภาพกราฟฟิกสามารถสื่อความหมายของผลิตภัณฑ์ได้ชัดเจน					
3.4 ภาพกราฟฟิกมีความเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

ที่ ศธ 0519.9 / 0897

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กทม.10110

3 มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอเชิญผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์บุศรา คำ เรืองโกสม

กรรมการที่ปรึกษา สาขาศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ด้วยคณะศิลปกรรมศาสตร์ร่วมกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำหนดให้นิสิตที่เข้าเรียนระดับปริญญาโททำงานวิจัยและจัดทำปริญญานิพนธ์ตามหลักสูตร เพื่อจบการศึกษา และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีการเก็บข้อมูลสำหรับการจัดทำงานวิจัย จึงต้องมีผู้เชี่ยวชาญสำหรับสำหรับตรวจเครื่องมือวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการทำวิจัย ดังนั้นทางคณะศิลปกรรมศาสตร์ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบประเมิน สำหรับการวิจัยของนางสาวปริดารัตน์ รัตนาคม ปริญญานิพนธ์ หัวข้อเรื่อง การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรแปรรูปและบรรจุภัณฑ์เพื่อส่งเสริมอาชีพชุมชน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลินินาถ เลิศไพรวิน)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวปรีดารัตน์ รัตนาคม
 วันเดือนปีเกิด 16 มกราคม 2526
 สถานที่เกิด จังหวัดเพชรบุรี
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 2 ซอย 4 ถนนชมภูริระเวช อำเภอตะพานหิน
 จังหวัดพิจิตร 66110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2543 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (สาขาการบัญชี)
 จาก วิทยาลัยเทคนิคพิจิตร
 พ.ศ. 2548 ศิลปศาสตรบัณฑิต (วิชาเอกออกแบบประยุกต์ศิลป์)
 จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
 พ.ศ. 2554 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศป.ม.) สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ
 จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

